

GEN - - Bible Idaasha

ÌKPÌLÈ AYÉ

*Ìkpìlè ayé*

*Ìwé Ìkpìlè Ayé*

*Ìkpìlè Ayé*

*Ìkpìlè Ayé*

*Ìwé*

# Ìkpìlè ayé

## Ìmúdíye Ìwé Ìkpìlè ayé

### 1

#### Dídá ayé gbaungba 3

<sup>1</sup> Lí ìkpìlè 3, Ɖlórún dá àrun gbo ilè ayé gbo. <sup>2</sup> Ítálè ayé 3 wà lí òkùndi, shí òkùndi kò sí lítá è; òkùkù sè bo òku si, shí Èmí Ɖlórún wà rà lítá omi 3. <sup>3</sup> Líbè 3, Ɖlórún ní: «Ìmálè kó gbé!» Shí ìmálè sè gbé. <sup>4</sup> Ɖlórún rí ní ìmálè sà, shí ó ya ú kòd lá òkùkù. <sup>5</sup> Ɖlórún kpe ìmálè 3 lí «òsán,» shí ó kpe òkùkù 3 lí «òru.» Òru ru, shí ilè sè má: Ɖj3 àkpàshè 3 nì. <sup>6</sup> Shí Ɖlórún ní: «Nkàn kó gbé shí kó kpín omi 3 méjì!» <sup>7</sup> Shí ó sè jí bée. Líbè 3, Ɖlórún dá iwun 3, shí ó fu ya omi yée wà lókè 3 kòd lá omi yée wà lídèdò 3. <sup>8</sup> Ɖlórún kpe

iwun ó lí «àrun.» Òru ru, shí ilè sè má: Ọjọ èkéjì ó nì. <sup>9</sup> Shí Ọlórún ní: «Omi yèé wà lábé àrun ó kó tì si lágbèkàn, shí ilè gbígbe kó bọ si.» Shí ó sè jí bée. <sup>10</sup> Ọlórún kpe ibi-í gbe ó lí ilè, shí ó kpe ibi omi ó tì si ó lí «òku.» Shí Ọlórún rí ní ó sà. <sup>11</sup> Ọlórún ré ní: «Koríko gbo egi gbo kó wù lí ìtálè ó lóríshi lóríshi: shí òbú òbú wan kó wà fú irúgbìn è.» Shí ó sè jí bée. <sup>12</sup> Koríko gbo egi gbo wù lí ìtálè ó, shí òbú òbú wan fú èso è lóríshi lóríshi, shí ó baní ọma è. Shí Ọlórún rí ní ó sà. <sup>13</sup> Òru ru, shí ilè sè má: ọjọ èkéta ó nì. <sup>14</sup> Shí Ọlórún ré ní: «Iwun yèé èè ràn an ó ká gbé lí àrun, shí ká ya òsán kóò lá òru. Ká jí àmì yèé à ká yọ wà fu ma àsìkò ọdún jíje àan, ọjọ an kánná ìkòdún an è. <sup>15</sup> Shí ká wà ràn ti lí àrun wá lí ìtálè ayé ó.» Shí ó sè jí bée. <sup>16</sup> Ọlórún dá iwun ìmálè lílákún méjì: yèé lákún yọ ó jí ojórún, shí kó wà ràn lí òsán, shí yèé kékeré yọ ó jí oshù, shí kó wà ràn lóru; shí ó dá àràwò an katún. <sup>17</sup> Ọlórún gbé an si lí àrun, shí ká wà ran ìmálè wan wá lí ìtálè ayé ó, <sup>18</sup> ká wà ràn lí òsán kánná lóru, shí ká ya ìmálè kóò lá òkùkù. Shí Ọlórún rí ní ó sà. <sup>19</sup> Òru ru, shí ilè sè má: ọjọ èkínrin ó nì. <sup>20</sup> Ọlórún ré ní: «Iwun láyè an ká kún odò an lo yunkuntuntun, shí eye àan ká wà fò lí ìtálè ayé ó, lójú àrun!» Shí ó sè jí bée. <sup>21</sup> Ọlórún dá eran odò lílákún an lóríshi lóríshi kánná iwun láyè yèé èè gbé lómi àan ó, shí à kpò lódò an si yunkuntuntun. Shí ó ré dá eye yèé èè fò lí àrun àan ó lóríshi lóríshi. Shí Ọlórún rí ní ó sà. <sup>22</sup> Ọlórún tùre fú an shí ó ní: «E bíma, shí e là; e kún òku àan, shí eye àan ká là si lí ìtálè ayé ó.» <sup>23</sup> Òru ru, shí ilè sè má: ọjọ èkerú ó nì. <sup>24</sup> Shí Ọlórún ré ní: «Ìtálè ayé

ó kó kún fí iwun láyè an lóríshi lóríshi, òsìn ilé an, iwun wínníwínní yèé wà láyè an ó kánná eran ìgbé an lóríshi lóríshi.» Shí ó sè jí bée. <sup>25</sup> Ɖlórún dá eran ìgbé an lóríshi lóríshi, òsìn ìtálè ayé an lóríshi lóríshi kánná iwun wínníwínní yèé wà láyè an è. Shí Ɖlórún rí ní ó sà. <sup>26</sup> Shí Ɖlórún ré ní: «Àa kó dá ònìyàn lí àwòrán wa, shí ká wà baní àa katún ni, ká kpàshe fí eja òku àan, eye ojú àrun àan, òsìn ilé an kánná eran ìgbé an. Ká kpàshe fí ìtálè ayé ó kpóó kánná eran kékeré kékeré an yèé èè fà an è.»

<sup>27</sup> Ɖlórún dá ònìyàn lí àwòrán è.

Lí èyító ó, lí àwòrán arè ùun katún nìí ó dá an è.

Ó dá an lólokìnrin lólobìnrin.

<sup>28</sup> Shí Ɖlórún tùre fú an, shí ó ní: «E bíma, shí e là, shí e kárí ayé ó, shí e kpàshe lí ìtálè. E kpàshe fí eja òku àan, eye àrun àan kánná eran yèé èè fà an ó kpóó.»

<sup>29</sup> Shí Ɖlórún ré ní: «N̄ fú iín lí koríko yèé wà lí ìtálè ayé, shí àa so àan ó kpóó kánná egi yèé wà lí ìtálè ayé, shí àa so àan ó kpóó, shí ká jí ije ín. <sup>30</sup> N̄ fú eran yèé wà lí ìtálè an ó, eye àan, iwun yèé èè fà an ó kánná iwun yèé wà láyè an ó kpóó lí iwun yèé èè wù an ó, shí ká wà je.» Shí ó sè jí bée. <sup>31</sup> Ɖlórún rí fòní iwun yèé ùún she àan ó kpóó sà. Òru ru, shí ilè sè má: Ɖjé èkéfà ó nì.

## 2

<sup>1</sup> Yebá Ɖlórún dá àrun gbo ìtálè ayé gbo kánná iwun yèé wà líni an ó kpóó gbà ó nì. <sup>2</sup> Yèé Ɖlórún kparí ishé è an ó, kò tó she òkàn

lójokéje s̄ ró. <sup>3</sup>Olórun wúre si líitá ɔ́okéje s̄, shí ó ya ú si lótò, torí ó ti kparí ishé ɔ́wó è an kpóó, shí kò tó she òkàn ró. <sup>4</sup>Yebá Olórun dá àrun kánná ìtálè ayé s̄ gbà s̄ nì.

### **Ɔgbà Edéni**

Yèé Olúwa Olórun dá ìtálè ayé s̄ gbo àrun gbo s̄, <sup>5</sup>egi kàn kò sí lí ìtálè s̄, shí koríko kàn kò sè ré wù si líitá è lírè yèéni. Lí èyító s̄, Olúwa Olórun kò rɔ òjò si lí ìtálè s̄ lírè yèéni ná, shí ònikàn kò sè sí lí ìtálè s̄ núwan kó she oko líitá è. <sup>6</sup>Àmá omi èè sun ti lábílè, shí èè fu ilè s̄ kpóó tutù.

<sup>7</sup>Olúwa Olórun fu ilè fu ma òniyàn. Léyin béè s̄, ó fé èfù àyè s̄ si límú è, shí ó sè di òniyàn láyè. <sup>8</sup>Olúwa Olórun she oko ɔ́gbà kàn si lí Edéni lésè òshà, shí ó gbé òniyàn yèé ó dá s̄ si línì. <sup>9</sup>Ó she shí egi oríshi oríshi yèé shèyánjú, shí èso wan èè dúun je àan s̄ wù lí ìtálè s̄. Ó ré she shí egi yèé èso è èè fú àyè s̄ wù si lí èérin mèérin oko ɔ́gbà s̄ kánná egi yèé èso è èè she shí àà ma iwun rere lótò lá iwun shínshinrìn è.

<sup>10</sup>Odò kàn sè wà lí Edéni, shí èè wó gbà lóko ɔ́gbà s̄, shí èè she shí ilè s̄ èè tutù. Shí ti líbè s̄, èè yà gbà lí ìdì mírin. <sup>11</sup>Akpá àkpàshè odò s̄ èè jí Pishónì, shí èè wó wé ìtálè Afiláà kpóó já, lí ilú yè níí wúrà wà è. <sup>12</sup>Wúrà yèéni sè jí wúrà rere, shí àà rí àsè egi elérùn rere yèé àà kpè lí budeliyóm̄ s̄ kánná òkúta olówó dódó yèé àà kpè lí Ɖnísì s̄ líbè. <sup>13</sup>Akpá èkéjì odò s̄ èè jí Giónì, shí èè wó wé ìtálè Kúshì kpóó já. <sup>14</sup>Akpá èkéta odò s̄ èè jí Tigrî, shí èè wó gbà lésè òshà fí ilú Asúù. Akpá èkínrin s̄ níí èè jí Efrátì è.

<sup>15</sup> Olúwa Ɖlórún gbé ònìyàn sí lóko ɔgbà Edénì, torí kó wà ro ú, shí kó wà mú ojú tó u. <sup>16</sup> Shí Olúwa Ɖlórún fú ònìyàn lí òfin, shí ó ní ée yó je èso ègi yèe wà lóko ɔgbà ɔ kpóó. <sup>17</sup> Àmá kó ma jé je eso egi yèe èè she shí àà ma iwun rere lótò lá iwun shínshinrìn ɔ láyé. Bójí ó jé je ú lójó kàn, e kó kú.

<sup>18</sup> Léyìn bée ɔ, Olúwa Ɖlórún ní: «Kò sànsàn shí olokìnrin ɔ kó gbé ùun dódó. Mà n she olírànlowó kàn yèe bá u dé ɔ fú u.» <sup>19</sup> Líbè ɔ, Olúwa Ɖlórún fu ilè fu ma eran igbé an kánná eye àan kpóó. Ó gbé an lo léddò olokìnrin ɔ, shí kó rí yebá e kó ti so orúko fú an è. Orúko yèe olokìnrin ɔ e kó so fí eran òbú òbú ɔ nì à ká wà fu kpè ú è. <sup>20</sup> Shí olokìnrin ɔ sè so orúko fí òsìn an kpóó, eye àan kpóó kánná eran igbé an kpóó. Àmá kò rí olírànlowó yèe bá u dé ɔ lí èérin wan. <sup>21</sup> Yèenì ɔ, Olúwa Ɖlórún fu òrùngbó kun olokìnrin ɔ, shí ó sùn kpíúm-kpíúm. Líbè ɔ, ó yan igbàn è òbú, shí ó ré dí eran ɔ sí lí ìdì è. <sup>22</sup> Shí Olúwa Ɖlórún mú igbàn yèe ó yàn lá olokìnrin ɔ fu she olobìnrin, shí ó gbé u lo fí olokìnrin ɔ. <sup>23</sup> Yèe olokìnrin ɔ rí olobìnrin ɔ bayí ɔ, ó dígbè, shí ó ní:

Ènhéè! Ekunkun yèyí tí lá ekunkun ùum,  
shí eran ara yèyí sè tí lá eran ara ùum,  
à ká wà kpè ú lí olobìnrin,  
torí igbàn olokìnrin à fu she ú ní.

<sup>24</sup> Yè she shí olokìnrin e kó sókò léddò iba è gbo inà è gbo, shí e kó kèè sokpò má aya è, shí àan méjì an ɔ, à ká dí eran ara òbú.

<sup>25</sup> Olokìnrin ɔ gbo olobìnrin ɔ gbo sè wà lí èwò sí, ítán shí kèè sè

shanú fú an.

### 3

#### **Olórun lé Adám gbo Éfà gbo kòò lóko ɔgbà Edéni**

<sup>1</sup> Lí èérin eran ìgbé yèé Olúwa Olórun dá an ́, ejò nìí lí ɔgbán yò è. Ó d'ɔ́jò kàn, shí ó kèè bèrè ná olobìnrin ́ ní: «Ó ka jí lí èyító Olórun ní: "èso egi yèé wà lóko ɔgbà ́ kàn kó ma jé kan ɔrun ín ni?"» <sup>2</sup> Shí olobìnrin ́ dájwùn fí ejò ́ ní: «Àa ée yóo je èso egi yèé wà lóko ɔgbà an ́, <sup>3</sup> àmá bójí ti egi yèé wà lí èérin mèérin oko ɔgbà ́, Olórun ní: àa kò láti je èso è, àa kò sè láti mú ɔwó kàn ú, bí kò shi béè, àa ε kó kú.» <sup>4</sup> Líbè ́, ejò ́ ré wí fí olobìnrin ́ ní: «Óòwé! E kò kó kú. <sup>5</sup> Lí èyító ́, Olórun mà dájúdájú ní, lójó yèé è she je ú ́, è she ríran krékré, shí è she dà baní Olórun ni, shí è she wà ma iwun rere lótò lá iwun shínshinrìn.»

<sup>6</sup> Olobìnrin ́ rí f̀nì èso egi ́ dúun rí lójú, shí ε kó dùn, shí bójí à je ú, ε kó sè fú ni lí ìràánmà ìdéùndè. Yè she ́, ó ká u shí ó je, ɔko è sè wà líbè ùungbèègbo, shí ó fú u, shí ùun katún je. <sup>7</sup> Yèé à je ú ́, àan méjì an ́ kàn ríran krékré, shí à rí mà f̀nì àán wà lí èwò. Líbè ́, à shé ewé egi Figiéè an, à kó an kpakpò, shí à fu she ashò bora.

<sup>8</sup> Yèé ayílé lé, shí èfù wà jù fréfré ́, olokìnrin ́ gbo olobìnrin ́ gbo gbó ìjà Olúwa Olórun lèwa lóko ɔgbà ́, shí à sá kèè dúkù léyìn egi yèé wà lóko ɔgbà an ́ kàn torí kó ma rí an. <sup>9</sup> Líbè ́, Olúwa Olórun kpe olokìnrin ́, shí ó bèrè ná è ní: «Bisí ò wà le?»

<sup>10</sup> Shí olokìnrin ó dǎwùn fú u ní: «N̄ gbó ijà ε lóko ɔgbà ó, shí ojo she úm, shí n̄ sá dúkù, torí n̄ wà lí èwò.» <sup>11</sup> Shí Olúwa Ɖlórún wà bèrè ná è ní: «Lèé wí fée ní ò wà lí èwò le? Éε jí ò je èso egi yèé n̄ kò fée ní wòò kó ma je ó ni?» <sup>12</sup> Líbè ó, olokìnrin ó dǎwùn fú u ní: «Olobìnrin yèé ò gbé si lágbè um ó n̄i fú um lí èso egi ó, shí n̄ je è.»

<sup>13</sup> Shí Olúwa Ɖlórún wí fí olobìnrin ó ní: «Ké she shí ò she béè le?» Shí olobìnrin ó dǎwùn fú u ní: «Ejò shìyèrú um, shí n̄ je èso egi ó ni.»

<sup>14</sup> Olúwa Ɖlórún sè wí fí ejò ó ní:

«Torí iwun yè yèé ò she ó, n̄ wà ré fée lí èérin eran ìgbé an kpóó ní:

ti l'oní ó, inú è sho wà fu fà ni, shí è sho sè wà je rùfù tí tí d'ɔjɔ ikú ε.

<sup>15</sup> Mà n she shí wòò gbo olobìnrin ó gbo e kò kó wà rí ara ín lójú fiiriri

shí ɔma yèé olobìnrin ó ε kó bí an ó gbo ɔma èè àan gbo a kò kó wà rí ara wan lójú fiiriri

ɔma yèé olobìnrin ó ε kó bí an ó, à kà wà fɔ eríwo èε, shí wòò yè è sho wà run án lí gìgìrésè.»

<sup>16</sup> Léyìn béè ó, Olúwa Ɖlórún wí fí olobìnrin ó ní:

«Mà n she shí bójí ò léfùn, è sho wà rókpo tí tí

shí iyà ε ε kó wà kpò, bójí ò wà wò kó bíma.

Bójí o kò rí ɔkɔ èε, o kò kó yɔ wà gbé,

shí ùun yè ε kó ko wà kpàshe féε.»

<sup>17</sup> Kparí kparí ó, Olúwa Ɖlórún wí fí olokìnrin ó ní: «Yèé ò gbó ti aya èε, shí ò je èso egi yèé ò kò féε ní wò kó ma je ó,

ó she shí mà n ré fí ilè ó lígàyí

shí è sho wà she olúwèrè tíí

ítán shí kó wà fú òjè

shí o wà rí ìje je tíí d'ojó ikú ε.

<sup>18</sup> Ègúgú an gbo èwàn an gbo à ká wà wù lí ìtálè ó.

Shí è sho sè wà je iwun yèé èè wù lóko àan ó.

<sup>19</sup> È sho wà fá òógù ta,

ítán shí o wà rí ìje je.

È sho wà she béè

tíí di ìrè yèé è sho kpadà lo lílè yèé à fu ma é è.

Torí rùfù ò jé ni,

shí è sho sè ré kpadà di rùfù.»

<sup>20</sup> Olokìnrin ó nìí àà kpè lí Adám è; shí ó sò aya è lí Éfà<sup>x</sup> torí ùún jí ìnà ònìyàn kpóó ni. <sup>21</sup> Olúwa Ɖlórún ko awò eran, shí ó mú wò fí

Adám gbo aya è gbo. <sup>22</sup> Léyìn béè ó, ó ní: «Ùun nìí ònìyàn dà baní àa katún yèé ó ma iwun rere lóttò lá iwun shínshinrìn í. Líshàyí ó,

a kò láti bi fú u, shí kó je èso egi àyè ó. Bójí ó je ú ε kó wà láyè tíí lo.» <sup>23</sup> Líbè ó, Olúwa Ɖlórún lé u kòò lóko ògbà Edénì ó, shí kó kèè

shishé lí ìtálè yèé à bù, shí à fu ma ú è. <sup>24</sup> Yèé Olúwa Ɖlórún lé ònìyàn lo ó, ó gbé Shérébù<sup>x</sup> an wáa si lórún oko ògbà ó, shí à baní

idà yèé wà buná màràn-màràn ó, shí àà wà shó ònà yèé lo líshu



egi àyè ́.

## 4

### Kayéèn gbo Abé̀lì gbo

<sup>1</sup> Adám̀ gbé ùungbo aya è Èfà gbo, shí Èfà sè léfùn. Ó bí ɔma olokìnrin kàn, shí àà kpè ú lí Kayéèn. Shí ó ní: «Olúwa ràn úm lówó, shí ǹ bí ɔma olokìnrin!» <sup>2</sup> Ó bí Abé̀lì tɛ Kayéèn. Abé̀lì ́ jí olùshó àgùtàn, shí Kayéèn yè jí àròko. <sup>3</sup> Yèé ó she àsikò kàn ́, Kayéèn mú lí òjè oko è, shí ó wa fu she òyà fí Olúwa. <sup>4</sup> Abé̀lì yè kó ɔma àkpàshè òsìn è an, shí ó wa fu rúbɔ fí Olúwa, shí ó mú èkírì yèé lí ijà rere àan ́ kùre fú u. Shí inú Olúwa sè dùn lá Abé̀lì, shí ó téwó gba òyà è. <sup>5</sup> Àmá inú Olúwa kò dùn lá Kayéèn ùungbo òyà è gbo. Yè she shí inú kan Kayéèn, shí ó fajúro si. <sup>6</sup> Shí Olúwa bèrè ná è ní: «Ké she shí ò kannú, shí ò fajúro si bèè le?» <sup>7</sup> Bójí ò she iwun rere, inú ε ε kó dùn, àmá bójí o kò she iwun rere, èshè ti gánde si láunkpànnà ε, shí ó wà shó ε, o ko máa bi.» <sup>8</sup> Ó wà bèè ítán shí Kayéèn wí fí ɔmanà è ní, àan kó lo lóko. Shí yèé à tó ́, ó jì líitá ɔmanà è Abé̀lì, shí ó kpa ú kúkú. <sup>9</sup> Shí Olúwa bèrè ná Kayéèn ní: «Bisí ɔmanà ε Abé̀lì ko wà?» Shí Kayéèn dáwun ní: «N kò mà, éε jí wòm jí olùshó è ni?» <sup>10</sup> Líbè ́, Olúwa dáwùn fú u ní: «Ké jí yè, shí ò she le? Èjè ɔmanà é wà dígbè ti lí ítálè tí tí wá lédò um. <sup>11</sup> O ko mà dájúdájú ní ti líshàyí ́, ǹ wà ré fée, shí ǹ wà lé ε jìnà fí ilè rere yèé shórun gbè, shí ó mu èjè ɔmanà ε yèé ò kpa kúkú è. <sup>12</sup> Yè she shí bójí ò na ro oko ́ bákàn, o kò kó tó mú òjè

ró. Shí o kò kó lí ìdìgbé lí ìtálè ́, shí è sho wà reré wéj́á.»

<sup>13</sup> Kayéèn wí fí Olúwa ní: «Ìfàtí ùúm ka yin ya, ó jí erù, shí ó wówo kperè úm. <sup>14</sup> Áyì! Ùun nìí ò wà lé um kòò lí ìtálè rere yèyí l'oní è. Mà n téjù kèè sá dúkù jìnà lá ε. N kò kó lí ìdìgbé lí ìtálè ́, shí mà n wà reré wéj́á, shí bójí ònikàn rí um ε kó kpa úm kúkú.»

<sup>15</sup> Àmá Olúwa wí fú u ní: «Láyé! Bójí ònikàn jé kpa é kúkú, gbà méje à ká kpa ònìyàn san ná è ni. Shí Olúwa sè sàmì lá Kayéèn, torí bójí ònikàn na rí u ni, kó ma kpa ú kúkú. <sup>16</sup> Líbè ́, Kayéèn sè sá jìnà lá Olúwa, shí ó kèè gbé lí ìtálè Nòódì yèé wà lésè òshà fí Edéni è.

### Ojúlé-e Kayéèn

<sup>17</sup> Kayéèn gbé ùungbo aya è gbo, shí aya ́ léfùn, shí ó bí Enókì. Kayéèn sè dá ìlú kàn, shí ó kpè ú lí Enókì, orúkɔ ɔma è. <sup>18</sup> Enókì bí Irádì, shí Irádì bí Mewulayéì, shí Mewulayéì bí Metushayéì, shí Metushayéì bí Lemékì. <sup>19</sup> Lemékì lí aya méjì; òkàn èè jí Adáà, shí èkéjì ́ èè jí Siláà. <sup>20</sup> Adáà bí Yabáì yèé jí iba ɔni yèé èè gbé lówúré, shí àà sin òsìn an è. <sup>21</sup> Àbína è èè jí Yubáì, ùun nìí jí iba ata adùrù an kánná afun ikpè an è. <sup>22</sup> Siláà yè bí ɔma olokìnrin kàn, shí èè jí Tubáì Kayéèn. Ùún jí àgbède yèé rɔ iwun kpóó yèé à fu irin kpikpa kánná irinlirin fu she àan è ni. Àbína Tubáì Kayéèn lólobìnrin èè jí Naamáà. <sup>23</sup> Lemékì wí fí aya è an ní:

«Adáà kánná Siláà, e retí um!

Ìin aya ùum àan è, e retí shí e gbó iyìn um:

Bójí à jù úm, màà kpa ònìyàn òbú kúkú,

Bójí à bàjé ara fú um, màà kpa ɔma kékeré òbú kúkú.

<sup>24</sup> Bójí ònìyàn méje ján à láti kpa kúkú,

shí ká fu gbèsan léríwo Kayéèn,

à ká kpa ònìyàn métadílógórin (77) kúkú léríwo ùum.»

<sup>25</sup> Adám̀ ré gbé ùungbo aya è Èfà gbo, shí ó léfùn, shí ó ré bí ɔma olokìnrin; shí ó sè sɔ ú lí Sétì. Ó wà wí bayí ní: «Olórun fú um lóma olokìnrin òmírìn líkpò Abéìlì yèé Kayéèn kpa kúkú è.» <sup>26</sup> Sétì katún bí ɔma olokìnrin kàn, shí ó sɔ ú lí Enósì. Ti lírè yèénì nìí ònìyàn án sè kan orúkɔ Olórun dídá kpè, shí àà kpè ú lí Olúwa è.

## 5

### Orúkɔ àbímaréma Adám̀ an

<sup>1</sup> Orúkɔ àbímaréma Adám̀ an nìí: Lójó yèé Olórun dá ònìyàn ́, ó dá an lí àwòrán è. <sup>2</sup> Ó dá an lólokìnrin lólobìnrin, ó wúre si lítá an, shí lójó yèé ó dá an ́, ó kpè án lí: «ònìyàn.»

<sup>3</sup> Yèé Adám̀ lí ɔdún ɔgɔrú ùunri ɔgbàn (130) ́, ó bí ɔma olokìnrin kàn. ɔma ́ jɔ ú tíí, shí ó baní àwòrán è, shí ó sɔ ú lí Sétì. <sup>4</sup> Yèé Adám̀ bí Sétì ́, ó ré she ɔdún ɔgɔrú méjɔ (800) lí ìtálè, shí ó ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin. <sup>5</sup> ɔdún ɔgɔrú mesán ùunri ɔgbàn (930) nìí ó she lí ìtálè ítánná kó kú è.

<sup>6</sup> Yèé Sétì lí ɔdún merúlélógɔrú (105) ́, ó bí Enósì. <sup>7</sup> Yèé Sétì bí Enósì ́, ó ré she ɔdún ɔgɔrú méjɔ ó lé méje (807) lí ìtálè, shí ó ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin. <sup>8</sup> ɔdún ɔgɔrú mesán ó lé méjìlá (912) nìí ó she lí ìtálè ítánná kó kú è.

<sup>9</sup> Yèé Enósi lí ɔdún maálélógórin (90) ́, ́ bí ɔma olokìnrin kàn, shí èè jí Kenáni. <sup>10</sup> Yèé Enósi bí Kenáni ́, ́ ré she ɔdún ɔgɔrú méjɔ ́ lé mɛdógú (815) lí ìtálè, shí ́ ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin. <sup>11</sup> ɔdún ɔgɔrú mesán ́ lé merú (905) nìí ́ she lí ìtálè ítánná kó kú è.

<sup>12</sup> Yèé Kenáni lí ɔdún maálélógóta (70) ́, ́ bí ɔma olokìnrin kàn, shí èè jí Malaleéì. <sup>13</sup> Yèé Kenáni bí Malaleéì ́, ́ ré she ɔdún ɔgɔrú méjɔ ùunri ogójì (840) lí ìtálè, shí ́ ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin. <sup>14</sup> ɔdún ɔgɔrú mesán ́ lé maá (910) nìí ́ she lí ìtálè ítánná kó kú è.

<sup>15</sup> Yèé Malaleéì lí ɔdún merúlélogóta (65) ́, ́ bí ɔma olokìnrin kàn, shí èè jí Yerédì. <sup>16</sup> Yèé Malaleéì bí Yerédì ́, ́ ré she ɔdún ɔgɔrú méjɔ ùunri ɔgbàn (830) lí ìtálè, shí ́ ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin. <sup>17</sup> ɔdún ɔgɔrú méjɔ ùunri mɛdógúlélogórin (895) nìí ́ she lí ìtálè ítánná kó kú è.

<sup>18</sup> Yèé Yerédì lí ɔdún ɔgɔrú ùunri méjìlélogóta (162) ́, ́ bí ɔma olokìnrin kàn, shí èè jí Enókì. <sup>19</sup> Yèé Yerédì bí Enókì ́, ́ ré she ɔdún ɔgɔrú méjɔ (800) lí ìtálè, shí ́ ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin. <sup>20</sup> ɔdún ɔgɔrú mesán ùunri méjìlélogóta (962) nìí ́ she lí ìtálè ítánná kó kú è.

<sup>21</sup> Yèé Enókì lí ɔdún merúlélogóta (65) ́, ́ bí ɔma olokìnrin kàn, shí èè jí Matusalém. <sup>22</sup> Yèé Enókì bí Matusalém ́, ́ she ɔdún ɔgɔrú méta (300) lí ìtálè, shí ́ gbé lí ìdàkpò ùungbo ɔlórún gbo, shí ́ sè ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin. <sup>23</sup> ɔdún ɔgɔrú méta ùunri

merúlélógóta (365) nìí Enókì she lí ìtálè è. <sup>24</sup> Ó gbé lí ìdàkpò ùungbo Ɖlórùn gbo, shí à fé u kù, torí Ɖlórùn wa gbé u lo lédò è.

<sup>25</sup> Yèé Matusalém lí ɔdún ɔgrú ùunri méjelélógórin (187) ́, ó bí ɔma olokìnrin kàn, shí èè jí Leméki. <sup>26</sup> Yèé Matusalém bí Leméki ́, ó ré she ɔdún ɔgrú méje ùunri méjilélógórin (782) lí ìtálè, shí ó ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin. <sup>27</sup> Ɖdún ɔgrú mesán ùunri mesánlélógóta (969) nìí ó she lí ìtálè ítánná kó kú è.

<sup>28</sup> Yèé Leméki lí ɔdún ɔgrú ùunri méjilélógórin (182) ́, ó bí ɔma olokìnrin kàn. <sup>29</sup> Ó sɔ ú lí Nowéè. Lí èyító ́, ó wà wí bayí ní: «ɔma yèé ε kó tutù inú fí ni lékpasè ishé yèé àa èè wà she kánná ojúùnkpán yèé àa èè wà rí torí yèé Olúwa ré fí ilè ́ è.» <sup>30</sup> Yèé Leméki bí Nowéè ́, ó ré she ɔdún ɔgrú merú ùunri medógúlélógórin (595) lí ìtálè, shí ó ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin. <sup>31</sup> Ɖdún ɔgrú méje ùunri métadílógórin (777) nìí ó she lí ìtálè ítánná kó kú è.

<sup>32</sup> Yèé Nowéè lí ɔdún ɔgrú mέρú (500) ́, ó bí Sém gbo Shám gbo kánná Jaféti.

## 6

### **Ɖlórùn ní ùun ε kó kparí ayé ́**

<sup>1</sup> Yèé òniyàn án kàn lílà, shí à wà kpò gbánwúngbánwún lí ìtálè ayé, shí à wà bí ɔma olobìnrin àan ́, <sup>2</sup> ɔma Ɖlórùn àán<sup>x</sup> rí ní ɔma olobìnrin yèèni án shɔmàkídan títi, shí àà wáa wo yèé wù án an ́, shí àà lí. <sup>3</sup> Yèèni ́, Olúwa ní: «Mímí um yèé èè fú àyè ́ kò kó tó ɔ

gbé línú òniyàn tí tí ló ró. Lí èyító ó, eran ikú òniyàn jé ni; shí òniyàn kò kó tó yó she kpere ɔdún ɔgófà (120) lí ìtálè ró.» <sup>4</sup>Lírè yèèni ó, òniyàn gíga jànwùnjànwùn án gbé lí ìtálè ayé ó, shí à sè ré b̀ láyé ó lírè yèé ɔma Ɖlórùn àán wa gbé bá ɔmàkídan yèé wà lí ìtálè ayé an ó, shí à bí ɔma fú an è. Ɖma yèé à bí an ó nì jí òniyàn ajogu alágbóra yèé tètè an ó, shí à ré jí òniyàn ojúùmmà an è.

<sup>5</sup>Olúwa rí ní ìshekúshe òniyàn án wà lagalà lí ìtálè ayé ó, shí ká she iwun shínshinrìn dódó ján àà wà sérè lókàn wan lírè kànjáán ni. <sup>6</sup>Yè she ó, ó kúra fí Olúwa, shí ó dùn ú torí yèé ó dá òniyàn si lí ìtálè è. <sup>7</sup>Olúwa ní: «Òniyàn yèé ò dá an ó, mà n kpa án run kòò lí ìtálè, shí mà n ré kpa eran ìtálè an gbo eye òkè an gbo kánná iwun wínníwínní yèé wà láyè an ó kpóó run, torí ó dùn úm yèé ò dá an è.» <sup>8</sup>Àmá Olúwa ta Nowéè lóre.

### **Ɖlórùn ní ùun ε kó gba Nowéè là**

<sup>9</sup>Ìtan Nowéè nì: Nowéè ó jí òniyàn ɔlógangan, shí lí èèrin ɔni yèé gbé láyé ó ùungbèègbo àan ó, a kèè rí iwun shínshinrìn kàn wí lá è. Shí ó sè ré gbé lí ìdàkp̀ ùungbo Ɖlórùn gbo. <sup>10</sup>Ó bí ɔma olokìnrin méta, shí àà kpè án lí Sém gbo Shám gbó kánná Jaféti.

<sup>11</sup>Ɖlórùn rí ní ayé ó bàjé, shí ìkà shíshe ján kún ɔkàn ɔni ìtálè ayé an kpóó ni. <sup>12</sup>Yèé Ɖlórùn wò lí ìtálè ayé ó, ó rí ní ayé ó bàjé, torí òniyàn kpóó èè wà shìshekúshe. <sup>13</sup>Yè she ó, ó wí fí Nowéè ní: «Ǹ kpinnu ní, mà n kpa òniyàn an kpóó run. Torí à she shí ìkà shíshe-é gba ìtálè ayé ó kpóó ké. Yèèni ó, mà n kpa án run kòò lí

ìtálè ́. <sup>14</sup> Wòò yè ́, o mú egi agugu, shí o kan ìgbá lílákún kàn baní ilé ni. O dá inú è si kékeré kékeré, shí o mú òdà fu ku inú è gbo òde è gbo. <sup>15</sup> Yebá è sho kan ìgbá ́ gbà ́ nìí: Gúgù è kó jí m̀èètrù ̀ggrú ùunri maálélógójì (150). Gbígborò è kó jí m̀èètrù merúlélógú (25), shí gíga è kó sè jí m̀èètrù medógú (15). <sup>16</sup> È sho she àtà kàn si lítá ìgbá ́. È sho jòó ìdì tó ìshémákpá òbú si lí èérin àtà ́ gbo àgbè ìgbá ́ gbolókè. Èkù ́ ε kó wà lá ìgbá ́ lágbèkàn, shí è sho kan ìgbá ́ shí kó lí ilé àtòlé èkíní, èkéjì, èkéta. <sup>17</sup> Wòm yè mà n she shí omi ε kó gba ìtálè ayé ́ kpóó ké. Shí mà n kpa iwun yèé wà láyè an ́ kpóó run, shí iwun yèé yò wà lí ìtálè ́ kpóó ε kó kú. <sup>18</sup> Àmá, wòò yè ́, mà n she ìmùlè ùungbèegbo, shí è sho wòsi lí ìgbá ́ ùungbo ̀ma èε àan lólokìnrin gbo, aya èε gbo kánná aya ̀ma èε àan. <sup>19</sup> È sho gbé oríshi iwun yèé yò wà láyè an ́ kpóó méjì méjì si línú ìgbá ́. È sho mú akò òbú abo òbú, shí ká yò gbé láyè ùungbèegbo. <sup>20</sup> Línú oríshi eye àan, eran àan kánná iwun wínníwínní yèé wà láyè an ́, akò òbú gbo abo òbú gbo ε kó wà wá lédò ε, torí ká yò gbé láyè. <sup>21</sup> Shagbóra, shí o kpadí oríshi ìje yèé yò wà an ́ kpóó. Yèèní ́, è sho rí iwun yèé wòò gbo wan gbo è she wà je è.» <sup>22</sup> Nowéè sè she iwun àan ́ bée. Ó she iwun yèé ̀lórùn bè ú ́ pépépe.

## 7

### Nowéè wòsi lí ìgbá ́

<sup>1</sup> Olúwa wí fí Nowéè ní: «Wòsi lí ìgbá ́ wòò gbo ojúlé ε gbo. Lí

èyító ́, yèè n wò lí èérin oni yèè wà láyé ́ ùungbèegbo àan ́, wò dódó ján jí òniyàn ológangan ni. <sup>2</sup>Lí èérin eran yèè kò shèwò an ́, o mú akò òbú abo òbú líkpònà méje lí òkún wan; àmá lí èérin eran yèè shèwò an ́, akò òbú abo òbú ján è sho mú ni. <sup>3</sup>Bèè ró ́, o mú eye akò òbú abo òbú líkpònà méje, torí irú wan kó ma tán lí ìtálè. <sup>4</sup>Lí èyító ́, ó bọ ọ́jọ́ méje, shí mà n rọ ọ̀jò wá lí ìtálè ́ fí ọ́jọ́ ogóji (40) òru ogóji (40). Yèèni ́, iwun láyé yèè n dá an ́, mà n kpa àan kpóó run kòò lí ìtálè. <sup>5</sup>Nowéè sè she iwun yèè Olúwa bè ú an ́ kpóó.

### **Òjò lílákún ́ kàn rírò**

<sup>6</sup>Ḑdún ọ́gọ́rú méfà (600) Nowéè lí lírè yèè omi gba ìtálè ayé ́ kpóó ké ́ ni. <sup>7</sup>Ó wòsi lí ìgbá ́ ùungbo ọ́ma è an gbo, aya è gbo kánná aya ọ́ma è an, torí ká yọ́ bọ́ kóò ná omi yèè gba ìtálè ayé ́ kpóó ké è. <sup>8</sup>Eran yèè kò shèwò an ́ gbo eran yèè shèwò an ́ gbo kánná eye àan ùunri iwun yèè èè fu inú fà an ́, <sup>9</sup>àà wáa wòsi lí ìgbá yèè Nowéè kàn ́, méjì méjì, akò òbú abo òbú yebá Ọ́lórún ti be Nowéè gbà è. <sup>10</sup>Yèè ó she ọ́jọ́ méje ́, omi gba ìtálè ayé ́ kpóó ké.

<sup>11</sup>Yèè Nowéè wà lí ọ́dún ọ́gọ́rú méfà (600), lójọ́kétadílógú oshù èkéjì ọ́dún ́, ibi omi èè sun ti lábílè an ́ kpóó kún, shí à ya, shí ifò àrun àan ́ katún shí si lójúfò. <sup>12</sup>Òjò kàn rírò si lí ìtálè ayé ́ fí ọ́jọ́ ogóji (40) òru ogóji (40).

<sup>13</sup>Lójọ́ òbú yèèni ́, Nowéè wòsi lí ìgbá ́ ùungbo ọ́ma è an lólokìnrin Sém gbo Shám gbo kánná Jaféti. Shí aya Nowéè gbo



aya ɔma è méta àan ɔ gbo ẁsi lí ìgbá ɔ ruwanró. <sup>14</sup> Bèè ján oríshi eran ìgbé an gbo ò̀sin an gbo, iwun wínníwínní yèé wà láyè an ɔ gbo eye àan gbo, iwun yèé èè fò an ɔ, ká ní iwun yèé yɔ líká an ɔ kpóó ẁsi lí ìgbá ɔ ùungbo Nowéè gbo ni. <sup>15</sup> Oríshi iwun yèé wà láyè an ɔ kpóó, àà rìn méjì méjì akɔ ò̀bú abo ò̀bú, shí àà kèè bá Nowéè lí ìgbá ɔ. <sup>16</sup> Oríshi iwun yèé wà láyè an ɔ kpóó ẁsi líni lákɔ lábo. À ẁsi lí ìgbá ɔ yebá ɔlórun ti be Nowéè gbà è. Léyìn bèè ɔ, Olúwa sè fa èkù ìgbá ɔ sé dí Nowéè.

<sup>17</sup> Òjò lílákún ɔ r̀ si lí ìtálè ayé ɔ fí ɔjɔ ogójì (40). Bójí omi ɔ yɔ wà gùkè ná, ìgbá ɔ katún èè sè wà gùkè, shí èè wà lítá ojú omi ɔ.

<sup>18</sup> Omí ɔ èè wà gùkè gùlé lí ìtálè ɔ, shí ìgbá ɔ èè wà kpa lítá omi ɔ.

<sup>19</sup> Omi ɔ wà kp̀ gùlé lí ìtálè tíí, shí ò̀kè gíga àan kpóó mù. <sup>20</sup> Omi ɔ ga kpere m̀étrù méje fí ɔshún ò̀kè gíga àan, shí àan kpóó mù.

<sup>21</sup> Iwun láyè yèé wà lí ìtálè an ɔ kpóó ján kú ni: eye àan gbo ò̀sin an gbo, eran ìgbé an gbo iwun wínníwínní yèé wà láyè si yunkuntuntun àan ɔ gbo kánná ò̀niyàn an kpóó kú. <sup>22</sup> Iwun yèé èè yɔ mí, shí à wà láyè lí ìtálè an ɔ kpóó kú. <sup>23</sup> Yèèni ɔ, Olúwa kpa iwun yèé wà láyè an ɔ kpóó run kóò lí ìtálè. Ó kpa ò̀niyàn an, eran ìgbé an, iwun wínníwínní yèé wà láyè an ɔ kánná eye àan kpóó run. Nowéè gbo irá è an gbo kánná iwun yèé yɔ gbé lí ìgbá ɔ ùungbèègbo àan ɔ dódó ján b̀ láyè ni.

### **Nowéè fùdá kóò lí ìgbá ɔ**

<sup>24</sup> Ìtálè ayé ɔ kún lómifí ɔjɔ ɔgɔrú ùunri maálélógójì (150).

## 8

<sup>1</sup> Ɖlórún kò sè gbàgbé Nowéè ùungbo òsìn gbo kánná eran ìgbé yèé wà lí ìgbá ́ ùungbèègbo àan è. Yèèni ́, Ɖlórún ju èfù si lí ìtálè ayé ́, shí omi ́ sè kàn dídadi. <sup>2</sup> Ibi omi èè sun ti lábílè an ́ dí, shí ibi omi èè ti lí àrun ́ katún dí. Shí òjò ́ sè dá. <sup>3</sup> Shí omi ́ kàn múmulè odé odé. Yèé ó she ɔ́j ɔ́grú ùunri maálélógójì (150) ́, omi ́ yèé gba ìtálè ayé ́ ké ́ sè kàn dídadi. <sup>4</sup> Shí lójokétadílógú (17) oshù èkéje ɔ́dún ́, ìgbá ́ jokó lí ìtókè yèé wà lésèkè Ararátì an è. <sup>5</sup> Omi ́ wà dadì tíí fí oshù maá. Shí lój ́ àkpàshè ti oshù èkaá yèèni ́, ɔ́shún òkè án kàn bíbó.

<sup>6</sup> Yèé ó she ɔ́j ɔ́gójì (40) ́, Nowéè shí frèshé yèé ó she fí ìgbá ́. <sup>7</sup> Shí ó jòj hòhòw kàn, shí èè wà fò lɔ, shí èè wà fò b̀ tíí shí omi ́ gbe lí ìtálè. <sup>8</sup> Léyìn bèè ́, ó jòj àwúkùkù kàn, shí kó rí f̀nì omi ́ ti dadì b̀ lí ìtálè nù. <sup>9</sup> Àmá àwúkùkù ́ kò rí ibi ɛ kó gé ́ kàn, torí omi bo ìtálè ayé ́ kpóó si. Ó she shí ó kpadà lɔ línú ìgbá ́ léd̀ Nowéè, shí Nowéè sè na ɔ́w, shí ó mú àwúkùkù ́ si lí ìgbá ́. <sup>10</sup> Nowéè ré dóro fí ɔ́j méje, shí ó ré ni àwúkùkù ́ lɔ. <sup>11</sup> Shí àwúkùkù ́ kpadà wá léd̀ è lí alé, shí ó baní ewé egi olífi tútù si lórún. Yèèni ́, Nowéè rí ní omi ́ ti ré dadì b̀ lí ìtálè ́. <sup>12</sup> Ó ré doró fí ɔ́j méje, shí ó ni àwúkùkù ́ lɔ, shí àwúkùkù ́ kò tó kpadà wá léd̀ è ró.

<sup>13</sup> Yèé ó di ɔ́j ́ àkpàshè ti oshù àkpàshè lódún yèé Nowéè wà lí ɔ́dún ɔ́grú méfà ó lé òbú (601) ́, omi ́ kpóó gbe lí ìtálè. Shí Nowéè shí àtà yèé à fu bo ìgbá ́ lókè ́, shí ó rí ní omi ́ kpóó ti

mulè kòò lí ìtálè ayé ́. <sup>14</sup> Ìtálè ayé ́ kpóó gbe lójokéjelélogú oshù èkéjì ̀dún yè.

<sup>15</sup> Yèèni ́, ̀lórùn wí fí Nowéè ní, <sup>16</sup> kó fùdá kòò lí ìgbá ́ ùungbo aya è gbo ̀ma è lólokìnrin àan ́ gbo kánná aya ̀ma è an. <sup>17</sup> Ó ní kó kó eran yèè wà lí ìgbá ́ ùungbèègbo àan ́ kpóó fùdá. Kó kó oríshi eyè àan ́, eran lílákún an gbo iwun wínníwínní yèè wà láyè lí ìtálè an ́ kpóó gbo; ká túùkán dà lí ìtálè ayé ́, shí ká bíma, shí ká là. <sup>18</sup> Líbè ́, Nowéè fùdá kòò lí ìgbá ́ ùungbo ̀ma è lólokìnrin àan ́ gbo, aya è gbo kánná aya ̀ma è an. <sup>19</sup> Bèè ján eran àan, eye àan, kánná eran kékeré yèè wà láyè, shí àà yóò rìn an ́ kpóó fùdá lí ìkpágu lí ìkpágu ni.

<sup>20</sup> Léyìn bèè ́, Nowéè ma erédi kàn fí Olúwa. Shí lí èérin eran lílákún an kánná eye àan ́, ó mú yèè kò shèwò an ́ òbú òbú fu rúbò àsunkpa fí Olúwa. <sup>21</sup> Shí Olúwa gbó èrùn ebó ́, shí ó rùn fínrínfínrín. Yèèni ́, ó wí lókàn è ní, ùun kò kó tó ré fí ìtálè ayé ́ torí òniyàn ró. Lí èyító ́, ̀kàn òniyàn èè ti kún fí ìshekúshe ti lóma kékeré, àmá, ùun kò kó tó kpa iwun láyè an kpóó run gégéba ùún ti she wáa lo ́ láyé ró.

<sup>22</sup> Bójí ayé ́ yò wà,

à ká wà gbin òjè, shí à ká wà mú òjè,

otútù ε kó wà she, shí òrukuru ε kó wà mú,

òrùn ε kó wà yán, shí à ká wà wò lí àsikò òjò,

ilè ε kó wà má, shí òru ε kó wà ru ján ni.

# 9

## Ɖlórún she ìmùlè ùungbo Nowéè gbo

<sup>1</sup>Ɖlórún tùre fí Nowéè ùungbo ɔma è lólokìnrin àan ó gbo, shí ó wí fú an ní: «E bíma, shí e là, shí e ká rí ayé ó kpóó. <sup>2</sup>Eran yèé wà lí ìtálè an ó, eye àan, eran kékeré an kánná eja àan kpóó à ká wà shojo, shí à ká wà sá fí iín, shí à ká di ti ín. <sup>3</sup>È fú iín lí iwun yèé wà láyè, shí èè yóò rìn an ó kpóó, shí ká jí ije ín; ò fú iín lí iwun yèé an kpóó yebá ò ti fú iín lí koríko àan è. <sup>4</sup>Àmá e máa wà je eran ùungbo àmara è gbo; àmara ó nìí jí àyè, shí ó wà línú è è. <sup>5</sup>Béè ján bójí àmara ín yèé jí àyè ín ó dānu, mà n gbìjàjà léríwo è ni. Bójí eran kàn kpa ònìyàn kúkú, mà n bere èjè è ná è, shí bójí ònikàn sè kpa ɔnikéjì è kúkú, mà n bere èjè è ná è.

<sup>6</sup>Ɖni yèé kpa ònìyàn kúkú ó

à ká kpa ùun katún kúkú

torí Wòm Ɖlórún ò dá ònìyàn lí àwòrán um.

<sup>7</sup>Ìn yèèní an ó, e bíma, shí e là, shí e kpè ká rí ìtálè ayé ó kpóó.»

<sup>8</sup>Yèèní ó, Ɖlórún wí fí Nowéè gbo ɔma è lólokìnrin àan ó gbo ní:

<sup>9</sup>«Mà n she ìmùlè ùungbo ín gbo, shí mà n ré she ú ùungbo àbímaréma ín an gbo. <sup>10</sup>Mà n sè ré she ú ùungbo iwun láyè yèé wé iín já an ó kpóó gbo: eye àan, òsìn an, eran ìgbé an, àan kpóó yèé fùdá kòò lí ìgbá ó kánná àan yèé è kó wa gbé lí ìtálè ó léyìn òla è. <sup>11</sup>Ìmùlè yèé mà n she ùungbo ín gbo ó nìí: Òjò lílákún yèé rò, shí ó kpa iwun láyè yèé wà lí ìtálè ayé an ó run ó kò kó tó kpa

án run ró; shí òjò unhún béè kàn kò kó sè tó rò, shí kó tó kpa iwun yèé wà lí ìtálè ayé an ó run láyé ró.» <sup>12</sup> Ɖlórún ré ní: «Àmì ìmùlè yèé ε kó gbé lí èérin wòm gbo ín gbo kánná iwun láyé an kpóó tíí lòkòò ó nìí: <sup>13</sup> Mǎ n gbé òshùmàrè um si lí àrun, shí ε kó jí àmì ìmùlè lí èérin wòm gbo ìtálè ayé ó gbo. <sup>14</sup> Bójí ò she shí òjò shú, shí òshùmàrè yóò là lókè, <sup>15</sup> mǎ n wà jáyè ìmùlè yèé wà lí èérin wòm gbo ín gbo kánná oríshi iwun yèé yó wà láyé an ó kpóó. Shí omi kò kó sè tó gba ìtálè ayé ó kpóó ké, shí kó kpa iwun láyé yèé wà líítá è an ó run láyé ró. <sup>16</sup> Bójí òshùmàrè yóò là lókè ná, mǎ n wà rí u, shí mǎ n wà jáyè ìmùlè matán matán yèé ò she, shí ó wà lí èérin wòm gbo ín gbo kánná iwun láyé yèé wà lí ìtálè an ó kpóó è.» <sup>17</sup> Shí Ɖlórún ré wí fí Nowéè ní: «Òshùmàrè nìí jí àmì ìmùlè yèé ò she lí èérin wòm gbo ín gbo kánná iwun láyé yèé yó wà lí ìtálè an ó kpóó è.»

### **Ɖma Nowéè lólokìnrin méta àan ó.**

<sup>18</sup> Ɖma olokìnrin Nowéè an yèé fùdá kóò lí ìgbá lílákún ó nìí: Sém gbo Shám gbo kánná Jaféti. Shám sè jí iba Kanáà. <sup>19</sup> Ɖma olokìnrin méta yèé Nowéè bí an ó nìí là, shí à kárí ìtálè ayé ó kpóó è.

<sup>20</sup> Nowéè nìí jí àròko àkpàshè yèé lé egi fíiyìn è. <sup>21</sup> Ó mu ɔtí èso egi fíiyìn ó kpara, shí ó dà lí èwò lǎwúré è. <sup>22</sup> Shám yèé jí iba Kanáà ó rí èwò iba è Nowéè, shí ó fùdá, shí ó kèè wí u fí ɔmanà è méjì yèé bò an è. <sup>23</sup> Àmá Sém gbo Jaféti gbo gbé èwù gúgú iba wan, shí à jìjò mú si líítá ìjìká, shí à fu èyìn rìn, shí à kèè fu bo

èwò iba wan. À fu ojú fí ìdì òmírìn, torí ká ma rí èwò iba wan.

<sup>24</sup> Yèé ɔ́tí ɔ́ wa dá lîtà Nowéè, shí ɔ́ gbó iwun yèé ɔ́ma è yèé kékeré ɔ́ she ɔ́, <sup>25</sup> ɔ́ ní:

Òkúnnù ni fí Kanáà

ùun ε kó jí erú fí erú ɔ́manà è an ni!»

<sup>26</sup> Shí ɔ́ ré ní: «Ìre ni fí Olúwa, ùun yèé jí Ɖlórùn Sém è.

Kanáà kó jí erú Sém.

<sup>27</sup> Ɖlórùn kó shamònà Jaféti, shí kó lí ilè kpíkò,

kó gbé lábé awúré Sém an

Shí Kanáà kó jí erú Jaféti!»

<sup>28</sup> Yèé omi gba ìtálè ayé ɔ́ kpóó ké dábò ɔ́, Nowéè ré she ɔ́dún ɔ́gɔ́rú méta ùunri maálélógójì (350) lí ìtálè. <sup>29</sup> Ɖdún ɔ́gɔ́rú mesán ùunri maálélógójì (950) nìí ɔ́ she lí ìtálè ítáná kó kú è.

## 10

### Aro ìtálè ayé an

<sup>1</sup> Yèé omi gba ìtálè ayé ɔ́ kpóó ké dábò ɔ́, ɔ́ma Nowéè an yèé àà kpè lí Sém gbo Shám gbo káná Jaféti ɔ́ bíma. Orúko àbímaréma wan nìí:

<sup>2</sup> Ɖma olokìnrin yèé Jaféti bí an ɔ́ nìí: Goméè, Magógì, Madayî, Yafáni, Tubáli, Meshéki káná Tirási. <sup>3</sup> Ɖma olokìnrin yèé Goméè bí an ɔ́ nìí: Ashikenási gbo Rifáti gbo káná Togaamáà. <sup>4</sup> Ɖma olokìnrin yèé Yafáni bí an ɔ́ nìí: Elisháà, Taasísi, Kitímù káná Rodanímù. <sup>5</sup> Àbímaréma Jaféti an ɔ́ nìí dá aro yèé nà kárí ilú yèé

wà létídò an è. Shí kúnnukún sè wà lórunlé è, lí èya è, lí ilú è, shí èè wí èdè è.

<sup>6</sup> Dma olokìnrin yèé Shám bí an ó nì: Kúshì, Misaraímù, Pútì kánná Kanáà.

<sup>7</sup> Dma olokìnrin yèé Kúshì bí an ó nì: Sefáà, Afiláà, Safitáà, Ramáà kánná Safitekáà. Dma olokìnrin yèé Ramáà bí an ó nì jí Sabáà gbo Dedánì gbo è.

<sup>8</sup> Kúshì ó ján ré jí iba Nemiródì ni. Nemiródì ó jí ajogu alágbóra àkpàshè lí itálè. <sup>9</sup> Olúwa ta ú lóre, shí ó jí ɔde lílákún. Iwun yèé she shí àà ní: «Ò jí ɔde lílákún lójú Olúwa baní Nemiródì ni ó nì.» <sup>10</sup> Ilú lílákún yèé ó kpàshe fí an ó nì: Babéli, Eréki, Akádì kánná ilú yèé wà lí itálè Shineyáà an ó kpóó. <sup>11</sup> Líbè nìí Nemiródì sókò, shí ó lo lí itálè Asirî è; shí ó dá ilú Ninífù, Rehobótì-Ìì kánná ilú Kaláà, <sup>12</sup> ó dá Resénì si lí èérin ilú Ninífù kánná ilú lílákún Kaláà.

<sup>13</sup> Misiraímù jí tìtétìté ɔni ilú Lùúdi an, Anémù an, Lehábù an, Nafítù an, <sup>14</sup> Patròsì an, Kasilúù an yèé larú ɔma Filisitèèn an ó kánná ɔni ilú Kafitòò an.

<sup>15</sup> Kanáà bí Sidóòn gbo Itítì gbo, shí Sidóòn sè jí àwòròbí è. <sup>16</sup> Itítì jí tìtétìté ɔni ilú Jebúsì an, Amorítì an, Giigashítì an, <sup>17</sup> Ifítì an, Aakítì an, Sinítì an, <sup>18</sup> Aafadítì an, Semarítì an kánná ɔni ilú Amatítì an. Léyìn bée ó, aro ɔni Kanáà aán túùkán, <sup>19</sup> shí ilè-ε wan ti lí Sidóòn, shí ó nà ferí fí Geráà, Gasáà, Sodóm, Gomóò, Adimáà kánná Seboyímù tíí kèè já lí Lesháà. <sup>20</sup> Àbímaréma Shám an ó nì; kúnnukún sè wà lí èya è, lórunlé è, lí ilú è, shí èè wí èdè è.

<sup>21</sup> Sém yèé jí ògbóni Jaféti ó katún bí òma olokìnrin àan. Ùún jí tìtétìté Ebéè kánná òma-á kpe Ebéè lí gbaágbo an kpóó ni.

<sup>22</sup> Òma olokìnrin yèé Sém bí an ó nì: Elámù, Asúù, Aakpasádi, Lùúdi kánná Arámù.

<sup>23</sup> Òma olokìnrin yèé Arámù bí an ó nì: Úùsì, Hùlì, Getéè kánná Màáshì.

<sup>24</sup> Aakpasádi jí iba Sheláà, shí Sheláà jí iba Ebéè. <sup>25</sup> Ebéè bí òma olokìnrin méjì. Àwòròbí ó èè jí Pelégì. Àlàyé è jí "Kpínkpín" torí lírè è nì òni itálè ayé an ó kpín, shí à túùkán è. Àbína è èè sè jí Yokitáni. <sup>26</sup> Yokitáni ó jí iba Alimodádi, Sheléfù, Asaamaféti, Yeráà, <sup>27</sup> Adorámù, Usáli, Dikiláà, <sup>28</sup> Obáli, Abimaéli, Sabáà, <sup>29</sup> Ofí, Afiláà, kánná Yobábù. Òma olokìnrin yèé Yokitáni bí an ó kpóó ni. <sup>30</sup> Ìdìgbé wan ti lí ilú Mesháà lo lí ilú Sefáà yèé wà lára òkè an lésè òshà è. <sup>31</sup> Àbímaréma Sém an ó nì; kúnnukún sè wà lí èya è, lórunlé è, lí ilú è, shí èè wí èdè è.

<sup>32</sup> Orúkò aro òma Nowéè an lórunlé wan kánná láro wan nì. Àan nìí dá aro yèé nà kárí itálè ayé ó kpóó yèé omi gba itálè ayé ó kpóó ké dábò è.

## 11

### Ònìyàn án ní àan ε kó malé kèè kan àrun

<sup>1</sup> Lírè tètè ó, òni yèé wà lí itálè ayé an ó kpóó èè wí èdè òbú ó, shí àà lo ìgbólówùn òbú ó. <sup>2</sup> Shí yèé à shí lo lésè òshà ó, à kèè já lí itálè gbígborò kpèèrèrè kàn yèé wà lówó idèdò fí itálè



Mesopotamîi è; shí à mú ìdì líbè. <sup>3</sup> À wí fí ara wan ní: «Oma àan, e wá, shí àa kó gba òrò, shí àa kó fu yò biríkì, shí àa kó sun án, shí ká yin rere. À lo biríkì an ó líkpò òkúta, shí à mú òdà fu tò án má ara wan. <sup>4</sup> Léyìn bée ó, à ní: «Ó yá! Àa kó dá ilú lílákún òbú, shí àa kó ma ilé kàn kée kan àrun. Yèèni ó, orúkò wa é kó wìsì, shí àa kò kó sè tó túùkán dà lí ìtálè ayé ó kpóó ró.»

<sup>5</sup> Líbè ó, Olúwa dadì, shí ó wa wo ilú ó kánná ilé yèè à wà ma lókòò è. <sup>6</sup> Shí Olúwa ní: «Ó sà! Kò jí àan kpóó jí aro òbú ó shí àa wí èdè òbú ó ni! Iwun yèè à kàn shíshe ó ni. Baní, bójí à sérè ní àn é kó she òkàn à ká yò wà she ú ni! <sup>7</sup> Yèè ó jí bée ó, àa kó dadì, shí àa kó kée ro èdè wan, shí ònikàn kó ma tó wà ríran si lí iwun yèè ònikéjì è wà wí ó ró!» <sup>8</sup> Shí Olúwa sè túùkán wan dà lí ìtálè ayé ó kpóó, shí à kò ilú yèè à wà dá ó jòó. <sup>9</sup> Iwun yèè she shí à sò ú lí Babéli ó ni. Torí líbè nií Olúwa ro èdè yèè wà lí ìtálè an ó kpóó, shí ó ré túùkán òniyàn an dà lí ìtálè ayé ó kpóó è.

### **Tìtétìtè yèè ti lítà Sém kée já lítà Abrámù an è**

<sup>10</sup> Abímaréma Sém an nií: Yèè Sém lí òdún ògòrú (100) ó, ó bí òma olokìnrin kàn, shí èè jí Aakpasádì. Yèè omi kparun ìtálè ayé ó, ó she òdún méjì ítán shí kó bí u. <sup>11</sup> Yèè Sém bí Aakpasádì ó, ó ré she òdún ògòrú merú (500) lí ìtálè, shí ó ré bí òma àan lólokìnrin lólobìnrin.

<sup>12</sup> Yèè Aakpasádì lí òdún merúlélógbàn (35) ó, ó bí Sheláà. <sup>13</sup> Yèè ó bí Sheláà ó, ó ré she òdún métalélógòrú (103) lí ìtálè, shí ó ré bí òma àan lólokìnrin lólobìnrin.

<sup>14</sup> Yèé Shelàà lí ɔdún ɔgbàn (30) ́, ó bí Ebéè. <sup>15</sup> Yèé ó bí Ebéè ́, ó ré she ɔdún ɔgɔ́rú mírin ó lé méta (403) lí ìtálè, shí ó ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin.

<sup>16</sup> Yèé Ebéè lí ɔdún mírinlélógbàn (34) ́, ó bí Pelégì. <sup>17</sup> Yèé ó bí Pelégì ́, ó ré she ɔdún ɔgɔ́rú mírin ùunri ɔgbàn (430) lí ìtálè, shí ó ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin.

<sup>18</sup> Yèé Pelégì lí ɔdún ɔgbàn (30) ́, ó bí Rewúù. <sup>19</sup> Yèé ó bí Rewúù ́, ó ré she ɔdún ɔgɔ́rú méjì ó lé mesán (209) lí ìtálè, shí ó ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin.

<sup>20</sup> Yèé Rewúù lí ɔdún méjìlélógbàn (32) ́, ó bí Serúgì. <sup>21</sup> Yèé ó bí Serúgì ́, ó ré she ɔdún ɔgɔ́rú méjì ó lé méje (207) lí ìtálè, shí ó ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin.

<sup>22</sup> Yèé Serúgì lí ɔdún ɔgbàn (30) ́, ó bí Nahóò. <sup>23</sup> Yèé ó bí Nahóò ́, ó ré she ɔdún ɔgɔ́rú méjì (200) lí ìtálè, shí ó ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin.

<sup>24</sup> Yèé Nahóò lí ɔdún òbúdílógbàn (29) ́, ó bí Teráà. <sup>25</sup> Yèé ó bí Teráà ́, ó ré she ɔdún ɔgɔ́rú ùunri òbúdílógú (119) lí ìtálè, shí ó ré bí ɔma àan lólokìnrin lólobìnrin.

<sup>26</sup> Yèé Teráà lí ɔdún maálélógóta (70) ́, ó bí Abrámù gbo Nahóò gbo kánná Arání.

<sup>27</sup> Orúkɔ àbímaréma Teráà an ́ nì: Teráà bí Abrámù gbo Nahóò gbo kánná Arání. Arání bí Lòótì. <sup>28</sup> Arání ko kú shúwájú dàdá è Teráà. Ó kú lí ilú ibi à bí u ́, lí ilú Úù lí ìtálè ɔni ilú Shalidéè an.

<sup>29</sup> Abrámù gbo Nahóò gbo lí aya. Aya Abrámù èè jí Sarayî, shí aya

Nahóò èè jí Milikáà òma Arání. Arání ó ko ré jí iba Yisikáà.  
<sup>30</sup> Sarayî jí àgbàribí, shí kò lí òma.

<sup>31</sup> Teráà gbé òma è Abrámù kánná òma òma è Arání yèé àà kpè lí Lòótì ó, shí ó ré gbé Sarayî yèé jí aya òma è Abrámù ó, shí ó sókò lí ilú Úù yèé wà lí itálè òni ilú Shalidèè an ó ùungbo wan gbo, shí à fànà ilú Kanáà, shí à tó lí ilú Arání, shí à gbé líbè. <sup>32</sup> Teráà she òdún ògrú méjì ó lé merú (205) lí itálè, shí ó sè kú lí ilú Arání.

## 12

### ÌTAN GBAÁGBÓ WA ÀAN

#### Òlórùn kpe Abrámù ní kó sókò lí ilú è

<sup>1</sup> Olúwa wí fí Abrámù ní: «Dìde, shí o sókò lílé iba èè, lí èérin irá è àan, lí ilú è, shí o lo lí ilú yèé mà n díye fée è. <sup>2</sup> Mà n she shí aro yèé è sho dá ó, è kó lákún, shí mà n tùre fée. Mà n gbé orúko èè ga, shí è sho jí ibùkún fí òni yèé b̀ an è. <sup>3</sup> Ma n tùre fí òni yèé è kó tùre fée àan ó, shí mà n ré fí òni yèé è kó ré fée àan è. Gbà lîtà è ó, aro itálè ayé ó kpóó è kó rí ibùkún gbà.»

<sup>4</sup> Yèèni ó, Abrámù sè fànà gégéba Olúwa ti wí u fú u è, shí Lòótì lo ùungbèègbo. Òdún medógúlélógóta (75) Abrámù lí lírè yèé ó sókò lí ilú Arání ó ni. <sup>5</sup> Ó gbé aya è Sarayî kánná Lòótì yèé jí òma òmanà è lolokìnrin ó, shí à lo. À kó ir̀ wan kánná erú yèé ó rà lí ilú Arání an ó kpóó, shí à ferí fí ilú Kanáà.

#### Abrámù lo lí ilú Kanáà gbo Ejípítì gbo

Yèé Abrámù gbo irá è an gbo tó lí ìlú Kanáà ́, <sup>6</sup> à gbà línì kajá, shí à kèè tó líshu egi Morée<sup>x</sup> yèé wà lí ìlú Sishémù è. Oma ìlú Kanáà án sè wà lí ìlú ́ lírè yèèni. <sup>7</sup> Shí Olúwa mú ara díye Abrámù, shí ó wí fú u ní: «Àbímaréma èè àan mà n fú lí ìlú yèyí ni.» Abrámù sè ma erédì fí Olúwa líbi ó mú ara díye ú è. <sup>8</sup> Shí ó sè sókò líbè, shí ó gùkè lo lí Betéli lésè òshà; shí ó kó awúré è si líbè. Awúré ́ gbé lésè bùkúù fí ìlú Betéli, shí ó gbé lésè òshà fí ìlú Afì. Ó ré ma erédì fí Olúwa, shí èè wà dá orúkò è kpè. <sup>9</sup> Shí lí ìdìsò lí ìdìsò ́, Abrámù sè fàná Negéfù.

<sup>10</sup> Ebi kàn jíjà lí ìlú Kanáà, shí Abrámù sè lo lí Ejípítì, shí kó kèè gbé náànú fí àsìkò kàn, torí ebi ́ yin tóbèè lí ìlú ́. <sup>11</sup> Yèé ó wà wò kó wòsi lí ìlú Ejípítì ́, ó wí fí aya è Sarayî ní: «Retí shí ó gbó, n mà ní ò shòmàkídan. <sup>12</sup> Shí bójí oni Ejípítì án rí ε, à ká mà ní wòó jí aya ùum, shí à ká kpa ùm kúkú, shí à ká ko jòó wò yè sí lí àyè. <sup>13</sup> Báni, ò jàre, o wí fú an ní ùún jí òmanà wòm, shí ká yò fu ojú rere fu wò ùm torí ε. Yèèni ́, è sho sè she shí mà n gbé lí àyè.

<sup>14</sup> Lí èyító ́, yèé Abrámù tó lí ìlú Ejípítì ́, oni ìlú Ejípítì án rí ní aya è ́ shòmàkídan dékpò. <sup>15</sup> Ògágu Faraóòn án rí olobìnrin ́, shí à kèè wí yebá ó ti shòmàkídan gbà ́ fú u, shí à sè gbé olobìnrin ́ lo lódi è. <sup>16</sup> Shí torí olobìnrin ́, olulú ́ she rere fí Abrámù. Ó fú u lí àgùtàn, erewó, kétékété, erú an lolokìnrin lolobìnrin, kétékété abo kánná ràkúmí. <sup>17</sup> Àmá Olúwa sò arùn shínshinrìn kàn ta Faraóòn ùungbo ojulé è gbo torí Sarayî aya Abrámù. <sup>18</sup> Shí Faraóòn beshé kpe Abrámù, shí ó wí fú u ní: «Ké she shí ò she bèè

fú um le? Ké she shí o kò wí fú um ní ó jí aya èè? <sup>19</sup> Ké she shí ò ní ó jí ɔmanà ε, shí wòm yè ò fu ú shaya le? Líshàyí ɔ, aya èè nì! Gbé u, shí o lo!»

<sup>20</sup> Shí Faraóòn sè kpa ú lí àshe fí ìbèlìshé è an ní ká sin Abrámù gbo aya è gbo kánná iwun yèé ó lí an ɔ kpóó lo léyinde ilú ɔ.

## 13

<sup>1</sup> Shí Abrámù sókò lí Ejípítì ùngbo aya è gbo, shí ó kó iwun yèé ó lí an ɔ kpóó, shí ó kpadà lo lí Negéfù. Shí Lòótì sè tìná è.

### **Abrámù gbo Lòótì gbo kpínnà**

<sup>2</sup> Abrámù lí irò kpíkpò. Ó lí òsìn gbánwúngbánwún, ó lí owó, shí ó ré lí wúrà. <sup>3</sup> Ó gbà lí ìdì an wéjá wéjá ti lí Negéfù títi lo lí Betèlì líbi ó ti gbé rí lí gbàràgboro Betèlì gbo Ayî gbo, <sup>4</sup> shí ó ma erédì si è. Líbè ɔ, Abrámù gbàdúwà fí Ɔlórùn shí ó kpè ú lí "Olúwa".

<sup>5</sup> Lòótì yèé wà tìná è ɔ katún lí agbo àgùtàn an gbo erewó an gbo kánná lalá an. Ó sè ré lí awúré tètè an katún lótò. <sup>6</sup> Ilú ibi à kèè tó ɔ kò gborò núwan àan méjì an ɔ kpóó ká jìjò gbé, shí irò wan sè ré kpò títi. <sup>7</sup> Ó she shí asò wò lí èèrin olùshó àgùtàn Abrámù an gbo ti Lòótì an gbo. Ɔni ilú Kanáà an gbo ɔni ilú Peresítì an gbo ko ré wà lí ilú ɔ lásìkò yèèni. <sup>8</sup> Shí Abrámù wí fí Lòótì ní: «Ò jàre, asò kò láti gbé lí èèrin wòmgbèegbo, nùmí lí èèrin aró-òsin um àan gbo tètè àan gbo, torí àá shòni. <sup>9</sup> Ilú ɔ kpóó nìi wà líwájú ε è. Àa kó kpínnà: Bójí ò lo lówó òsa, mà n lo lówó òku, shí bójí ò sè lo lówó òku ɔ, wòm yè mà n lo lówó òsa.»

<sup>10</sup> Yèé Abrámù wí béeé ́, Lòótì gbé ojúlókè, shí ́ wo esèkè Jódáni ́ kpóó lo, shí ́ rí ní ilè tutù líbè rere. Lí èyító ́, ítán shí Olúwa kó wa kpa Sodóm gbo Gomóò gbo run ́, ilè yèé ti líbè tíí kéeé já lí itálè Sowáà ́ kpóó wà baní oko ̀gbà Olúwa ni, shí ́ ré wà baní ilè ilú Ejípítì ni. <sup>11</sup> Yèé Lòótì rí béeé ́, ́ mú esèkè Jódáni, shí ́ sè kó, shí ́ lo lówó òshà; yebá Lòótì gbo Abrámù gbo kpínnà gbà ́ nì. <sup>12</sup> Abrámù gbé lí ilú Kanáà, shí Lòótì yè kéeé gbé lí ilú yèé wà lésèkè Jódáni an ́, shí ́ kó awúré è an tíí lo lí Sodóm. <sup>13</sup> Ùun ko nìí ̀ni ilú yè án shinrìn tíí, shí àà wà jí shè lá Olúwa lírè kànjáán è.

<sup>14</sup> Yèé Lòótì ya kóò lá Abrámù ́, Olúwa wí fí Abrámù ní: «Gbé ojúlókè, shí ti líbi ò wà ́, o wò lo lówó òsa gbo òku gbo, lówó òshà gbo bükúù gbo. <sup>15</sup> Lí èyító ́, ilú yèéni yèé ò wà rí ́, mà n fú wòò gbo àbímaréma èè gbo lí kpéèkpóó tíí lo<sup>x</sup>. <sup>16</sup> Mà n she shí àbímaréma èè è kó là yunkuntuntun baní yanrìn ni tíí shí ònikàn kò kó ̀ò kà án yebá a kéeé yóò ka yanrìn è. <sup>17</sup> Dìde, shí o gbà lí ilú ́ kpóó torí wòò mà n fú línì ni.»

<sup>18</sup> Abrámù ká awúré è an, shí ́ kéeé sò si lígbó egi lílákún ti ̀ni Mamurée an lésèkè ilú Ebróòn; shí ́ sè ma erédì kàn si líbè fí Olúwa.

## 14

### Abrámù gba Lòótì là

<sup>1</sup> Lírè yèéni ́, olulú aán wà jogu. Àan nìí jí Amuraféì ti ilú

Mesopotamî, Ariyókì ti ìlú Elásàà, Kedɔlaoméè ti ìlú Elámù kánná Tidálì ti Goyímù è. <sup>2</sup> Olulú yèèni án jogu bá olulú merú kàn an. Àan nìí jí: Beráà ti ìlú Sodóm, Bisháà ti ìlú Gomódò, Shineyábù ti ìlú Adimáà, Shemebéè ti ìlú Seboyímù kánná olulú ìlú Beláà yèè àà ré kpè lí Sowáà è. <sup>3</sup> Olulú merú yèèni án kó ara wan jo lí kpɔɔ Sidímù yèè òku owun gbà ké si lójó òní è. <sup>4</sup> Olulú yèèni án ti gbé lábé àshe Kedɔlaoméè fí ɔdún méjìlá. Àmá, lódkékétèlá è ó, à gbìjà. <sup>5</sup> Lódkínrìnlá (14) ó, olulú Kedɔlaoméè ùunri olulú yèè ó fà má ara àan ó kèè dagu kpa ɔma ìlú Refayímù an lí Ashiterótì karinayímù, bèè ján à sè ré shégun ɔni Susítì an lí Hámù ùunri ɔni Emímù an lí Shaféè kiriyatámù ni. <sup>6</sup> À shégun Orítì an lí ìlú wan lí ìtókè Seyî. À lé an lo tíí lí Eli Paráni yèè sómá ilè òsa è. <sup>7</sup> Léyìn bèè ó, à réwá lí Eyínì Mishipátì yèè jí Kadésì ó. À fó ìlú Amalesítì kpóó, shí à ré shégun Amorítì an yèè èè gbé lí Asasónì Tamáà an ó kpóó. <sup>8</sup> Yèèni ó, olulú ìlú Sodóm gbo ti Gomódò gbo, olulú Adimáà gbo ti Seboyímù gbo kánná olulú Beláà yèè à ré kpè lí Sowáà ó kó ɔma ogu wan, shí à lo lí kpɔɔ Sidímù, shí à kèè jogu bá <sup>9</sup> olulú Kedós Laoméè ti ìlú Elámù gbo olulú Tidálì ti ìlú Goyímù gbo, kánná olulú Amurafélì ti ìlú Shineyáà gbo olulú Ariyókì ti ìlú Eliyasáà gbo. Àan yèèni án jí olulú mírin, shí à sè wà jogu bá olulú merú. <sup>10</sup> Lí kpɔɔ Sidímù ó, odò òdà kpíkò wà líbè. Olulú Sodóm gbo ti Gomódò gbo sá, shí à kèè jì línì, shí ɔni yèè bò an ó sè sá, shí à kèè dúkù lí ìtókè. <sup>11</sup> ɔni yèè shégun àan ó kó irò wan kpóó kánná ije yèè à kpadí si àan ó, shí à lo. <sup>12</sup> À mú Lòótì yèè jí ɔma

omanà Abrámù lólokìnrin ó katún, shí à kó irò è an lo, torí ó wà lí Sodóm lírè yè. <sup>13</sup>Lí èérin oni yèé sá an ó, òkàn wáa wí iwun yèé shelè ó fí Abrámù yèé jí Ébèrù, shí èè gbé lágbe igbó egi lílákún oni Amorítì yèé àà kpè lí Mamurèè è. Mamurèè ó ko jí omanà Eshikólù gbo Anéè lólokìnrin gbo. Omanà méta yèèni án sè dàkpò ùungbo Abrámù gbo. <sup>14</sup>Yèé Abrámù gbó fñí ogu mú irá ùun ó, ó dira fí ajogu ogorú méta ùunri méjìdílógú (318) yèé jí ìbèlìshé è an, shí à bí lójúlè è an è. Ó dà léyìn òtá è yèèni an, shí ó lé an títi lo lí Dàánì. <sup>15</sup>Ó kpín oma ogu è an si lí ìkpágu lí ìkpágu, shí ó kan ogu jíjà bá òtá è an lóru. Ó kpa án, shí ó lé an lo títi lí Obáà yèé wà lówó òsa fí Damási è. <sup>16</sup>Abrámù gba irò an ó kpóó kpadà, shí ó gbé irá è Lòótì wá lílé ùungbo irò è an gbo. Ó sè ré gba olobìnrin àan kánná oni yèé ogu mú an ó kpadà ruwanró.

### **Melikisedéki tùre fí Abrámù**

<sup>17</sup>Yèé Abrámù shégun Kedolaoméè kánná olulú méta yèé wà ùungbèègbo àan ó shí ó kpadà ó, olulú-u Sodóm wáa kpàdé è lí kpoto Shaféè yèé àà ré kpè lí kpoto olulú è. <sup>18</sup>Melikisedéki yèé jí olulú-u Salémù, shí ó ré jí orè ti Olórun gíga ó gbé ìkètì gbígbe gbo otí èso fíyìn gbo wá. <sup>19</sup>Ó tùre fí Abrámù, shí ó ní: «Olórunlókè, wò yèé dá àrun kánná ilè ayé ó, o bù kún Abrámù. <sup>20</sup>Okpé ni fí Olórunlókè, ùun yèé she shí ò shégun òtá è àan è!» Léyìn bée ó, Abrámù sè fú u lí idámaá irò yèé ó kó ti lógu ó è. <sup>21</sup>Olulú Sodóm wí fí Abrámù ní: jòó òniyàn an ó fú um, shí wò yè o baní irò an ó.

<sup>22</sup>Abrámù dáwùn fú u ní: «N búra líwájú Olúwa Olórunlókè, ùun



yèé dá òrun kánná ilè ayé ó ní, <sup>23</sup> n kò kó jé mú ɔwó kan iwun èè kàn, ìbá na jí okù abéré nùmí okù bàtà jíjá lákpo. Líbè ó, o kò kó yɔ wí ní, ùún she shí Abrámù di olírò ró. <sup>24</sup> N kò wà wo òkàn léyìn ìje yèé ɔmòshó um àán je è. Àmá, Anéè gbo Eshikólù gbo kánná Mamurée yèé wáa bá um jogu àan ó láti gba ìwá wan.

## 15

### Olórun she ìmùlè ùungbo Abrámù gbo

<sup>1</sup> Yèé iwun yèèni án shelè wáa lo ó, Olúwa dá àlá lójú Abrámù, shí ó wí fú u ní: «Abrámù! Ojo kó ma she é! Wòm wà mú ɔwó bò é ni, shí mà n sè shòyà lílákún kàn féé.» <sup>2</sup> Abrámù sè dáwùn ní: «Olúwa Olórun ùum! Ké è sho fú um líshàyí le? Ì ti wà she tán lí ìtálè ayé bibí lí ma lí ɔma. Shí Eliesèè ìbèlìshé um yèé jí ɔni ìlú Damási ó nìi è kó sè jogú irò um àan è.»

<sup>3</sup> Abrámù ré ní: «Ùun nìi o kò fú um lóma kàn í! Ìbèlìshé um yèèni yèé wà lílé um ó nìi è kó sè wáa jogú irò um àan è.» <sup>4</sup> Yèèni ó, Olúwa dáwùn fú u ní: «Kò shi ùun è kó jogú irò è àan, àmá ɔma èè katún katún è kó jogú irò è àan ni.» <sup>5</sup> Léyìn bée ó, Olúwa gbé Abrámù fùdá kòò lówúré ó, shí ó wí fú u ní: «Wo àrun ó lo, shí o ka àràwò an bójí è sho yóò kà án.» Shí ó ré wí fú u ní: «Yebá ɔma èè àan à ká kpò si ó nì.»

<sup>6</sup> Abrámù lí ìkara lá Olúwa. Iwun yèé she shí Olúwa kà ú kún ní ó jí ɔlógangan ó nì. <sup>7</sup> Shí Olúwa wí fú u ní: «Wòm jí Olúwa yèé gbé è fùdá kòò lí ìlú Úù lí ìtálè Kalidèè ó ni, shí ò fú è lí ìlú yèé ò wà si

lìshàyí ́, shí ε kó di tèε.» <sup>8</sup> Àmá Abrámù bèrè ná Olúwa ní: «Olúwa ɔ́lórùn ùm, ké ε kó mú díye ní ilú yèyí ε kó di tè um le?»

<sup>9</sup> Shí Olúwa ré wí fú u ní: «Gbé lalá idan ɔ́lódún méta òbú, erewó abo ɔ́lódún méta òbú, àgbò ɔ́lódún méta òbú, àdàbà òbú kánná àwúkùkù òbú wá.» <sup>10</sup> Abrámù sè kó òsìn yèénì an kpóó ɔ. Ó kpa án, shí ó là án gbàragbàra, shí ó tò án lékpa lékpa òkàn léyìn òkàn; àmá kò kpín eye àan ́. <sup>11</sup> Agúrugú aán wa gé lîtá òkú eran àan ́, àmá Abrámù lé an. <sup>12</sup> Yèé ojórùn wà mù lòkòò ́, òrùngbó kun Abrámù, shí ó sè sùn. Òkùkù lílákún kàn ré bò ú, shí èrù bà ú. <sup>13</sup> Shí Olúwa wí fú u ní: «O mà dájúdájú ní ɔma èε àan à ká kèè gbé lí ilú àlejò, shí à ká sɔ án di erú, shí à ká dójú kpán an tí tí fí ɔdún irínwó (400). <sup>14</sup> Àmá mà n fetí fí aro yèénì yèé ε kó fu ín fu she erú è. Shí léyìn bèè ́, à ká sòkò lí ilú ́ ùungbo irè kpíkpò gbo. <sup>15</sup> Àmá wòò yè, è sho gbàrígbó láyò, shí è sho kú láyò, shí à ká sè rì é. <sup>16</sup> Àbímaréma èε àan lí èkínrin à ká kpadà wá líbibí, torí èshè ɔni ilú Amorítì an kò le tóbèè núwan n fetí fú an ná. <sup>17</sup> Yèé ojórùn mù, shí òkùkù kù kpíúmkpíúm ́, iná kàn wà jó ùungbo òrúwò gbo línú orù, shí ó gbà lí èérin èkírì eran àan ́ ɔ. <sup>18</sup> Lójó yèénì ́, Olúwa mulè ùungbo Abrámù gbo. Shí ó wí fú u ní: «N̄ fú àbímaréma èε àan lí ilú yèyí, ti lí kpalà lílákún Ejípítì tí tí ɔ lódò Efrátì. <sup>19</sup> Ilè ́ jí ti ɔni ilú Kenítì an gbo ti ɔni ilú Kenesítì an gbo kánná ti ɔni Kadimonítì an; <sup>20</sup> shí ó jí ti ɔni ilú Itítì an gbo ti ɔni ilú Perisítì an gbo kánná ti ɔni Refáà an, <sup>21</sup> shí ó ré jí ti ɔni ilú Amorítì an gbo ti ɔni Kanáà an gbo, àti ɔni Giigasítì an kánná ɔni

Jebúsi an.

## 16

### Bíbí Isimaéli

<sup>1</sup> Sarayîi yèé jí aya Abrámù ó kò rí ɔma bí fú u. Sarayîi ko lí erú kàn lólobìnrin, shí ó jí ɔma ìlú Ejípítì, shí àà kpè ú lí Agáà. <sup>2</sup> Líbè ó, Sarayîi wí fí Abrámù ní: «Ùun nìí ɔlórùn kò bi fú um, shí n bí ɔma kàn í! Yèénì ó, o kàn gbígbe bá erú<sup>x</sup> um, bí ó wù, mà n di ɔlóma gbà lítà è.» Abrámù kò sè kɔ owùn aya è. <sup>3</sup> Yèé à she ɔdún maá lí itále-ε Kanáà ó, Sarayîi gbé erú è Agáà yèé jí ɔma ìlú Ejípítì ó fí ɔkɔ è Abrámù láya. <sup>4</sup> Ó gbé bá Agáà, shí Agáà sè léfùn. Yèé Agáà rí ní ùún léfùn ó, kèè tó fu ògán è fu kpe òkàn ró. <sup>5</sup> Shí Sarayîi wí fí Abrámù ní: «Eran yèé àà wà tè si lí èjè fú um ó, èbi èe ni. Lí èyító ó, wòm jòó erú um si lówó fée ni, shí ti lírè yèé ó ti rí fòní ùún léfùn ó, n kèè tó jɔ òkàn lójú è ró. Àmá, n dá kpóó fí Olúwa, ùun ján ε kó déjò fí ni ni.» <sup>6</sup> Líbè ó, Abrámù dáwùn fí Sarayîi ní: «Erú ε ó jé ni, shí ó sè wà lábé àshe èe; bójí òkàn wù é ni o fu ú she.» Yèé ó wí bée ó, Sarayîi dójú kpán Agáà tíí, shí Agáà sá lɔ.» <sup>7</sup> Shí Ìjìshé Olúwa rí Agáà lílè òsa létídò yèé wà lí itónà Shúù ó, <sup>8</sup> shí ó bèrè ná è ní: «Agáà, wòɔ erú Sarayîi, bisí ò ti le? Shí líbisí ò ko wáa lòkòò? Ó dáwùn fú u ní: «N sá kòò lédò ògán um Sarayîi.» <sup>9</sup> Shí Ìjìshé Olúwa ó wí fú u ní: «Ré lɔ lédò ògán ε, shí o re ara èe si lílè líwájú è.» <sup>10</sup> Shí Ìjìshé Olúwa ó ré wí ní: «Mà n she shí àbímaréma èe àan à ká kpè tíí, shí a kò kó yɔ kà án.»

<sup>11</sup> Shí ìjìshé Olúwa ó ré wí fú u ní:

«Efùn yèé ò lí si ó, è sho bí ɔma olokìnrin kàn,

shí è sho ɔó ú lí Isimaéì<sup>x</sup>,

torí Olúwa rí àánú ε.

<sup>12</sup> ɔma èε ó, ε kó wà baní kétékété ìgbé ni. ε kó jogu bá òniyàn kpóó, shí òniyàn kpóó ε kó jogu bá u, shí ε kó jìnà lá ɔmanà è an kpóó.» <sup>13</sup> Shí Agáà kpe Olúwa yèé wí iyìn fú u ó lí Èlì-Róyì; àlàyé è jí: "Ò jí ɔlórùn yèé èè wà rí um ó." Lí èyító ó, ó wà sérè lókàn ní: «Èε jí líbibí ján n rí ɔni yèé rí um ó ni?» <sup>14</sup> Iwun yèé she shí àà kpe odò ó lí: "Odò Laháì-Róyì" ó nì; àlàyé è jí ɔni yèé wà rí um ó. Odò ó sè wà lí kàlàjì Kadésì gbo Berédì gbo. <sup>15</sup> Agáà bí ɔma olokìnrin fí Abrámù, shí Abrámù sè ɔó ú lí Isimaéì. <sup>16</sup> ɔdún méfàlélógórin (86) Abrámù lí lírè yèé Agáà bí Isimaéì fú u ó ni.

## 17

### **ɔlórùn she ìmùlè ùungbo Abrámù gbo shí Abrámù sè dákó**

<sup>1</sup> Yèé Abrámù lí ɔdún òbúdílógóru (99) ó, Olúwa mú ara díye ú, shí ó wí fú u ní: «Wòm jí ɔlórùn atólá iwun kpóó ni. Gbé lí itékpa fú um, shí ká sè máa rí iwun shínshinrìn kàn wí lá ε. <sup>2</sup> Mà n she ìmùlè ùungbèegbo, shí mà n fú ε lí àbímaréma àrìmiye.» <sup>3</sup> Abrámù kálè, shí ó mu ojú délè, shí ɔlórùn wí fú u ní: <sup>4</sup> «Ìmùlè yèé mà n she ùungbèegbo ó nì: È sho di iba fí aro kpíkpò. <sup>5</sup> Shí a kò kó tó wà kpè é lí Abrámù ró, àmá à ká wà kpè é lí Abrahámù, torí mà n she shí è sho di iba aro kpíkpò<sup>x</sup>. <sup>6</sup> Mà n she shí è sho lí àbímaréma

àrìmiye, shí à ká dá aro kpíkòpò tí tí shí olulú an ε kó fùdá lí èérin wan. <sup>7</sup> Mà n she ìmùlè ùungbèegbo, shí léyìn ε ó, ìmùlè ó ε kó gbe lí èérin wòm gbo àbímaréma èε àan gbo. Ìmùlè yèèni ε kó gbé tí tí ló, shí ε kó she shí mà n jí Ɖlórùn èε kánná Ɖlórùn àbímaréma èε àan kpóó. <sup>8</sup> Mà n fú ε lí ilú yèyí yèé ò jí àlejò si ó, shí ε kó di tèe kánná ti àbímaréma èε àan. Ìlú ó nìí jí Kanáà è; mà n yònda è kpóó fí àbímaréma èε àan, shí ε kó di tuwan tí tí ló, shí mà n sè jí Ɖlórùn wan.»

<sup>9</sup> Ɖlórùn wí fí Abrahámù ní: «Wòò yè, è sho gbé lówó fí ìmùlè um, wòò gbo àbímaréma èε àan kpóó gbo tí tí ló. <sup>10</sup> Ìmùlè yèé n she ùungbèegbo kánná àbímaréma èε àan, shí è she gbé lówó fí ó nìí: À ká wà dákó fí olokìnrin ojúlé ε àan kpóó. <sup>11</sup> Okódídá iín ε kó jí àmì ìmùlè lí èérin wòm gbo ín gbo. <sup>12</sup> Bójí è bí ɔma olokìnrin kàn, shí ó yɔ she ɔjókéjɔ, è láti wà dákó fú u. Bèè ján è láti wà dákó fí erú yèé à bí lílé ε nùmí erú yèé à kèè rà ti lí ilú òmírìn è ni. <sup>13</sup> Báni à láti dákó fí erú yèé à bí lílé ε ó nùmí erú yèé à kèè rà ti lí ilú òmírìn ó. Yeéni ó, okódídá ó ε kó jí àmì ìmùlè um lára ín tí tí ló. <sup>14</sup> Àmá bójí olokìnrin kàn kò dákó ε kó sókò lí aro èε, torí ó jèwò fí ìmùlè um.» <sup>15</sup> Shí Ɖlórùn wí fí Abrahámù ní: «O kò kó tó wà kpe aya èε lí Sarayî ró, àmá ti l'oní ó, è sho wà kpè ú lí Saráà. <sup>16</sup> Mà n tùre fú u, shí mà n ré she shí ε kó bí ɔma olokìnrin òbú fée. Mà n tùre fú u, shí ε kó jí inà fí aro àan; shí olulú an à ká ré ti lí èérin àbímaréma è an.» <sup>17</sup> Shí Abrahámù teríba, shí ó mú ojú délè, shí ó wà réènrín; shí ó wà sére lókàn ní: «Balúba yèé ti lí ɔdún ɔgorú

(100) ́́ ée ka ý́ bí ́́ma ró ni? Shí Saráà katún yèé ti lí ́́dún maálélógórin (90) líshàýí ́́, ée ka ré wa bí ́́ma ni?»<sup>18</sup> Líbè ́́, Abrahámù wí fí ́́lórún ní: «́́lórún ùum, she shí Isimaéìlì kó gbé láyè, shí o tùre fú u, yè dódó ti tó!»<sup>19</sup> Àmá ́́lórún d́́wùn fí Abrahámù ní: «Kò shi bée! Aya èe Saráà nìí e kó bí ́́ma olokìnrin òbú fée è; shí è sho sò ú lí Isákì. Mà n she ìmùlè ùungbèègbo kánná àbímaréma è an, shí ìmùlè yèèni e kó gbé tíí ló.»<sup>20</sup> Ñ ré gbó iwun yèé ò wí lékpasè Isimaéìlì ́́. Mà n tùre fú u, mà n she shí e kó là, shí àbímaréma è an à ká kpò gbánwúngbánwún. E kó bí ́́ma olulú méjìlá (12), shí mà n she shí e kó di iba aro lílákún.<sup>21</sup> Àmá mà n she ìmùlè ùungbo Isákì yèé Saráà e kó bí fée lásìkò bayí lí àmúdún ́́ gbo.»<sup>22</sup> Yèé ́́lórún wí ìyìn ùungbo Abrahámù gbo dábò ́́, ó sókò lédò è.<sup>23</sup> Lójó yèèni ́́, Abrahámù dákó fí ́́ma è Isimaéìlì gbo erú yèé à bí lílé è an ́́ gbo kánná erú yèé à rà an ́́ kpóó gégéba ́́lórún ti wí u fú u è.<sup>24</sup> Lírè yèèni ́́, Abrahámù lí ́́dún òbúdílógóru (99), shí à dákó fí ùun katún.<sup>25</sup> Shí ́́ma è Isimaéìlì yè lí ́́dún métèlá (13) yèé à dákó fú u è.<sup>26</sup> Lójó òbú ́́ à dákó fí Abrahámù gbo ́́ma è Isimaéìlì gbo ni.<sup>27</sup> Lójó òbú yèèni ján à sè ré dákó fí ́́ni ilé è an gbo erú yèé à bí lílé è an ́́ gbo kánná erú yèé à rà lí ilú òmírìn an ́́ kpóó ni.

## 18

### ́́lórún ní Saráà e kó bí ́́ma

<sup>1</sup> Ó d'ójó kàn, shí Olúwa mú ara díye Abrahámù lágbè igbó egi

lílákún ti Mamurée lásìkò yèé ó jokó si láunkpànnà awúré è lí òsán gangan è. <sup>2</sup> Ó shíkparè, shí ó rí shí òniyàn méta dóro si lágbè è. Yèé ó rí an ́, ó sáré ti láunkpànnà awúré ́, shí ó kèè kpàdé an, shí ó teríba, shí ó mú eríwo kanlè líwájú wan. <sup>3</sup> Ó ní: «Olúwa ùum! Ò jàre sholá fú um, shí o dóro lí tè um. <sup>4</sup> Ká fú iín lí omi odé, shí e fu shan esè<sup>x</sup>, shí e míra lábé egi yèyí. <sup>5</sup> M̀ n wo òkàn fí iín shí e je, torí àmí kó kò ín. Léyìn bée ́, iín ée yóo tè si líwájú. Yèèni ́, kò kó tó jí è gbà lédò um lákpo ró.» Àlejò an ́ sè d̀ẁn fú u ní: «Ko she iwun yèé ò wí ́.» <sup>6</sup> Shí Abrahámù lo l̀ẁré ́ lésè yíyá, shí ó kèè wí fí Saráà ní: «Yára! Yan ỳfun kpík̀p̀, shí o kpò ú fu shu ìkàrà.» <sup>7</sup> Léyìn bée ́, ó sáré lo l̀gbo òsìn è an, shí ó kèè mú lalá akò lí òdò yèé sara ́ k̀n. Ó gbé u fí ìb̀lìshé è, shí ìb̀lìshé ́ kpa ú, shí ó sè yá sè ú.

<sup>8</sup> Yèé eran ́ jiná ́, Abrahámù mú omi omú lalá dídì gbo omi omú lalá shoororo gbo kánná eran ́ yèé à sè ́, shí ó gbé an wá líwájú àlejò an ́; shí ó dóro lábé egi ́ l̀gbe wan, shí à sè jeun. <sup>9</sup> Líbè ́, à bèrè ná è ní: «Bisí aya èe Saráà wà le?» Shí ó d̀ẁn fú an ní: «Ó wà l̀ẁré ́.» <sup>10</sup> Òkàn lí èérin àlejò an ́ wí fú u ní: «Lásìkò bayí lí àmúdún ́, mà n kpada wá lédò e, shí aya èe Saráà e kó ti bí oma olokìnrin.» Saráà sè wà láunkpànnà awúré ́ léyìn Abrahámù, shí ó wà retí. <sup>11</sup> Abrahámù gbo Saráà gbo ti gbárìgbó, shí òdún wan ti lo, shí Saráà kò sè tó wà rí iwun olobìnrin è ró. <sup>12</sup> Saráà kan èrín rínrín si línú, shí ó wà sérè ní: «Wòm yèé ti kù kpóó si bayí ́, iwun olokìnrin ée ka ré wù úm ni? Arúnkà um

katún sè ti gbárigbó!»<sup>13</sup> Olúwa bèrè ná Abrahámù ní: «Ké she shí Saráà réènrín le? Shí ké she shí ó wà wí ní: "Wòm yèé ti gbárigbó tóbayí ́, mà n ka yóó bí ́ma ró ni? <sup>14</sup> Éé jí iwun bisán kàn wà, shí Olúwa é kó kù lí àrì she ni? Bójí ñ kpadà wá lédò é lásìkò bayí lí àmúdún ́, Saráà é kó ti lí ́ma olokìnrin òbú.»<sup>15</sup> Àmá ojo she Saráà, shí ó sé, shí ó ní: «Gbèé n kò réènrín mà.» Shí Olúwa wí fú u ní: «Ò réènrín ján!»

### **Abrahámù gbàdúwà léríwo ilú Sodóm**

<sup>16</sup> ̀ni àan ́ sè dide, shí à mú ònà ferí fí ilú Sodóm, shí Abrahámù sìn án lónà. <sup>17</sup> Líbè ́, Olúwa sérè ní: «Mà n ka mú iwun yèé ñ wà wò n she ́ dúkù fí Abrahámù ni? <sup>18</sup> Abrahámù láti di títétíté fí aro lílákún alágbóra kàn. Shí gbà líitá è ní mà n sè ture fí aro yèé wà lí itálè ayé an ́ kpóó è. <sup>19</sup> Ñ yàn ú torí kó kpa ú lí àshe fí ́ma è an kánná àbímaréma è an ní ká yin òfin um àan: gbà lí iwun ògangan shíshe kánná èt́. Yè ́, mà n sè san iwun yèé ñ tàlé fú u è. <sup>20</sup> Olúwa wí fí Abrahámù ní: «Ìràn yèé à wà fu lo ̀ni ilú Sodóm gbo Gomóò gbo shí ñ wà gbó àan ́ ti kpò kpíkpò, erù èshè wan án ti wówo kpíkpò. <sup>21</sup> Yè she ́, mà n dadì kèè wò bíshi ìràn yèé à wà fu lè án ́ jí èyító nù. Bójí iwun jí bée nùmí kò shi bée ́, mà n mà.»

<sup>22</sup> ̀ni àan ́ sókò líbè, shí à ferí fí ilú Sodóm, shí Abrahámù sè dóro si líwájú Olúwa. <sup>23</sup> Shí ó sómá è, shí ó bèrè ná è ní: «Olúwa! Éé jí lí èyító ́, è sho she shí ̀logangan gbo eléshè gbo é kó kú ikú òbú ́ ni? <sup>24</sup> Bóyá à ká rí òniyàn ̀logangan máalélógójì (50) lí ilú



Sodóm. Èε ka kpa ɔni ilú yè an kpóó ni? Ε kèè torí òniyàn ɔ́lógangan maálélógójì (50) yèé wà lí ilú ́, shí o fu ejó rà án ni?

<sup>25</sup> Bójí ò she béè, ε kó ka jí ò shìkà ya! O lérí kpa ɔ́lógangan gbo eléshè gbo kpakpò! O fetí òbú ́ fí eléshè gbo ɔ́lógangan gbo, ε kó ka jí ò shìkà ya! Adéj́ fí ɔni ayé an kpóó éε ka ré déj́ lí òdì ni?»

<sup>26</sup> Shí Olúwa d́awùn fú u ní: «Bójí ò rí òniyàn ɔ́lógangan maálélógójì (50) lí ilú Sodóm, mà n torí an, shí mà n fu ejó ra ɔni ilú an ́ kpóó.»

<sup>27</sup> Abrahámù ré gba iyìn, shí ó ní: «Olúwa, ò jàre, n kò jí òkàn ítán shí ò wà wò n gbójú, shí n ré wí iyìn féε. <sup>28</sup> A kèè ma ayé, bí ó na wù òniyàn merú ε kó dí kóò lí òniyàn ɔ́lógangan maálélógójì (50) an ́! Èε jí è sho kpa ɔni ilú an ́ kpóó kúkú torí òniyàn merú yèé dí b̀ an ́ ni?» Shí Olúwa d́awùn fú u ní: «N kò kó kpa án run, bójí ò rí òniyàn ɔ́lógangan merúlélógójì (45).»

<sup>29</sup> Shí Abrahámù ré gbà iyìn, shí ó ní: «Bí ó na wù, òniyàn ɔ́lógangan ogójì (40) ján à ká rí ni.» Shí Olúwa ní: «Torí àan ogójì (40) yèéni an ́, n kò kó kpa ɔni ilú an ́ run.»

<sup>30</sup> Yèéni ́, Abrahámù ní: «Olúwa, ò jàre, máa kannú bójí ò ré wí iyìn. Bóyá àan ɔgbàn (30) ján à ká rí ni.» Shí Olúwa ní: «Bí ò na rí òniyàn ɔ́lógangan ɔgbàn (30), n kò kó kpa ilú ́ run.»

<sup>31</sup> Abrahámù ré ní: «Olúwa, ò jàre, bí ò ré gbójú, shí ò wí iyìn ni o máa kannú. Bí ó na wù àan ogú (20) ján à ká rí ni.» Olúwa sè d́awùn ní: «N kò kó kpa ilú ́ run torí òniyàn ogú (20) yèéni an.»

<sup>32</sup> Shí Abrahámù ré ní: «Olúwa, ò wà bè é, ò jàre máa kannú; iyìn

ìkényìn yèé ò wà n wí ọ ní. A kèè ma ayé, bí ọ na wù àan maá (10) ján à ká rí ni.» Shí Ọlórún ré dájùn fú u ní: «N kò kó kpa ìlú ọ run torí ònìyàn maá (10) yèèni an.»

<sup>33</sup> Yèé Olúwa wí iyìn ùungbo Abrahámù gbo dábò ọ, ọ lo, shí Abrahámù sè fàna ilé.

## 19

### Ìlú Sodóm gbo Gomóò gbo fọ

<sup>1</sup> Lájàbà alé ọ, ijíshé òrun méjì an ọ wá lí Sodóm. Lírè yèèni ọ, Lòótì jokó si láunkpànnà ìlú ọ. Yèé ọ rí an ọ, ọ dide kèè kpàdé an, shí ọ teríba, shí ọ mú eríwo kanlè líwájú wan. <sup>2</sup> Léyìn bée ọ, ọ wí fú an ní: «Arúnkà um àan, wòm ibèlìshé iín, ò wà kálè fí iín ní e wá kálo lílé ùum. Yèèni ọ, è she we esè, shí e sùn, shí bí ilè má, è she jí lo líbi è lòkòò è.» Shí à dájùn fú u ní: «Óòwé, àa e kó sùn lóde.» <sup>3</sup> Àmá, Lòótì kálè fú an tíí ítán shí ká wa jé, shí ká lo lílé è. Líbè ọ, ọ gbàlejò wan, shí ọ se ìkètì gbígbe yèé a kò mú iwúkà si líni ọ fú an, shí à je.

<sup>4</sup> A kò tè sùn ítán shí àan ọma ìlú Sodóm an ká wa wé ilé ọ já: Ìlú Sodóm kpóo lo, ti líítá ọmòshó an kèè já líítá ològbó an; kò bọ èdá.

<sup>5</sup> À kpe Lòótì, shí à bèrè ná è ní: «Bisí ọni yèé wá lédò e lí alé íí an ọ ko wà? Gbé an fùdá wá fí ni, shí àa kó sùn bá an.»

<sup>6</sup> Lòótì fùdá kèè bá an láunkpànnà ọ, shí ọ kan èkù ọ léyìn. <sup>7</sup> Ó wí fú an ní: «Ọmanà um àan, èjàre, è máa dá iwun shínshinrìn kàn si! <sup>8</sup> E retí: Ò lí ọmàkídan méjì shí a kò ma olokìnrin rí. Mà n gbé

an wá fí iín, shí e she iwun yèé wù ín ó fu an. Àmá e máa fu ɔwó kan ɔni yèé an, torí wòm à sò lí àlejò ni!»<sup>9</sup> Àmá, à dígbé líítá è, shí à ní: «Kó ara ε kòò bè! Àlejò ò jé líbibí ni, shí ò ré wà wò o sɔ ara è di adéjọ! Ó sà̀n, iwun yèé àa ε kó she bá ε ó, ε kó kpere tuwan.» Líbè ó, à fu ikpá fu ti Lò̀tì si lágbèkàn, shí à sómá èkù ó, shí ká ya ú.<sup>10</sup> Àmá, ijíshé òrun méjì an ó fa ɔwó è wólé ó, shí à sè sé èkù ó.<sup>11</sup> Ijíshé òrun méjì an ó she shí ojú ɔni yèé wà láunkpànnà an ó kpòkùkù ti líítá maákeré an kèè já líítá ològbó an, shí a kò tó ma líbi èkù ó wà ó ró.<sup>12</sup> Léyìn bée ó, ijíshé òrun méjì an ó wí fí Lò̀tì ní: «Írá ε yèésí b̀é lí è̀erin ilú ó le? Èε jí ò lí àna nùmí ɔma olokìnrin nùmí ɔma olobìnrin kàn lí ilú ó ró ni? Kó ɔni yèé yɔ shɔni èε, shí à wà lí ilú ó kpóó kòò líni.»<sup>13</sup> Lí èyító ó, àa ε kó kpa ilú yèyí run. Èbi yèé ɔni ilú yèyí aán wà dá, shí òniyàn án wà fu sun ɔlórún ó ti kpò kpíkpò. Iwun yèé she shí Olúwa be ni wá, shí ó ní àa kó wa kpà ilú ó run ó nì.»<sup>14</sup> Líbè ó, Lò̀tì kèè rí onùkun ɔma è an yèé láti lí ɔma è lólobìnrin àan ó, shí ó wí fú an ní: «E yára sókò líbibí, torí Olúwa wà wò kó kpa ilú ó run. Àmá onùkun ɔma è an ó déní aréma ó wà wí ni.»<sup>15</sup> Lí ìdájá ó, ijíshé òrun àan ó kàn wíwí fí Lò̀tì lí ma dóro ní: «Dìde! Gbé aya ε kánná ɔma èε lómàkídan méjì an ó, shí e sókò líbibí; bi kò shi bée, è she rá iin gbo ɔma ilú yèyí an gbo torí èshè yèé à wà she è.»<sup>16</sup> Àmá Lò̀tì sè wà fu esè wólè, shí ijíshé òrun àan ó fán ɔwó è gbo aya è gbo kánná ɔma olobìnrin méjì yèé ó lí an ó, shí à gbé an kòò lí ilú ó, torí iwun Lò̀tì shòròjú lójú ɔlórún.»<sup>17</sup> Yèé à tó léyinde ilú ó, òkàn

lí èérin ìjìshé òrun àan ó wí fí Lòótì ní: «Sá shí kó yè é! Maa jé wò léyìn, o maa sè dóro lésèkè bibí, àmá, o sá kèè dúkù lí ìtókè an, bí kò shi bée è sho rá. <sup>18</sup> Shí Lòótì dāwùn ní: «Olúwa ùum, ò jàre, n kò kó yò lo! <sup>19</sup> Èyító ni, ò ti she ú tán. Ò ti ta úm lóre, shí n yeró. Àmá, ó dá um lójú ní, n kò kó yò tó náànú ítán shí àshubi ó kó bá um, shí mà n sè kú. <sup>20</sup> Ìlú kàn nìí sómá ni si í; mà n yóó sá kèè dúkù líbè, shí n gbé láyè ni? Ìlú ó kò sè lákún fiiriri. <sup>21</sup> Ìjìshé òrun ó dāwùn fú u ní: "Ó sà̀n n gbó! Mà n ré shore yèèni fée, shí n kò kó kpa ìlú yèè ò wà wí iyìn lá ó run. <sup>22</sup> Yára, shí o sá kèè dúkù náànú, torí bójí o kò tó lí ìlú ó, n kò kó yò she òkàn. Iwun yèè sè she shí àà kpè ìlú ó lí Sowáà<sup>x</sup> ó nì. <sup>23</sup> Lírè yèè Lòótì wà tó lí Sowáà, shí ojórùn bó ó <sup>24</sup> ján Òlórùn da ìkùlé ojórùn gbo iná gbo bo Sodóm gbo Gomóò gbo ni. Lédò è ó sè ti ni. <sup>25</sup> Ó kpa ìlú méjì an ó run ùungbo oma ìlú an ó gbo kánná esèkè ìlú an ó ùunri iwun yèè yò wù lí ìtálè bè an è. <sup>26</sup> Aya Lòótì wò léyìn, shí ó sè di owun, shí ó wà baní òkpé ni lí òro. <sup>27</sup> Lójokéjì è ó, Abrahámù jìjájá lo líbi ó dóro líwájú Olúwa ó. <sup>28</sup> Shí ó wò lo ferí fí Sodóm gbo Gomóò gbo kánná esèkè ibè an, shí ó rí fòní òrúwò wà rú ti lílè gùkè baní òrúwò iná lílákún ni. <sup>29</sup> Òlórùn kpa ìlú yèè wà lérè ibè an ó kpóó run. Àmá, ó jáyè Abrahámù, shí ó gba Lòótì là kòò lí àshubi yèèni lírè yèè ó kpa ìlú ibi Lòótì wà ó run è.

### **Lòótì gbo oma è lólobìnrin àan gbo**

<sup>30</sup> Lòótì shí kòò lí ìlú Sowáà ùungbo oma è an gbo, torí ojo wà she án fí ìlú ó gbígbé; shí à kèè sá si lífò òkè. <sup>31</sup> Ó d'ojó kàn, shí

ɔma è olobìnrin àwòròbí ́ wí fí àbína è ní: "Ɖdún dàdà wa ti lo, shí olokìnrin kàn kò sè sí líbibí núwan kó lí ni yebá àà she gbà lí ìdì kpóó è. <sup>32</sup> Àa kó fú iba wa ló tí èso fiíyìn, shí kó mu kpara, shí àa kó sùn bá u. Yèèni ́, àa ε kó bíma, shí ε kó sè lí àbímaréma àan. <sup>33</sup> Ìdéùndè ́, lóru lójó yè ́, à fu ɔtí kpa dàdà wan, shí ɔma è olobìnrin àwòròbí ́ kèè sùn bá dàdà è. Lòótì kò tó ríran si lí òkàn ró. Kò tè ma ìrè yèé ɔma ́ wáa sùn ́ bèè ján kò sè ma ìrè yèé ó jí kòò lágbè è ́ ni. <sup>34</sup> Lójókéjì ́, àwòròbí ́ wí fí àbína è ní: "Ó she! Ñ ti sùn bá dàdà wa. Àa kó ré fú u ló tí èso fiíyìn, shí kó mu kpara lóru yèyí, shí wòò katún o lo, shí o sùn bá u. Yèèni ́, àa ε kó bíma, shí ε kó sè lí àbímaréma àan. <sup>35</sup> Lóru lójó yè ́, ɔma Lòótì an ré fú u ló tí èso fiíyìn, shí àbína ́ sùn bá dàdà è. Lòótì kò tó ríran si lí òkàn ró, kò ma àsikò yèé ɔma ́ wa sùn lágbè è ́, kò sè ré ma àsikò yèé ó jí kòò lágbè è ́. <sup>36</sup> Líbè ́, ɔma Lòótì lólobìnrin méjì an ́ léfùn fí iba wan. <sup>37</sup> Àwòròbí ́ bí ɔma olokìnrin, shí ó sò ú lí Moábù; shí ó jí tìtétìté Moabítì an lójó òní. <sup>38</sup> Àbína ́ katún bí ɔma olokìnrin, shí ó sò ú lí Beni Amî. Ùun nì sè jí tìtétìté Amonítì an lójó òní è.

## 20

### Abrahámù gbo Abimelékì gbo

<sup>1</sup> Abrahámù sókò líbè, shí ó lo lérè Negéfù, shí ó gbé lí gbàràgboro Kadésì gbo Shúù gbo, shí léyìn bèè ́, ó wa kèè gbé lí Geráà fí àsikò kàn. <sup>2</sup> Líbè ́, Abrahámù èè ní Saráà jí ɔmanà ùun;

aya è nìí ó ko jé è. Shí Abimelékì yèé jí olulú-u Geráà ́ be ònìyàn lɔ, shí à kèè gbé Saráà wá fú u. <sup>3</sup> Àmá Ɖlórùn dá àlá lójú Abimelékì lóru, shí ó wí fú u ní: «È sho kú, torí olobìnrin yèé ò be ònìyàn lɔ, shí à kèè gbé wá fée è, torí ó ti lí ɔkɔ.» <sup>4</sup> Abimelékì kò sè sùn bá olobìnrin ́ lírè yèénì ná. Shí ó ní: «Olúwa ùum, ée jí è sho kpa wòm gbo aro ùum gbo run línú lákpo ni? <sup>5</sup> Abrahámù katún ján wí fú um ní ó jí ɔmanà ùun lólobìnrin ni, shí olobìnrin ́ katún ní Abrahámù jí ɔmanà ùun lólokìnrin. Lókàn um ́, ò mà ní ò she iwun si lîitékpa, torí ò wà línú lákpo si.» <sup>6</sup> Shí Ɖlórùn dáwùn fú u lójú àlá ́ ní: «Wòm katún ò mà ní ò she iwun si lîitékpa; wòm ján ré she shí o kò shè lá um ni, iwun yèé sè she shí n kò bi, shí o fu ɔwó kàn ú ́ ò. <sup>7</sup> Báni líshàyí ́, o gbé aya ija lèé jó fú u; alágbàwí um ó jé ni, ε kó gbàdúwà fée, shí è sho gbé lí àyè. Àmá bójí o kò gbé aya ́ jó, o mà f̀nì ùun ε kó kú, ùungbo irá ùun àan kpóó gbo.» <sup>8</sup> Abimelékì sè dide lí àárò kùtùkùtù, ó kpe ibèlìshé è an kpóó, shí ó wí iwun àan ́ kpóó fú an, shí ojo she án tíí. <sup>9</sup> Shí Abimelékì kpe Abrahámù, shí ó wí fú u ní: «Ké she shí ò she bée fí ni le? Ké ò she fée, shí ò wà wò kó fa wòm gbo ìjɔba ùum gbo si lí èshè gbìgbèdè yèénì le? Iwun yèé a kò láti she fí ònìyàn ́ nìí ò she fú um è. <sup>10</sup> Ké ò sérè, shí ò she bée le?» <sup>11</sup> Shí Abrahámù dáwùn ní: «Nè déní ɔni yèé wà lí ilú yèyí an ́ kàn kò kó yɔ lí ibèrù fí Ɖlórùn; à ká kpa úm kúkú torí aya ùum. <sup>12</sup> Bójí à ká wí èyító ́, ó jí ɔmanà um lólobìnrin, torí iba òbú ́ bí ni ni, àmá kò tó shi ònà òbú ́ ró. <sup>13</sup> Shí yèé Ɖlórùn ní wòm kó sókò lí ilú um ́, ò wí fí aya ùum

Saráà ní: Iwun òbú yèé n wà bè ú s nìí jí, bójí àá yò tó lí ìdì kànjáán, kó wà wí f̀nì ùún jí ɔmanà wòm.» <sup>14</sup> Abimelékì sè gbé Saráà yèé jí aya Abrahámù s̀ jó f̀í Abrahámù, shí ó fú u lí àgùtàn, ɛrewó, lalá, kánná ìbèlìshé lólokìnrin lólobìnrin. <sup>15</sup> Shí ó ní: «Ìlú um nìí ò wà rí íí, kèè s̀ò si líbi-í wù é s̀.» <sup>16</sup> Shí ó sè wí f̀í Saráà ní: «Ò rí ni, n wà fú ɔmanà ɛ lówó ɛyò egbèrú (1000), shí ó wà mú díye f̀í irá ɛ àan ní ǹkàn kò shejò ɛ.» <sup>17</sup> Abrahámù sè be Ɖlórùn, shí Ɖlórùn tán arùn f̀í Abimelékì gbo aya è gbo kánná ɔma òdò è an lólobìnrin, shí à ré kan ɔma bíbí. <sup>18</sup> Lí èyító s̀, Olúwa sò olobìnrin yèé wà lílé Abimelékì an s̀ kpóó di àgbàribí torí Saráà yèé jí aya Abrahámù è.

## 21

### Bíbí Isákì

<sup>1</sup> Olúwa mú inú rere è díye Saráà yebá ó ti wí u fú u è, shí ó sè san àlé yèé ó ta s̀ fú u. <sup>2</sup> Saráà léfùn, shí ó bí ɔma olokìnrin f̀í Abrahámù lírè yèé Ɖlórùn wí s̀ pépépé. Iwun jí bée ítán shí Abrahámù sè ti gbàrígbó si. <sup>3</sup> Abrahámù sò ɔma yèé Saráà bí fú u s̀ lí Isákì. <sup>4</sup> Abrahámù dákó f̀í ɔma s̀ lójokéjò yebá Ɖlórùn ti bè ú lo è. <sup>5</sup> Abrahámù wà lí ɔdún ɔgòrú (100) lírè yèé à bí Isákì fú u è. <sup>6</sup> Saráà ní: «Ɖlórùn kpa úm lí èrín línú ayètíté. Ɖni yèé ɛ kó yò gbó f̀nì à bí Isákì an s̀ kpóó ɛ kó wà réènrín ùungbo wòm gbo.» <sup>7</sup> Ó ré ní: «Lèé ɛ kó yò wí f̀í Abrahámù ní wòm Saráà mà n wáa fú ɔma lómú le? Ó wà bée ítán shí ǹ bí ɔma fú u lógbó è.»

## Abrahámù lé Agáà ùungbo ɔma è Isimaéli gbo

<sup>8</sup> Isákì dàgbà, shí à gbɔmú ló è; lójó yèé à gbɔmú ló è ɔ, Abrahámù kpe àkpèje lílákún kàn.

<sup>9</sup> Shí Saráà rí ɔma yèé Agáà ɔma Ejípítì ɔ bí fí Abrahámù ɔ, shí ó wà sharéma. <sup>10</sup> Shí Saráà wí fí Abrahámù ní: «Lé erú yèyí lo ùungbo ɔma è gbo, torí ɔma erú yèyí kò láti jogú irò ùungbo ɔma ùum Isákì gbo.»

<sup>11</sup> Ìyìn yèénì bá Abrahámù jà tí tí torí Isimaéli katún jí ɔma è. <sup>12</sup> Àmá Ɖlórùn wí fí Abrahámù ní: «Ìyìn yèénì yèé ò gbó lékpasè ɔma è ùungbo ìnà è yèé jí erú ε lólobìnrin ɔ gbo ɔ kó ma shara kú ε. Fèé ti she iwun yèé Saráà wí fée ɔ kpóó, torí lítà Isákì mà n gbà, shí mà n fú ε lí abímaréma yèé n tàlé fée àan ɔ ni. <sup>13</sup> Àmá, mà n ré dá aro kàn gbà lítà ɔma yèé ɔma òdò ε lólobìnrin ɔ bí fée ɔ, torí ùun katún jí ɔma èε.

<sup>14</sup> Lójókéjì lí àárò kùtukùtù ɔ, Abrahámù gbé ije kánná omi línú tòungan awɔ kàn fí Agáà. Ó gbé ɔma è olokìnrin ɔ si lítà ijìká fú u, shí ó lé u lo, shí Agáà èè wà reré lílè òsa ti Bεε-Shefáà. <sup>15</sup> Yèé omi ɔ tán línú tòungan awɔ ɔ, Agáà sè kɔ ɔma ɔ jòó si lábé egi kékeré kàn; <sup>16</sup> shí ó kèè jokó lí dede, jíjì è ε kó wà lí fífò àkpárò òbú bée. Lí èyító ɔ, ó wà wí lókàn ní: «N kò wà wò shí ɔma ùum kó kú lójú um.» Ó kèè jokó lí dede, shí ó mú ɔkún gbà. <sup>17</sup> Ɖlórùn gbó igbe ɔma ɔ, shí ijíshé òrun kàn sè kpe Agáà tilókè òrun, shí ó wí fú u ní: «Agáà, ké wà she é le? Èdùn kó ma dá ε, torí Ɖlórùn gbó igbe ɔma ɔ ti líbi ó wà è. <sup>18</sup> Dìde! Gbé ɔma ɔ, shí o fà ú má ara



torí mà n dá aro lílákùn kàn gbà lítá è.»<sup>19</sup> Olórun shí ojú Agáà, shí ó mú odò yèé omi wà líni ́ kàn wòrí. Shí ó sè kèè kpun omi kún tòungan awo ́, shí ó wa fú oma ́, shí oma ́ mu.

<sup>20</sup> Olórun sè wà ùungbo oma ́ gbo, shí ó wà dàgbà. Ó dà lílè òsa, shí ó di atafà lílákún. <sup>21</sup> Ó dà lílè òsa ti Paráni, shí ìnà è bere olobìnrin ilú Ejípítì kàn fú u.

### **Abrahámù she ìmùlè ùungbo Abimelékì gbo**

<sup>22</sup> Lírè yèèni ́, Abimelékì gbo Pikólì yèé jí ògágu è ́ gbo wá lédò Abrahámù, shí ó wí fú u ní: «Olórun wà ùungbèegbo lónà iwun yèé èè she àan ́ kpóó. <sup>23</sup> Yè she ́, o fu Olórun búra fú um lísiín ní ùun kò kó rú wòm gbo oma ùum àan gbo nùmí àbímaréma ùum àan. O búra ní, yebá ò to ètò bá ε ùungbo ifé gbo ́, è sho fu ifé fu to ètò ùungbo wòm gbo kánná oma ilú yèyí an yèé ò wà líni è.»

<sup>24</sup> Yèé ó wí bèè ́, Abrahámù ní: «N búra.»

<sup>25</sup> Abrahámù fu ìrán fu sun Abimelékì lékpasè odò è kàn yèé ìbèlìshè Abimelékì án fu ikpá fu gbà è. <sup>26</sup> Shí Abimelékì dáwùn ní: «N kò ma oni yèé she iwun yèèni ́. Wòò katún o kò wí òkàn lá è fú um, shí n kò sè gbó u lórun ònikàn bí kò shi yèé ò wà wí u fú um l'oní è.» <sup>27</sup> Yèèni ́ Abrahámù gbé àgùtàn gbo erewó gbo kánná lalá, shí ó fú Abimelékì líni, shí àan méjì ́ mulè. <sup>28</sup> Abrahámù yan àgùtàn idan méje si lóttò. <sup>29</sup> Abimelékì bèrè ná è ní: «Ké she shí ò yan àgùtàn idan méje yèyí an si lóttò le?» <sup>30</sup> Shí Abrahámù dáwùn ní: «N fú ε lí àgùtàn méje yèyí an, shí kó wà she ijáyè fée ní wòm níi de odò yèyí è.» <sup>31</sup> Iwun yèé she shí àà kpe ibè lí Bεε Shefáà ́

nì, torí líbi àan méjì an ó búra ó nì. <sup>32</sup> À mulè lí Bε Shefáà.

Shí Abimelékì dide ùungbo Pikólì yèé jí ògágu è ó gbo, shí à kpadà lo lí ìtálè oni ilú Filisítì an. <sup>33</sup> Abrahámù lé egi yèé àà kpè lí tamarísì ó si lí ilú Bε Shefáà, shí ó dá orúkò Olúwa Olórun àritán ó kpè. <sup>34</sup> Abrahámù sè she àsìko kpíkò lí ìtálè oni ilú Filisítì an ó.

## 22

### Abrahámù dógba shí kó mú oma è rúbò fí Olórun

<sup>1</sup> Yèé iwun yèénì án shelè wáa lo ó, Olórun dán Abrahámù wò, shí ó ní: «Abrahámù!» Shí Abrahámù dǎwùn fú u ní: «Wèèè!»

<sup>2</sup> Olórun ré ní: «Gbé Isákì oma òbú tookpokpo yèé ò lí ìfé fí ó, shí o lo lí ilú Moríyà. Líbè ó, è sho mú oma ó fu rúbò àsunkpa fú um lí ìtókè yèé mà n díye féε è.

<sup>3</sup> Yèé ilè má ó, Abrahámù jíjǎ, shí ó la egi yèé ε kó fu féná ó. Ó di erù fí kétékété è, shí ó gbé ìbèlìshé è méjì ùungbo oma è Isákì gbo, shí à sè mú ònà ferí fí ìdì yèé Olórun wí ìyìn lá fú u è.

<sup>4</sup> Lójókéta ó, Abrahámù gbé ojúlókè, shí ó mú ìdì ó wòrí. <sup>5</sup> Yèénì ó, ó wí fí ìbèlìshé è an ní: «E gbé líbibí ùungbo kétékété ó gbo. Wòm gbo oma ùum gbo àa ε kó gùkè lo náànú, shí àa ε kó kèè sin Olórun, shí àa kó kpadà wá lédò ín.»

<sup>6</sup> Abrahámù gbé egi yèé à ká fu féná ó ru Isákì; shí ùun yè baní òkúta ìsháná ó ùungbo bètè gbo, shí àan méjì an ó jíjò fànà. <sup>7</sup> Isákì kpe iba è shí ó ní: «Dàdá!» Shí Abrahámù dǎwùn fú u ní: «Oma ùum, n wà retí ε.» Shí Isákì gba ìyìn, shí ó wí fú u ní: «Àá baní iná

gbo egi gbo; bisí òdó àgùtàn yèé àa ε kó fu rúbò àsunkpa ó ko wà?»<sup>8</sup> Shí Abrahámù dǎwùn fú u ní: «Ǫma ùum, Ǫlórùn katún ε kó kpèsè òdó àgùtàn yèé àa ε kó fu rúbò àsunkpa ó fí ni.» Shí àan méjì an ó jìjò wà lòkòdò.

<sup>9</sup> Yèé à tó lí ìdì yèé Ǫlórùn díye fí Abrahámù ó, Abrahámù ma erédì kàn si líbè, shí ó kó egi àan ó dà lîtà è. Ó de Ǫma è Isákì ó lókù, shí ó gbé u si lîtà egi àan ó lîtà erédì ó. <sup>10</sup> Ó na Ǫwó, shí ó gbé bètè ó, shí kó fu dégùnrun Ǫma ó. <sup>11</sup> Líbè ó, ijíshé Olúwa kpè ú ti lókè òrun, shí ó wí fú u lówùn réré ní: «Abrahámù! Abrahámù!» Shí Abrahámù dǎwùn ní: «Olúwa, ò wà retí ε!» <sup>12</sup> Shí ijíshé Olúwa wí fú u ní: «Máa mú Ǫwó kan Ǫma ó. Máa shìkà lá è. Lí èyító ó, ò gbà lígàyí ní, èè bèrù Ǫlórùn, shí o kò sè tán um lí Ǫma èè òbú tookpokpo ó.» <sup>13</sup> Abrahámù gbé ojú lókè, shí ó rí àgbò kàn yèé mú òwo è án ján lá egi wéréwéré è. Ó kèè gbé u, shí ó wa fu rúbò àsunkpa fí Ǫlórùn líkpò Ǫma è. <sup>14</sup> Abrahámù sò orúkò fí ìdì yèení, shí ó ní: «Olúwa ε kó kpèsè». Iwun yèé she shí tíí d'ojó òní ó, àa ní: «Olúwa ε kó kpèsè lí ìtókè è» ó nì.

<sup>15</sup> Ijíshé Olúwa ré kpe Abrahámù tilókè òrun láùnkéjì, <sup>16</sup> shí ó wí fú u ní: «N̄ fu arè um fu búra, iyìn Olúwa ni. Torí iwun yèení yèé ò she, shí o kò tán um lóma èè òbú tookpokpo ó, <sup>17</sup> mà n tùre fée tíí, shí mà n she shí àbímaréma èè àan à ká wà yunkuntuntun baní àràwòlókè àrun nùmí yanrìn yèé wà lí etí òku ó ni. Àbímaréma èè àan à ká shégun òtá wan. <sup>18</sup> Mà n gbà lîtà àbímaréma èè àan, shí mà n tùre fí aro yèé wà lí ìtálè ayé ó kpóó

torí yèé ò gbóràn fú um è.»<sup>19</sup> Léyìn béé s, Abrahámù kpadà wá lédò ìbèlìshé è an s, shí à jì lónà, shí à jìjò lo lí Bεε-Shefáà líbi Abrahámù éè gbé è.

<sup>20</sup> Yèé iwun yèèni án shelè s, Abrahámù gbó f̀nì Milikáà bí oma fí omanà ùun Nahóò. <sup>21</sup> Orúkò oma àan s nì: àwòròbí è èè jí Úsì, shí à bí Bùúsì tè ú ùungbo Kemuéli yèé jí iba Arámù s gbo, <sup>22</sup> shí ó wa kan Kesédi, Asòò, Pilidáshì, Yidiláfi, shí Betuwéli sè kényìn. <sup>23</sup> Betuwéli s nì wa bí Rebékà è. Oma méjò yèé Milikáà bí fí Nahóò yèé jí omanà Abrahámù s nì. <sup>24</sup> Nahóò ré lí aya èkéjì, shí àà kpè ú lí Rewúmà. Ùun katún bí oma fú u. Àà kpe oma àan s lí: Tefáà, Gahámù, Taháshì kánná Màákà.

## 23

### **Saráà kú, shí Abrahámù ra isà yèé à ká fu rì ú s**

<sup>1</sup> Saráà she oduń ogorú ùunri méjelélógú (127) lí itálè. <sup>2</sup> Ó kú lí ilú Kiriátì Aabáà, ilú òbú s nì èè jí Ebróòn lí itálè Kanáà è. Abrahámù she orò ikú aya è, shí ó sokún è. <sup>3</sup> Léyìn béé s, ó sókò líbi òkú s wà s, shí ó kéé wí iyìn ùungbo oma Hétì an gbo. <sup>4</sup> Ó wí fú an ní: «Àlejò n jé lí èérin ín líbibí ni, n kò sè wá lí àwágbé. E ta isà kàn fú um, shí n fu ri òkú aya ùum.» <sup>5</sup> Shí oma ojúlé Hétì án sè dáwùn fí Abrahámù ní: <sup>6</sup> «Arúnkà, retí shí o gbó, Olórun ti fu é jògán fí ni. Ri òkú aya èe lí isà yèé sàń yò lí èérin isà wa àan kpóó è. Lí èérin wa s, ònikàn kò kó yò kò fée ní wòò kó ma ri òkú aya èe lí isà ùun.» <sup>7</sup> Shí Abrahámù dide, shí ó teríba fí oma ojúlé Hétì yèé

jí olílè an ́, <sup>8</sup> shí ó wí fú an ní: «Bójí è jéwó idéùndè ní n ri òkú aya ùum líbibí ni, e ko retí um, shí e kálè fí Efrónì, ɔma Soàà bá um, <sup>9</sup> shí kó ta ifò òkè Makpeláà yèé jí tètè, shí ó wà lábara oko è ́ fú um. Kó tà ú fú um líshu ojú iín lówó yèé à ká yɔ fu rà ú ́. Yèèni ́, isà ́ ε kó sè di tè um kpóó. <sup>10</sup> Efrónì yèé jí Itítì ́ sè wà lí èérin wan lírè yèèni. Líbè ́, ó dǎwùn fí Abrahámù lójú ɔmanà è an yèé shajɔ si láunkpànnà ilú ́, shí ó ní: <sup>11</sup> «Óòwé! Arúnkà, ò jàre, retí um: ò fú ε lóko ́, ò fú ε lífò òkè yèé wà línì ́, ò fú ε lí iwun àan ́ kpóó líshojú irá um àan. Kèè ri òkú aya ε línì. <sup>12</sup> Abrahámù ré teríba líwájú ɔma ilú an ́, <sup>13</sup> shí ó wí fí Efrónì líshojú àan kpóó ní: «Ò jàre, retí um! Jòó shí n san owó oko ́ féé. Gba owó ́ ló um, shí n kèè ri òkú aya ùum líbè.» <sup>14</sup> Shí Efrónì dǎwùn fí Abrahámù ní: <sup>15</sup> «Arúnkà, ò jàre, ilè owó eyɔ irínwó (400) kò jí òkàn lí èérin wòmgbèegbo. Gbé òkú aya èε kèè rì.» <sup>16</sup> Abrahámù gbo Efrónì gbo shàdèwùn lítá owó oko ́, shí Abrahámù sè san ú fú u líshojú ɔma ojúlé Hétì an. Owó eyɔ irínwó (400) yèèni ́ nìi sè jí ishùwàn owó ɔjà lírè yeèni è. <sup>17</sup> Yèèni ́, oko Efrónì yèé wà lí Makpeláà fojú fí Mamurèè ́ di ti Abrahámù. Oko ́ gbo ifò òkè ́ gbo káná egi yèé wà lóko àan ́ kpóó <sup>18</sup> di ti Abrahámù líshu ojú ɔma ojúlé Hétì yèé shajɔ si láunkpànnà ilú an ́ kpóó. <sup>19</sup> Léyìn bèè ́, Abrahámù ri òkú aya è Saráà lífò òkè oko Makpeláà yèé fojú fí Mamurèè è; ilú òbú ́ nìi jí Ebróòn lí itálè Kanáà è. <sup>20</sup> Oko ́ gbo ifò òkè ́ gbo kò tó shi ti ɔma ojúle Hétì an ró; à jéwó shí ó di ti Abrahámù, torí kó fu ibè fu she korì.

# 24

## Isákì lí Rèbékà

<sup>1</sup> Abrahámù gbárigbó gújúgújú, shí Olúwa tùre fú u lónà iwun kpóó. <sup>2</sup> Ó d'ojó kàn shí Abrahámù wí fí ìbèlìshé è yèé ó lí ìkara lá yɔ, shí èè mójútó irè è an ó ní: «Mú ɔwó b̀ lí àkàkà um, <sup>3</sup> shí o fu Olúwa, ɔlórùn yèé dá àrun kánná ìtálè ayé ó fu búra fú um ní, o kò kó bere olobìnrin ɔma ìlú Kanáà líbi ò wà si ó fí ɔma ùum. <sup>4</sup> Àmá è sho lo lí ìlú um, shí o kèè bere aya fí ɔma ùum Isákì lójúlé um.» <sup>5</sup> Shí ìbèlìshé ó d̀awùn fú u ní: «Bóyá, olobìnrin ó è kó kò ní ùun kò kó tìná um wá lí ìlú yèyí, ée jí n gbé ɔma èe lo lí ìlú yèé ò ti ó ni?» <sup>6</sup> Abrahámù d̀awùn ní: «Láyé, o máa jé gbé ɔma ùum lo náànú. <sup>7</sup> Olúwa, ɔlórùn yèé dá àrun ó gbé um kòd̀ lílè iba ùum, lí ìlú irá um àan. Ó wí ìyìn fú um, shí ó búra si lítá è ní, ùun è kó fú àbímaréma ùum àan lí ìlú yèyí. È kó be ìjìshé è shúwájú è torí o yó gbé aya ti náànú wá fí ɔma ùum. <sup>8</sup> Bójí olobìnrin ó kò ní ùun kò kó tìná è wá, yèèni ó, ìbúra yèé ò she ó kò kó tó bá è jà ró; àmá a kèè ma ayé, máa jé gbé ɔma ùum lo náànú.» <sup>9</sup> Ìbèlìshé ó sè mú ɔwó si lí àkàkà ògán è Abrahámù, shí ó búra fú u ní ùun è kó she iwun yèé ó wí ó.

<sup>10</sup> Ìbèlìshé ó gbé ràkúmí ògán è maá (10), shí ó ré kó iwun yèé ògán è lí shí ó sànn yɔ àan ó kpóó, shí ó fànnà ferí fí ìlú ibi Nahòd̀ wà lí ìtálè Mesopotamî è. <sup>11</sup> Ó tó líshu odò kàn yèé wà léyinde ìlú ó, shí ó dá ràkúmí an ó kálè. Lásìkò yèèni ó, ayílé ti wà lé, shí

àsìkò yèé olobìnrin àan àà wá lódò ́ sè ti tó. <sup>12</sup>Ìbèlìshé ́ gbàdúwà ní: «Olúwa, Olórun ògán um Abrahámù, ò jàre, ràn úm lówó, shí l'oní ́, ètò yèé ò bá wá ́ kó gbire. Mú ìfé ε díye ògán um Abrahámù. <sup>13</sup>Wòm nìi dóro si létídò bibí íí, shí ̀màkídan ilú an ́, à ká wa kpun omi. <sup>14</sup>Mà n bèrè ná ̀màkídan ́ kàn ní kó shé orù è lágbèkàn, shí n mu omi. Bójí ó dówùn ní: "Mu, shí n ré fú rākúmí ε àan, shí ká mu." Yèèni ́, mà n mà f̀nì ùun nìi ò kpèsè si fí ìbèlìshé ε Isákì è. Shí mà n ré mà f̀nì ò mú ìfé ε díye ògán um.» <sup>15</sup>Kò tè mú owùn dóro ítán shí Rèbékà kó b́, shí ó baní orù si lítá ijiká. Rèbékà ́ jí ̀ma Betuéli yèé jí ̀ma Milikáà kánná Nahòò yèé jí ̀manà Abrahámù è. <sup>16</sup>Rèbékà ́ sè sh̀màkídan tíí, shí kò ré ma olokìnrin rí. Ó dadì, shí ó kèè kpun omi kún orù è lódò ́, shí ó sè fàná.

<sup>17</sup>Líbè ́, ìbèlìshé Abrahámù sáré kèè kpàdé è, shí ó wí fú u ní: «Ò jàre, fú um lómìyèé wà lórù ε ́ odé, shí n mu.» <sup>18</sup>Shí Rèbékà dówùn fú u ní: «Arúnkà, gbomi mu.» Lésèkésè ́, ó sò orù è bàni, shí ó fú u lómi, shí ó mu. <sup>19</sup>Yèé ìbèlìshé Abrahámù mu omi dábò ́, Rèbékà wí fú u ní: «Mà n kpun omi fí rākúmí ε àan, shí àan katún ká mu, shí kó ká an.» <sup>20</sup>Ó yá da omi yèé b̀ línú orù è ́ si líbi òsìn an èè mu omi ́, shí ó ré sáré kèè kpun omi lódò ́ fí rākúmí an ́ kpóó. <sup>21</sup>Ìbèlìshé ́ kparunmá, shí ó wà wò ú suun. Ó wà sérè lókàn ní, éé jí Olúwa she shí ìrìn àjò ùún gbire ni, nùmí kò gbire. <sup>22</sup>Yèé rākúmí an ́ mu omi dábò ́, ìbèlìshé ́ fú ̀màkídan ́ lí àrùka olówó dódó yèé à fu wúra fu she ́ kàn kánná

àrá ɔwɔ olówó dódó yèè à fu wúrà fu she ɔ méjì. <sup>23</sup> Ó bèrè ná è ní: «ɔma lèè ò jé le? Ò jàre, wí u fú um. Shí ayè ka wà lílé iba èè núwan àa kó yɔ rí ìdì fu gbé lóru yèyí ni.» <sup>24</sup> ɔmàkídan ɔ dǎwùn fú u ní: «N̄ jí ɔma Betuélì, n̄ kpe Milikáà lí màamá, shí Nabóò sè jí gbaágbó um.» <sup>25</sup> Ó ré wí ní: «Ìdì ibi òsìn an ε kó sùn ɔ wà, shí koríko kánná ewé yèè à ká je ɔ sè kpò líbè, shí ayè ré wà shí e fu gbé.» <sup>26</sup> Ìbèlìshé ɔ kálè shí ó dókpe fí Olúwa, <sup>27</sup> shí ó ní: «ɔkpé fée Olúwa, wòò yèè jí ɔlórùn ògán um Abrahámù è. Lí ìrìn àjò um kpóó ɔ, ò mú inú rere èè kánná ìgbélówó ε díye ògán um. Ò tukò um téérére lo lójúlé ɔmanà ògán um àan.» <sup>28</sup> ɔmàkídan ɔ sáré lo lí ti ìnà è, shí ó kèè wí iwun yèè shelè ɔ fú u. <sup>29</sup> Rèbékà ko lí ɔmanà lólokìnrin kàn, shí àà kpè ú lí Labáàn. Labáàn fùdá, shí ó sáré kèè bá ìbèlìshé Abrahámù létídò ɔ. <sup>30</sup> Ó ko ti rí àrùka ɔ kánná àrá an ɔ lákpá ɔmanà è Rèbékà, shí Rèbékà sè ti ró iwun yèè ìbèlìshé ɔ wí fú u àan ɔ fú u. Iwun yèè she shí ó sàré kèè bá ìbèlìshé ɔ ùungbo ràkúmí an ɔ gbo létídò ɔ nì. <sup>31</sup> Labáàn wí fí ìbèlìshé Abrahámù ɔ ní: «Wá kálo lílé, wòò yèè Olúwa wúre si lítà è. Ké she shí ò ko dóro si líbibí-i? N̄ ka ti tó ilé she si fée, shí n̄ ré tó ìdì she si fí ràkúmí ε àan né.» <sup>32</sup> Ìbèlìshé ɔ wólé Labáàn, shí à tú erù kòò lítà ràkúmí an ɔ. À fú an lí koríko gbo ewé gbo. À shomi wá, shí ìbèlìshé ɔ kó fu we esè ùungbo ɔni yèè tìná è an ɔ gbo. <sup>33</sup> À fú u lí ìje, àmá ó ní: «N kò kó jeun bí kò jí n̄ wí iwun yèè n̄ bá wá è.» Yèèni ɔ, Labáàn wí fú u ní: «Ó sà, ko wí ìyìn.»

<sup>34</sup> Shí ó ní: «Ìbèlìshé Abrahámù n̄ jé ni. <sup>35</sup> Olúwa wúre si lítà ògán



um lónà iwun kpóó, shí ó di olírò lílákún. Olúwa fú u lí àgùtàn, ɛrɛwó, lalá, owó, wúrà, ìbèlìshé an lólokìnrin lólobìnrin, ràkúmí kánná kétékété an. <sup>36</sup> Saráà yèé jí aya ògán um ọ wa bí ọma olokínrin òbú fú u lírè yèé ó di màmarígbó è. Ògán um fú ọma ọ lírò è an kpóó. <sup>37</sup> Shí ó d'ọjọ kàn, shí ó wí fú um ní, wòm kó búra fí ùun ní wòm kò kó da aya ọma ìlú Kanáà líbi ùún wà ọ fí ọma ùun. <sup>38</sup> Ó wí fú um ní wòm kó búra ní wòm ɛ kó lo lójúlé ùun, lílé dàdá ùun shí wòm kó kèè bere aya fí ọma ùun. <sup>39</sup> Yèèni ọ, n bèrè ná è ní bójí olobìnrin ọ ko kò ní ùun kò kó tìná um fe?" <sup>40</sup> Shí ògán um dájùn ní Olúwa yèé ùún wà tìná ọ ɛ kó be ìjìshé è ùungbo wòm gbo, shí ɛ kó she shí ìrìn àjò um ɛ kó gbire. Mà n gbé olobìnrin ojúlé ùun yèé jí ọma ojúlé lílé iba ùun ọ wá fí ọma ùun, shí ɛ kó shaya è. <sup>41</sup> Bójí n ti yóo lo lójúlé ùun, shí n kò na rí ọrun iwun yèé n bá lo ọ, n mà ní n ti she iwun yèé ó wí, shí n búra si lítá ọ, shí èrè ùun kò kó sè tó má um ró. <sup>42</sup> N tó létídò ọ l'oní, shí n gbàdúwà, shí n ní: «Olúwa, wòo yèé jí Ọlórùn Abrahámù ògán um ọ, ò jàre, she shí ìrìn àjò um kó gbire. <sup>43</sup> Líshàyí ọ, n ti wà létídò yèyí, shí mà n sè bèrè ná ọmàkídan kàn yèé ɛ kó wa kpun omi lódò ọ ní kó wá, shí n mu omi lórù è. <sup>44</sup> Bójí ó dájùn fú um ní, wòm kó mu omi, shí ùun kó ré kpun omi fí ràkúmí um àan" ná, ɛ kó sè jí olobìnrin yèé Olúwa kpèsè si fí ọma ògán um ọ nì. <sup>45</sup> Ítán shí n wà kparí àdúwà yèé n wà gbà lókàn ọ ján Rèbékà bó, shí ó baní orù si lítá ìjìká nì. Ó dadì lo lódò ọ, shí ó kèè kpun omi. Shí n bèrè ná è ní: "Ò jàre, fú um lómi, shí n mu." <sup>46</sup> Ó sè yára, shí ó shé orù ọ

lágbèkàn fú um, shí ó ní wòm kó mu omi, shí bójí n mu dábò ùun kó ré kpun fí ràkúmí um àan shí ká mu. N mu omi, shí ó sè ré kpun fí ràkúmí um àan, shí àan katún mu. <sup>47</sup> Yèé n bèrè ná è ní ɔma lèé ó jé nù ɔ, ó dāwùn fú um ní ùún jí ɔma Betuéli, ùún kpe Milikáà lí māmá, shí Nahóò sè jí gbaágbó ùun. Yèèni ɔ, n mú àrùka si límú fú u, shí n mú àrà bò lákpá è an. <sup>48</sup> N kálè, shí n teríba fí Olúwa. N yin Olúwa yèé jí ɔlórùn ògán um Abrahámù ɔ lí ògo; torí ó tukò um, shí òkàn kò shelè lí ìrìn àjò um, torí n bere ɔma ɔmanà ògán um lómàkídan lo fí ɔma è. <sup>49</sup> Líshàyí ɔ, bójí è wà wò shí e mú inú rere ín gbo ìgbélówó iín gbo díye ògán um ni, e wí u fú um. Bí kò sè ré shi bée ni, e wí u fú um, shí n ma yebá mà n she gbà è.» <sup>50</sup> Labáàn gbo Betuéli gbo gba iyìn, shí à ní: «Lédò Olúwa ètò yèèni ti wá ni, ó sàan gbo, kò sàan gbo, àa kò kó yɔ wí òkàn lá è. <sup>51</sup> Rèbékà nìí wà líwájú ε è; gbé u, shí o lo. Kó di aya ɔma ògán ε yebá Olúwa ti wí u lo è.»

<sup>52</sup> Yèé ìbèlìshé Abrahámù gbó bée ɔ, ó kálè, shí ó teríba fí Olúwa. <sup>53</sup> Léyìn bée ɔ, ó sè yan iwun yèé à fu owó ide gbo wúra gbo fu she àan ɔ kánná ènù ara àan fùdá, shí ó fú Rèbékà línì. Ó sè ré shòyà iwun olówó dódó an fí ɔmanà è lólokìnrin kánná fí inà è. <sup>54</sup> Léyìn bée ɔ, ó je shí ó mu ùungbo ɔni yèé tìná è wá an ɔ gbo, shí à sùn. Yèé à jí lí àárò lójókéjì ɔ, ìbèlìshé ɔ wí fí ɔmanà ɔmàkídan ɔ lólokìnrin gbo inà è gbo ní: «Èjàre, mà n tɔre ayè odé lédò ín, shí n kpadà lo lédò ògán um.»

<sup>55</sup> Àmá, à dāwùn ní: «ɔmàkídan ɔ kó gbé líbibí odé, kó she ɔjó

maá bée ùungbo ni gbo; léyìn bée ́, ée yóo lo.» <sup>56</sup> Ìbèlìshé ́ ré gba ìyìn, shí ó ní: «Èjàre, n máa kpín líbibí, torí Olúwa ti she ú, shí ìrìn àjò ́ gbire fú um, e jòó shí n lo lédò ògán um.» <sup>57</sup> Shí à ní: «Àa kó ko kpe òmàkídan ́, shí àa kó gbó ìyìn lórun è.» <sup>58</sup> Shí à sè kpe Rèbékà, shí à bèrè ná è ní: «Ó ka wù é shí o tìná ològbó yèyí lo ni?» Shí ó dáwùn ní: «Een, ó wù úm.» <sup>59</sup> Líbè ́, à jòó òmanà wan Rèbékà gbo olobìnrin yèé wà baní è ti lí maákeré ́ gbo, shí àan méjì an ́ tìná ìbèlìshé Abrahámù kánná òni yèé wá ùungbèègbo àan è. <sup>60</sup> À tùre fí Rèbékà ní:

«Rèbékà òmanà wa,  
o là, shí e kpò gbánwúngbánwún,  
shí àbímaréma èe àan ká wà shégun òtá wan!»

<sup>61</sup> Rèbékà sè dide ùungbo òma òdò è lólobìnrin àan ́ gbo, shí à gu ràkúmí an ́, shí ìbèlìshé Abrahámù sè gbé Rebékà, shí à lo.

<sup>62</sup> Lí àjàbà alé ́, Isákì ti lódò Lahayí Royî. Èè sè gbé lérè Negéfù.

<sup>63</sup> Ó fùdá, shí ó wà rìn kárí ijù ́. Ó shíkparè, shí lí àmàrìmà ́, ó rí ràkúmí an lèwa. <sup>64</sup> Rèbékà shíkparè, shí yèé ó rí Isákì ́, ó fò kòò líitá ràkúmí ́, <sup>65</sup> shí ó bèrè ná ìbèlìshé ́ ní: «Lèé ko jí òni yèyí yèé wà rìn kárí ijù ́, shí ó lèwà kó wa kpàdé ni líbibí ́?» Shí ìbèlìshé ́ dáwùn fú u ní: «Ògán um ni.» Shí Rèbékà sè na ìbòjú è dí ojú.

<sup>66</sup> Shí ìbèlìshé ́ wí iwun yèé ó she àan ́ kpóó fí Isákì. <sup>67</sup> Shí Isákì gbé Rèbékà wòsi lówúré ìnà è Saráà. Isákì lí ìfé fí Rèbékà, shí Rèbékà sè shaya è. Yèénì ́, ara yèé kú u si ti lírè yèé ìnà è Saráà kú ́ sè tán.

### Abrahámù kú

<sup>1</sup> Abrahámù ré lí aya òmírìn, shí èè jí Keturáà. <sup>2</sup> Dma olokìnrin yèé ó bí fí Abrahámù an ó nìí: Simuláni, Yokisháni, Medáni, Madiáni, Yishibákì gbo Shuáà gbo. <sup>3</sup> Yokisháni bí Sabáà gbo Dedáni gbo. Àbímaréma Dedáni an lólokìnrin nìí jí Ashurítì an gbo Letushítì an gbo kánná Lewumítì an è. <sup>4</sup> Dma olokìnrin yèé Madiáni bí an ó nìí: Eyifáà, Eféè, Anókì, Afidáà gbo Elidáà gbo. Àbímaréma Keturáà an kpóó nì.

<sup>5</sup> Abrahámù fú Isákì lí irò è an kpóó. <sup>6</sup> Shí lírè yèé ó wà láyè ó, ó shòyà òkàn an fí òma yèé aya òmírìn án bí fú u ó, shí ó sè she shí à ferí fí esè òshà jìnà lá òma è Isákì. <sup>7</sup> Abrahámù she òdún ògrú ùunri medogúlélógóta (175) lí ìtálè, <sup>8</sup> shí èmí è sè tán. Ó tó rere, shí ó gbárigbó gújúgújú lákpè, ítán shí kó kú, shí kó kèè bá gbaágbó lákún è an. <sup>9</sup> Dma è Isákì gbo Isimaélì gbo rì ú lífò òkè Makpeláà yèé fojú fí Mamurèè è. Ifò òkè yèèni wà lóko Efrónì yèé jí òma Sowáà lójúlé-e Hétì è. <sup>10</sup> Abrahámù ti ra oko yèèni ló òma ojúlé Hétì an. Líbè nìí à ri Abrahámù ùungbo aya è Saráà gbo è. <sup>11</sup> Yèé Abrahámù kú ó, Olórun tùre fí òma è Isákì. Ó kèè gbé lágbè odò Lahayí Royí.

<sup>12</sup> Agáà olobìnrin òni ilú Ejípítì yèé jí ìbèlìshé Saráà ó katún bí òma olokìnrin òbú fí Abrahámù. Dma ó èè jí Isimaélì. <sup>13</sup> Orúko òma Isimaélì an ti lítà àwòròbí ó lo kèè já lítà àbíkogbó ó nìí:

Nebayótì, Kedáà, Adibeyéì, Mifusámù, <sup>14</sup> Mishimáà, Dumáà gbo Masáà gbo, <sup>15</sup> Adádi, Temáà, Yetúù, Nafíshì kánná Kedimáà. <sup>16</sup> Orúko oṃa olokìnrin méjìlá yèé Isimaéì bí an ó nì. Òbú òbú wan j̀gán lórùn aro òbú òbú. À sò orúko wan fí ilú wan kánná ibi à fu she ìdìgbé è. <sup>17</sup> Isimaéì she oḍún oḍorú ùunri méjelélógbàn (137) lí itálè, shí èmí è tán. Yèé ó kú ó, ó kèè bá gbaágbó lákún è an. <sup>18</sup> Àbímaréma Isimaéì án kèè gbé lí ilú yèé dá Afiláà gbo Shúù gbo è. Ilú Shúù ó sómá Ejípítì bójí à ferí fí Ashúù. Ìdìgbé wan jìnà lá ìdìgbé àbímaréma Abrahámù yèélèé an.

### **Esawúù gbo Jakóbù gbo**

<sup>19</sup> Itan Isákì oṃa Abrahámù ó nì: Abrahámù bí Isákì. <sup>20</sup> Yèé Isákì lí oḍún ogójì (40) ó, ó lí Rèbékà yèé jí oṃanà Labáàn è. Rèbékà ó sè jí oṃa Betuéli, oṃi ilú Arámù, shí èè sè gbé lí itálè Mesopotamí. <sup>21</sup> Rèbékà ko jí àgbàribí. Yèèni ó, Isákì gbàdúwà fí Olúwa léríwo aya è Rèbékà. Olúwa gbó àdúwà è, shí Rèbékà léfùn. <sup>22</sup> Oṃa àan ó wà ju ara wan línú è, shí ó ní: «Ké ko wà shelè lítá um bayí i?» Ó kèè mú sun Olúwa. <sup>23</sup> Shí Olúwa dáwùn fú u ní:

«Aro méjì wà línú ε ni,  
 aro méjì òtò òtò nì ε kó fùdá ti línú ε è  
 Aro ó kàn ε kó lí àmí kpere aro èkéjì ó,  
 shí ològbó ó ε kó sin àbína è.

<sup>24</sup> Yèé àsikò yèé ε kó bí oṃa ó tó ó, ó bí oṃa olokìnrin méjì ìdéùndè. <sup>25</sup> Oṃa àkpàshè ó jí òniyàn kpikpa, shí ó lí irun lára baní awo eran àan ni, shí à sò ú lí Esawúù. <sup>26</sup> Yèé ó fùdá wáa lo ó, àbína

è katún wa fùdá, shí ó mú ɔwó fán gígirésè Esawúù si. Àà kpe ùun yè lí Jakóbù. Ɖdún ɔgóta (60) Isákì lí lásìkò yèè à bí an ó ni. <sup>27</sup> Ɖma àan ó wà dàgbà. Esawúù di ɔde lílákún, shí èè wà gbà líitá wàrà wéjá wéjá. Jakóbù yè èè gbé jéé jéé, shí èè sè gbé lílé. <sup>28</sup> Isákì lí ìfé fí Esawúù yɔ, torí ó fèràn eran ìgbé; shí Rèbékà yè sè lí ìfé fí Jakóbù yɔ.

<sup>29</sup> Ó d'ɔjɔ kàn, shí Jakóbù wà se ɔbè ewé, shí Esawúù ti lí koríko wá. Ó tó u títí, <sup>30</sup> shí ó wí fí Jakóbù ní: «Ò jàre, jé shí n je ɔbè ewé kpikpa èe yèyí, torí ó tó um kajá.» Iwun yèé she shí àà sɔ ú lí Edómù ó nì; àlàyé nì jí kpikpa è. <sup>31</sup> Jakóbù dáwùn fú u ní: «Ko kpàshè jòò àshe àwòròbí jíjé è fú um.» <sup>32</sup> Líbè ó, Esawúù gba ìyìn, shí ó ní: «N wà n kú ikú ebi; ké mà n fu àshe àwòròbí jíjé um fu she le?» <sup>33</sup> Jakóbù ré wí fú u ní: «Búra è fú um ítánná.» Shí Esawúù búra ní ùún jòò àshe àwòròbí jíjé ùun fú u. <sup>34</sup> Yèèni ó, Jakóbù fú u lí ìkètì gbígbe ùungbo ɔbè ewé gbo. Esawúù je, shí ó mu, shí léyìn bée ó, ó dide shí ó lo. Esawúù kò fu àshe àwòròbí jíjé è fu kpe òkàn.

## 26

### Isákì lo lí ti Abimelékì

<sup>1</sup> Ebi lílákún kàn ré kàn jíjà, shí ó yàtò fí ebi yèé ti jà lírè Abrahámù è. Shí Isákì lo lí ìlú Geràà lédò Abimelékì yèé jí olulú Filisitèèn an è. <sup>2</sup> Líbè ó, Olúwa mú ara díye ú, shí ó wí fú u ní: «Máa lo lí ìlú Ejípítì, àmá o gbé lí ìlú yèé mà n díye fée è. <sup>3</sup> Gbé

lǐbíbí fí àsìkò kàn; mà n wà ùungbèègbo, shí mà n tùre féè. Lí èyító ó, wòò gbo àbímaréma èè àan gbo nìí lí ilè yèyí è. Yèèní ó, mà n sè mú àlé yèé n búra fu ta fí iba èè Abrahámù ó she. <sup>4</sup> Mà n she shí àbímaréma èè àan à ká wà yunkuntuntun baní àràwò yèélókè àrun àan ó ni, mà n fú an lílè yèyí kpóó. Shí gbà lǐtá an ó, mà n tùre fí aro yèé wà lí itálè ayé an ó kpóó. <sup>5</sup> Torí Abrahámù she iwun yèé n wí ó, ó gbóràn fú um, shí ó she iwun yèé n bè ú an è; ó tìná ètò um àan, shí ó ré yin òfin ùum àan.»

<sup>6</sup> Yè ó, Isákì sè gbé lí ilú Geràà. <sup>7</sup> Bójí òni yèé wà líbè an ó bere iyìn ná è lékpasè aya è, èè ní òmanà ùun lólobìnrin ó jé ni. Iwun yèé she ó, ó wà shojo ní bójí ùún jé ní Rèbékà jí aya ùun, à ká kpa ùun kúkú, torí ayé wè fí Rèbékà dékpò. <sup>8</sup> Isákì ti she àsìkò kpíkpò lí ilú ó; shí lójó kàn ó, ó wà dárò bá aya è Rèbékà, shí Abimelékì yèé jí olulú fí òni ilú Filisitéèn an ó mú u wòrí gbà lórun frèshé. <sup>9</sup> Líbè ó, Abimelékì kpe Isákì, shí ó wí fú u ní: «Báni aya èè olobìnrin ó tè jé ni mà! Shí ké ko she shí ò ní ó jí òmanà ùun?» Shí Isákì dáwùn fú u ní: «Ká ma wáa kpa úm kúkú torí è she ni.» <sup>10</sup> Abimelékì ré gba iyìn, shí ó ní: «Ké she shí ò she béè fí ni le? Odé ján b̀ shí òni ilú um àan kàn kó sùn bá aya èè ni, shí è kó sè jí ò fa ni si lí èshè.»

<sup>11</sup> Yèèní ó, Abimelékì kpa ú lí àshe fí aro ó kpóó ní: «Bójí ònikàn jé mú òwó kan ològbó yèyí nùmí aya è, à ká kpa ú kúkú.»

<sup>12</sup> Isákì gbin òjè lí ilú ó, shí lódún yèèní ó, ó mú òjè ìshùwàn yèé ó gbìn ó líkpònà ògrú (100), torí Olúwa tùre fú u. <sup>13</sup> Irò è wà kpò

gùlé, tí tí shí ó di olírò lílákún. <sup>14</sup> O lí agbo àgùtàn, agbo ẹrewó kánná agbo lalá an, shí ó ré lí ìbèlìshé kpíkò. Ó she shí ɔni ìlú Filisitéèn án wa kan owú jíje bá u.

### **Isákì she ìmùlè ùungbo Abimelékì gbo**

<sup>15</sup> Odò yèé ìbèlìshé iba è Abrahámù án de lírè yèé iba ó wà láyè ó, ɔni ìlú Filisitéèn án kó ilè fu dí kpóó. <sup>16</sup> Líbè ó, Abimelékì wí fí Isákì ní: «Sókò lí ìtálè wa, torí ò lí agbóra kpere ni kpíkò.»

<sup>17</sup> Isákì sè shí kòò líbè, shí ó kèè sò si lí òríkòtò ìlú Geráà, shí ó gbé líbè. <sup>18</sup> Ó wí shí à wa odò yèé à ti de lírè iba è Abrahámù, shí ɔni ìlú Filisitéèn án dí yèé Abrahámù kú è. Shí ó ré fú odò an ó lórúko yèé iba è ti so fú an tètè è.

<sup>19</sup> Ó d'ɔjɔ kàn, shí ìbèlìshé Isákì án de odò lí òríkòtò-o Geráà, shí à já lîtà ìdìsun omi rere kàn. <sup>20</sup> Shí olùshó àgùtàn ìlú Geráà án kan iwun fífà bá olùshó àgùtàn Isákì an, shí àà ní: «Omi ó tuwa ni.» Isákì so odò ó lí Esékì, àlàyé è jí iwun fífà, torí à fa iwun bá u líshù è. <sup>21</sup> Shí ìbèlìshé Isákì án ré de odò òmírìn, shí ìfà-ńfà ré gbé líshù è. Isákì kpe odò ó lí Sitináà, àlàyé è jí, "èdùndùn". <sup>22</sup> Ó sókò líbè, shí ó kèè de odò òmírìn, shí ìfà-ńfà kò tó gbé líshù è ró. Yèèni ó, ó kpe odò ó lí Reobótì, àlàyé è jí "ayè" torí ó wà wí ní: «Olúwa fú ni láyè lígàyí, shí iwun yèé àà wà she lí ìlú ó kpóó wà fú èrè.

<sup>23</sup> Ó sókò líbè, shí ó lo lí ìlú Bẹẹ Shefáà. <sup>24</sup> Shí lóru yèèni ó, Olúwa mú ara díye ú, shí ó wí fú u ní: «Wòm jí Olórun Iba è Abrahámù ni, ojo kó ma she é, torí n wà ùungbèegbo. Mà n tùre fée, shí mà n she shí àbímaréma èè àan à ká kpò gbánwúngbánwún torí ìbèlìshé



um Abrahámù. <sup>25</sup> Yè ́, Isákì sè ma erédì kàn si líbè, shí ó dá orúko Olúwa kpè. Ó kó awúré kàn, shí ìbèlìshé è án ré de odò si líbè.

<sup>26</sup> Ó d'ójó kàn, shí olulú Abimelékì ti lí ìlú Geráà ùungbo ija è Awusátì gbo kánná Pikólì yèé jí ògágu è ́, shí à wá léddò Isákì.

<sup>27</sup> Líbè ́, Isákì wà bèrè ná an ní: «Ké she shí è wá léddò um le? Kò jí è kóòrìra ùum, shí è lé um kòò lí ti ín ni! <sup>28</sup> Shí à dáwùn fú u ní: «Àá rí ní Olúwa wà ùungbèegbo, yè she ́, ó wu ni shí àa kó she ìmùlè kàn ùungbèegbo, shí àa kpóó kó fu búra. <sup>29</sup> Búra ní o kò kó she iwun shínshinrìn kàn fí ni. Torí àa kò she iwun shínshinrìn kàn féε, àamá àá she rere féε, shí àá jòó ε shí ò ló lákpè, shí líshàyí ́, Olúwa tùre féε. <sup>30</sup> Isákì gba àlejò wan, shí à jε, shí à mu. <sup>31</sup> Yèé ilè má lí ààrò kùtùkùtù ́, à dide shí kúnnukún búra fu tàlé fí ònikéjì è. Shí Isákì sè digbére fú an, shí à kpínnà láyò.

<sup>32</sup> Lójó yèénì ́, ìbèlìshé Isákì án wí ìyìn lá odò yèé à wá de ́ fú u. À wí fú u ní odò ́ kan omi. <sup>33</sup> Isákì kpe odò ́ lí Shifeáà; iwun yèé she shí tíí dòní ́, àà kpe ìlú ́ lí Bεε-Shefáà ́ nì; àlàyé è jí "odò ìbúra".

### **Esawúù lí aya**

<sup>34</sup> Yèé Esawúù lí òdún ogójì (40) ́, òma ìlú Itítì méjì shaya è. Ó lí Yewudítì òma Berî ́ gbo Basimátì yèé jí òma Elónì ́ gbo.

<sup>35</sup> Olobìnrin méjì yèénì án wa di ekunkun lí èké fí Isákì gbo Rèbékà gbo.

## Jakóbù gba ìre Esawúù

<sup>1</sup> Isákì gbárigbó, ó tó ojú è an tíí, shí kèè tó ríran ró. Shí ó kpe Esawúù yèè jí òma àwòròbí è ó, shí ó wí fú u ní: «Òma ùum!» Shí òma ó dáwùn fú u ní: «Wèèè.» <sup>2</sup> Shí Isákì ré ní: «Ò rí fòní n ti gbárigbó, shí n kò sè ma òjò ikú um. <sup>3</sup> Líshàyí ó, múra shí o lo lóde. Gbé ènù òde èè àan, akpó òfà ε kánná òfà ε àan, shí o kèè kpa eran ìgbé wá fú um. <sup>4</sup> Bójí ò kpadà wá ni, o se ìje dúndùn fú um yebá èè ti wù úm ó, shí o gbé u wá fú um. Shí bójí n je ú dábò, mà n tùre fée ítán shí n kú.»

<sup>5</sup> Lírè yèè Isákì wà wí iyìn fí òma è Esawúù ó, Rèbékà wà retí. Shí yèè Esawúù fàná òde, shí kó kèè kpa eran ìgbé wá fí iba ó, <sup>6</sup> Rèbékà wí fí òma è Jakóbù ní: «Retí, n gbó shí iba èé wà wí fí Esawúù ní, <sup>7</sup> kó kèè kpa eran ìgbé, shí kó se ìje dúndùn wá fí ùun, shí ùun kó je, shí ùun kó tùre fú u líwájú Olúwa ítán shí ùun kó kú. <sup>8</sup> Líshàyí ó, òma ùum, retí, shí o she iwun yèè mà n bè é ó. <sup>9</sup> Lo lágbo eran àan ó, shí o kèè mú òdó erewó yèè sara rere àan ó méjì wá fú um, shí n se ìje dúndùn fí iba èè yebá èè ti wù ú lo è. <sup>10</sup> Yè ó, è sho gbé u lo fí iba èè, shí ε kó je, shí ε kó sè tùre fée ítán shí kó kú.»

<sup>11</sup> Shí Jakóbù dáwùn fí inà è ní: «Ùun ko nìí òmanà um Esawúù lí irun lára, shí wòm yè n kò ko lí íí! <sup>12</sup> A kèè ma ayé, bí ó wù, iba ùum éè tè mú òwó kpán ara ùum wòrí, shí ε kó rí fòní n wà shàá, shí kàkà kó tùre fú um ó, ε kó ré fú um.» <sup>13</sup> Àmá inà è dáwùn fú u ní: «Òma ùum, bójí ó ré fée, mà n gba èré ε rù! Fèé ti gbó iwun yèè

̀n wà wí ́, shí o kée mú òdó erewó méjì an ́ wá fú um.»

<sup>14</sup> Shí Jakóbù kée mú òdó erewó an ́ wá fí ìnà è, shí ìnà è sè se ìje ́ fí iba è gégéba éè ti wù ú gbà è. <sup>15</sup> Léyìn bée ́, Rèbékà gbé ènù Esawúù àwòròbí è yèè she iyánjú yò, shí ó wà ló è lílé an ́, shí ó wò ú fí Jakóbù yèè jí òma è èkéjì ́. <sup>16</sup> Shí ó gbé awò erewó an ́ fu bo akpá è an gbo èké è gbo líbi irun kò sí è. <sup>17</sup> Shí ó sè gbé ìje dúndùn ́ gbo ìkètì gbígbè yèè ó sè ́ gbo fí òma è Jakóbù. <sup>18</sup> Shí Jakóbù lo lí ti iba è, shí ó wí fú u ní: «Dàdá!» Shí iba è dówùn fú u ní: «̀n wà retí è. Òma ùum, wòò lèé le?» <sup>19</sup> Shí Jakóbù wí fí iba è ní: «Wòm Esawúù, òma àwòròbí è ni. ̀n ti she iwun yèè ò bè úm ́. Ò jàre, dide jokó, shí o je eran ìgbé yèè ò kpa wá fée ́, shí o tùre fú um.» <sup>20</sup> Shí Isákì dówùn fí òma è ní: «Wóyí! Ó ka yá fée ya òma ùum!» Shí Jakóbù sè dówùn ní: «Olúwa Olórun èé wà ùungbo wòm gbo, iwun yèè she shí òde ́ dùn fú um ́ nì.» <sup>21</sup> Líbè ́, Isákì wí fí Jakóbù ní: «Òma ùum, ko sómá um, shí n mú òwó kàn é, shí n wò bíshi ò jí òma ùum Esawúù lí èyító nù.» <sup>22</sup> Jakóbù sè sómá iba è, shí Isákì mú òwó kpán u, shí ó ní: «Owùn ́ jí ti Jakóbù, àmá akpá an ́ jí ti Esawúù.» <sup>23</sup> Isákì kò mà fòní Jakóbù ni, torí irun kpò lákpá è an baní akpá Esawúù ni, shí ó tùre fú u. Àmá ítán shí kó tùre fú u ́, <sup>24</sup> ó ré bèrè ná è ní: «Ó ka jí wòó jí òma ùum Esawúù lí èyító ni?» Shí Jakóbù dówùn ní: «Wòm ján ni.» <sup>25</sup> Shí Isákì wí fú u ní: «Ko gbé ìje ́ wá fú um, shí n je eran ìgbé yèè ò kpa ́, shí n tùre fée.» Jakóbù sè gbé ìje ́ fú u, shí ó je, shí ó sè ré fú u lí otí èso fíyìn, shí ó mu. <sup>26</sup> Léyìn bée ́, Isákì wí fú u ní: «Òma ùum, só wá,

shí o wáa mú ɔwó ká ògùnrun fú um.»<sup>27</sup> Jakóbù sè só lo lédò è, shí ó mú ɔwó ká ògùnrun fú u. Shí Isákì gbérùn ènù yèé ó wò an ó, shí ó tùre fú u, shí ó ní:

«Ènhèèn! Ìkpátà ɔma ùum nìí, ó wà baní èrùn oko yèé Olúwa tùre fí ó ni!

<sup>28</sup> Ɖlórùn kó sirì bò é ti lí àrun;  
shí kó fú ε lílè rere;  
kó fú ε lí iwàsé kánná ɔtí èso fiíyìn lí àshànkù.

<sup>29</sup> Aro àan ká wà sìn é,  
shí ogu òniyàn an ká wà teríba féε.  
O kpàshε fí ɔmanà ε àan,  
shí ɔmanà ε àan ká wà teríba féε.  
Èré ε kó jé fí ɔni yèé ε kó ré féε ó ni,  
shí ire ε kó sè jé fí ɔni yèé ε kó tùre féε ó ni!»

<sup>30</sup> Yebá Isákì tùre fí Jakóbù dábò, shí Jakóbù wà fùdá kòò línulé è ó ján ɔmanà è Esawúù sè wà bò ti lóde wá ni. <sup>31</sup> Ùun katún sè kèè se ìje dúndùn, shí ó gbé u wá fí iba è, shí ó wí fú u ní: «Iba ùum, òde jokó, shí o je eran ìgbé yèé n kpa wá féε ó, shí o tùre fú um.»

<sup>32</sup> Shí iba è bèrè ná è ní: «Wòò lèé nì?» Shí ó dáwùn ní: «Wòm Esawúù ɔma àwòròbí ε ni.» <sup>33</sup> Líbè ó, ara Isákì wò wì, shí ó kàn wíwán kpàkpàkpà, shí ó ní: «Shí lèé ko jí ɔni yèé kèè kpa eran ìgbé wá fú um ó? Ìje ó ján n wà je tán, shí n tùre fú u, shí ò wá ni, shí ε kó sè jí olíre tíí lo.»

<sup>34</sup> Yèé Esawúù gbó iwun yèé iba è wí ó ján inú kan ú tíí, shí ó

mú igbe gbà kunkun ni, shí ó wí fí iba è ní: «Iba ùum, ko tùre fí wòm katún ùu!» <sup>35</sup> Shí Isákì gbowùn, shí ó ní: «ጋmanà é ti shúwájú, shí ó fu ጋgbán fu gba ìre èε.» <sup>36</sup> Shí Esawúù ní: «Ἐε jí yèé àà kpè ú lí Jakóbù<sup>x</sup> ó ján she shí ó tàn úm je gbà méjì ni? Ó ti gba ikpò àwòròbí yèé n jé ó ló um, shí líshàíyí ó, ó ti ré wa gba ìre ùum! Ἐε jí o kò tó lí ìre òmírìn, shí o fú um ró ni?» <sup>37</sup> Líbè ó, Isákì gba iyìn, shí ó ní: «Ἡ ti sò ú di olúwa èε, shí ጋmanà è an kpóó à ká jí ìbèlìshé è, n fú u lí iwàsé gbo ጋtí èso fíyìn gbo. ጋma ùum, gbèé n kò kó yጋ she ñkàn fée ró mà!» <sup>38</sup> Esawúù ré gbowùn, shí ó wà bèrè ná iba è ní: «Ìre òbú tookpokpo yèé ò lí ó ján nì rè? Iba ùum, ko tùre fí wòm katún ùu!» Shí ó mú ጋkún gbà kunkun. <sup>39</sup> Shí Isákì sè gba iyìn, shí ó wí fú u ní:

«Ìdìgbé ε ε kó jìnà lá ilè rere yèé èè fú ጋjè ó,

shí iri kò kó sè wà sì ti lí àrun wá lùtá è.

<sup>40</sup> È sho wà fu idà ε fu shishé ítán shí o jeun,

shí è sho wà shishé fu sin ጋmanà ε. Àmá lírè yèé è sho gba ara

èε kóò ná erú ó,

è sho sò erù yèé ጋmanà é fu te ጋgùnrùn ε ó fí.»

### **Jakóbù sá ló lí ti iyìnkín è Labáàn**

<sup>41</sup> Esawúù yan Jakóbù lí òtá, torí ìre yèé iba è tu fú u è. Shí ó wà sérè lókàn ní: «Ikú iba ùum kò tó bጋ ጋjጋ kpíkpò ró. Yèénì ó, mà n kpa ጋmanà um Jakóbù kúkú.» <sup>42</sup> Yèé Rèbékà gbó iwun yèé ጋma àwòròbí è Esawúù wà wò kó dá si ó, ó kpe Jakóbù, shí ó wí fú u ní: «ጋmanà ε Esawúù wà wò kó kpa é kúkú, torí iwun yèé ò she fú

u è. <sup>43</sup> Líshàyí ́, ɔma ùum, retí, yára sókò líbibí, shí o sá lo lí ti ɔmanà um Labáàn lí ilú Aráni. <sup>44</sup> È sho gbé lédò è fí àsikò kàn tí tí òrè yèé inú ɔmanà ε ε kó tutù è. <sup>45</sup> Lírè yèé inú ɔmanà ε ε kó tutù lá ε, shí ε kó gbàgbé iwun yèé ò she fú u ́, mà n be òniyàn wá fée náànú, shí kó wa kpè é wá. Torí n kò wà wò shí ìin méjì an ́ kpóó kó kú ló um lójó òbú ́.»

<sup>46</sup> Shí Rèbékà wí fí Isákì ní: «Ayé ́ kpóó sú um, torí ɔmàkídan ilú Itítì an. Bójí Jakóbù jé lí òkàn lí èérin ɔmàkídan yèé wà lí ilú yèyí an ́, bójí ò téjú kú ε kó sà ò fú um yɔ.»

## 28

<sup>1</sup> Líbè ́, Isákì kpe Jakóbù, ó ture fú u, shí ó kpa ú lí àshe fú u ní: «Máa lí ɔma ilú Kanáà kàn lí aya. <sup>2</sup> Lo lí ìtálè Mesopotamî, lílé Betuéli iba ònà ε, lí ti ìyìnkin ε Labáàn, shí o kèè lí òkàn lí èérin ɔma è an. <sup>3</sup> Olórun atóla iwun kpóó ́ kó ture fée, shí kó fú ε lí ɔma gbánwúngbánwún, shí o di títétíté fí aro kpíkò. <sup>4</sup> Ìre yèé Olórun tu fí Abrahámù ́, kó tu ú fí wò gbo àbímaréma èè àan gbo, torí ilú ibi ò sò si fí àsikò kàn, shí Olórun ti fú Abrahámù ́ kó di tée.»

<sup>5</sup> Shí Isákì sè ní Jakóbù kó lo lí ti Labáàn lí ìtálè Mesopotamî. Labáàn sè jí ɔma Betuéli ɔni ilú Arámù an, shí ó ré jí ɔmanà Rèbékà lólokìnrin. Rèbékà ́ sè jí ònà Jakóbù gbo Esawúù gbo.

<sup>6</sup> Esawúù gbó fòní Isákì ture fí Jakóbù, shí ó bè ú lo ní kó kèè lí aya lí ìtálè Mesopotamî, shí ó ré gbó ní, lírè yèé ó wà ture fú u ́, ó kò fú u ní kó ma lí ɔni ilú Kanáà kàn lí aya. <sup>7</sup> Esawúù rí fòní

Jakóbù gbóràn fí iba è gbo inà è gbo, shí ó lo lí itálè Mesopotamî.  
<sup>8</sup> Líbè ́, ó yé u ní iba ùun Isákì kò fèràn olobìnrin Kanáà an. <sup>9</sup> Yè she ́, ó kèè bá Isimaélì yèé jí ɔma Abrahámù ́, shí ó lí ɔma è Mahalátì yèé jí ɔmanà Nebayótì ́ kánná aya yèé ó ti lí si àan è.

### **Jakóbù lá àlá**

<sup>10</sup> Jakóbù sókò lí ilú Bεε-Shefáà, shí ó lo lí ilú Aráni. <sup>11</sup> Ó tó lí ìdì kàn, shí òru-ú ru dí u, shí ó sò si líbè. Ó gbé òkúta yèé wà líbè an ́ kàn, shí ó fu ɔ eríwo, shí ó sùn. <sup>12</sup> Ó lá àlá, shí ó rí shí àkàrà kàn ti lílè kèè kan àrun, shí ijíshé òrun àan, àà wà she àyòwá àyòbò líítá è. <sup>13</sup> Olúwa dóro lágbè Jakóbù, shí ó wí fú u ní: «Wòm jí Olúwa, ɔlórùn gbaágbó ε Abrahámù kánná ɔlórùn Isákì ni. Shí ilè yèyí yèé ò sùn si líítá ́, mà n fú wò gbo àbímaréma èε àan gbo líni. <sup>14</sup> Àbímaréma èε àan à ká wà yunkuntuntun baní yanrìn ni. È sho là tíí lo lésè bùkúù, lésè òshà, lésè òsa tíí kèè já lésè òku. Mà n gbà líítá wò gbo àbímaréma èε àan gbo, shí mà n tùre fí aro yèé wà lí itálè ayé an ́ kpóó. <sup>15</sup> Retí shí o gbó! N wà ùungbèègbo, shí mà n wà mú ɔwó bò é gbà líbi è sho lo àan ́ kpóó; shí mà n gbé ε kpadà wá lí ilú yèyí. N kò kó kò é jòó, mà n san àlé yèé n ta fée ́ kpóó.

<sup>16</sup> Jakóbù jí kóò lí òrùngbó, shí ó ní: «Áyì! Olúwa wà líbibí, shí n kò tè mà!» <sup>17</sup> Ojo-ó she ú, shí ó dígbè ní: «Ìdì yèyí ka lí ojo ya! Lí èyító ́, ilé ɔlórùn ni; èkù Ìjɔba òrun.» <sup>18</sup> Jakóbù jííjá, shí ó gbé òkúta iròríwo è, shí ó fu she ìkpe fí ɔlórùn, shí ó ba ekpo dà líítá è. <sup>19</sup> Ó kpe ibè lí Betéì, àlàyé è jí "ilé ɔlórùn" àmá Lùúsì nìí jí

orúkò ilú ó tètè è. <sup>20</sup> Léyìn béeé ó, Jakóbù tàlé yèyí ní: «Bójí Ɖlórùn wà ùungbo wòm gbo, shí ó mú ɔwó bò úm lí ìrìn àjò um; bójí ó fú um lí ìje yèé mà n je kánná ènù yèé mà n wò ó; <sup>21</sup> bójí ò kpadà wá lílé iba ùum shí èya kò ya úm, Olúwa ε kó jí Ɖlórùn ùum. <sup>22</sup> Òkúta yèyí yèé ò fu she ìkpe fí Ɖlórùn ó, ε kó di ilé Ɖlórùn. Shí mà n fú u lí ìdá maá iwun yèé ε kó fú um àan ó kpóó.»

## 29

### Jakóbù ló lí ti Labáàn

<sup>1</sup> Léyìn béeé ó, Jakóbù mú ònà ferí fí ilú yèé wà lésè òshà an ó. <sup>2</sup> Shí ó d'ojó kàn, shí ó kéeé já lîtà odò ríre kàn yèé wà lîtà wànràn è. Shí ó rí agbo àgùtàn méta, shí à sùn si lágbè odò ó, torí lódò ó nìí àà kpun omi fí òsìn an ó, shí àà mu è. À sè mú òkúta lílákún kàn fu dí ɔrun odò ó si. <sup>3</sup> Bójí òsìn an ó kpóó kó ara wan jò líbè, àà rí òkúta ó kòò lórùn odò ó, shí àà kpun omi fú an, shí àà mu, shí àà sè ré rí òkúta ó dí ɔrun odò ó si lí ìdì è. <sup>4</sup> Líbè ó, Jakóbù bèrè ná olùshó àgùtàn an ó ní: «Ija ùum àan, ilú sí an fí iín le?» Shí à dáwùn ní: «Ɖni Arání an àá jé ni.» <sup>5</sup> Shí ó ré bèrè ná an ní: «È ka ma Labáàn ɔma Nahóò ni?» Shí à dáwùn ní: «Èen, àá mà ú.» <sup>6</sup> Shí ó ré bèrè ná an ní: «Ó ka wà ire ni? Shí à dáwùn ní: «Èen, ó wà ire; ɔma è lómàkídan yèé àà kpè lí Rashéli ó nìí tè ró òsìn è an lèwa í!» <sup>7</sup> Shí Jakóbù ré gba iyìn, shí ó ní: «E kò rí fòní ojórùn ó bò lókè si líshàyí ni! Àsìkò yèé àà ró òsìn an ló lágbò ó kò yá ná. E fú òsìn an ó lómi, shí e ré ró an ló lí ìje. <sup>8</sup> Shí à dáwùn fú u ní: «Àa kò



kó yò she béè bí kò jí esè òsìn an ó kpóó kpàshè dé. Bójí esè àan kpóó dé ó, àa ε kó rí òkúta ó kòò lórun odò ó, shí àa ε kó fú an lómi.»

<sup>9</sup>Ìyìn ó ján ó wà wí ùungbo wan gbo, shí Rashéli wá ùungbo òsìn iba è an gbo ni, torí olùshó àgùtàn ùun katún jé ni. <sup>10</sup>Yèé Jakóbù rí Rashéli òma iyìnkín è Labáàn ùungbo òsìn iyìnkín è an gbo ó ján ó dide ni, shí ó sò ló líshu odò ó, shí ó rí òkúta ó kòò lórun odò ó, shí ó sè fú òsìn iyìnkín è an lómi. <sup>11</sup>Léyìn béè ó, Jakóbù mú òwó ká ògùnrùn fí Rashéli, shí ó mú òkún gbà. <sup>12</sup>Ó wí fí Rashéli ní, irá iba è ùún jé ni, òma línú Rèbékà. Shí Rashéli sè sáré ló, shí ó kèè wí u fí iba è. <sup>13</sup>Yèé Labáàn gbó iyìn lékpasè Jakóbù òma-á kpè ú lí iyìnkín bayí ó, ó sáré kèè kpàdé è, ó mú òwó ká ògùnrùn fú u, shí ó kísì fú u, shí ó gbé u ló lílé. Shí Jakóbù sè ró iwun yèé shelè lùitá è ó kpóó fú u. <sup>14</sup>Shí Labáàn wí fú u ní: «Lí èyító ó, òma ojúlé um ò jé ni, shí àá ré lí èjè òbú ó.» Shí Jakóbù sè she oshù òbú lílé-e Labáàn.

### **Òma Labáàn méjì an ó shaya Jakóbù**

<sup>15</sup>Lójó kàn ó, Labáàn wí fí Jakóbù ní: «Irá um ò jé ni. Àmá yè kò she shí o shishé fú um lí òfé. Wí iye owó yèè n láti wà san féé ó fú um.» <sup>16</sup>Labáàn ko lí òmàkídan méjì. Àwòròbí ó èè jí Leyáà, shí àbína è èè jí Rashéli. <sup>17</sup>Ojú Leyáà yè tutù, shí Rashéli shòmakídan, shí ó dúun rí. <sup>18</sup>Jakóbù sè lí ifé fí Rashéli. Yè she ó, ó dáwùn, shí ó ní: «Mà n shishé fu sìn é fí òdún méje, shí è sho fú um lóma àbíkogbó ε Rashéli, shí ε kó shaya ùum.» <sup>19</sup>Líbè ó, Labáàn gba

ìyìn, shí ó ní: «Bójí n gbé u fée ε kó dùn ná um kpere n gbé u fí olòmírìn; ko gbé lédò um.»

<sup>20</sup> Jakóbù shishé sin Labáàn fí ɔdún méje torí kó lí Rashéli. Àmá ɔdún méje àán jù wáa lo lójú è baní ɔjò méjì lákpo ni, torí ó lí ifé fú u tóbéè. <sup>21</sup> Léyìn bée ó, Jakóbù wí fí Labáàn ní: «Gbé aya ùum fú um, torí n ti she ɔdún ó tán. Ó wù úm, shí n gbé ùungbèègbo.»

<sup>22</sup> Shí Labáàn sè kó ɔni yèé wà líbè an ó kpóó jɔ, shí ó kpe àkpèje lílákún. <sup>23</sup> Àmá yèé ayílé lé ó, Labáàn gbé ɔma è Leyáà lo fí Jakóbù, shí Jakóbù sùn bá u. <sup>24</sup> Shí Labáàn gbé ɔma òdò è Silipáà fí Leyáà, shí ó di ɔma òdò-ɔ Leyáà. <sup>25</sup> Yèé ilè má ó, ó wa jí Leyáà nìí à gbé wá fí Jakóbù è! Shí Jakóbù bèrè ná Labáàn ní: «Ké jí yè shí ò she fú um le? Éε jí kò shi torí Rashéli n shishé sìn é ni? Ké she shí ò rú um je le?» <sup>26</sup> Shí Labáàn dáwùn fú u ní: «Lí ilú wa ó, a kèè mú àbína fú ɔko shúwájú ògbóni, ó shèwò. <sup>27</sup> Àmá kò shòro, fèé ti jɔdún ɔwómúmú ó ùungbo ɔni yèyí gbo tíí shí òsè ó kó kparí. Mà n ré fú ε lí àbína è, bójí ò shishé sìn úm fí ɔdún méje òmírìn.» <sup>28</sup> Jakóbù sè jéwó, shí ó jɔdún ó ùungbo Leyáà gbo tíí shí òsè ó kparí; shí Labáàn gbé Rashéli fí Jakóbù. <sup>29</sup> Shí Labáàn gbé ɔma òdò è Biláà fí Rashéli, shí ó di ɔma òdò-ɔ Rashéli. <sup>30</sup> Jakóbù sùn bá Rashéli katún, shí ó sè lí ifé fú u kpere Leyáà. Yèénì ó, ó ré shishé fu sin Labáàn fí ɔdún méje òmírìn.

### **ɔma Jakóbù an**

<sup>31</sup> Yèé Olúwa rí fɔní Jakóbù kò lí ifé fí Leyáà ó, ó ta Leyáà lóre, shí éε yóo bíma, àmá Rashéli yè gbé lí àgbàribí. <sup>32</sup> Leyáà léfùn, shí

ó bí ɔma olokìnrin, shí ó sɔ́ ú lí Rubénì, torí ó wà wí ní: «Olúwa rí ìròjú um, shí ɔkɔ́ ùum ε kó lí ìfé fú um lígàyí.»<sup>33</sup> Ó ré léfùn, shí ó bí ɔma olokìnrin, shí ó ní: «Olúwa rí f̀nì a kò lí ìfé fú um, shí ó ré fú um lóma yèyí,» shí ó sɔ́ ú lí Simeyó̀n<sup>x</sup>.<sup>34</sup> Shí ó ré léfùn, shí ó bí ɔma olokìnrin, shí ó ní: «Líshàyí ́, ɔkɔ́ ùum ε kó sokp̀dè má um, torí ò bí ɔma olokìnrin méta tán fú u.» Iwun yèé she shí ó sɔ́ ú lí Leffì ́ nì.<sup>35</sup> Shí ó ré léfùn, shí ó bí ɔma olokìnrin, shí ó ní: «Líshàyí ́, mà n yin Olúwa lí ògo.» Yè she shí ó sɔ́ ɔma ́ lí Judáà. Shí ó sè dáma.

## 30

<sup>1</sup> Yèé Rashéli rí f̀nì ùun kò wà bí ɔma fí Jakóbù ́, ó kan owú jíje bá ɔmanà è lólobìnrin. Shí ó wí fí Jakóbù ní: «She shí n bíma, bí kò shi bée, bí ò téjú sókò láyé ́, ó sà̀n fú um yɔ.»<sup>2</sup> Shí inú kan Jakóbù, shí ó ní: «Éε jí wòm jí Ɖlórùn yèé tán ε lóma ́ ni?»<sup>3</sup> Shí Rashéli ré wí fú u ní: «Ɖma ò̀d̀d̀ um Biláà nìí, gbé ùungbèègbo, shí kó bíma, shí n baní. Yèèni ́, ε kó jí wòm katún ò lí ɔma.»<sup>4</sup> Líbè ́, ó gbé ɔma ò̀d̀d̀ è Biláà fí Jakóbù, shí Jakóbù gbé ùungbèègbo.<sup>5</sup> Biláà léfùn, shí ó bí ɔma olokìnrin fí Jakóbù.<sup>6</sup> Shí Rashéli ní: «Ɖlórùn dá um láre; ó gbó àbo rírán um, shí ó fú um lóma olokìnrin.» Shí ó sɔ́ ú lí Dàánì<sup>x</sup>.

<sup>7</sup> Biláà, ɔma ò̀d̀d̀-ɔ Rashéli ré léfùn, shí ó bí ɔma olokìnrin èkéjì fí Jakóbù.<sup>8</sup> Shí Rashéli ní: «Ǹ jìjà alágbóra bá ɔmanà um lólobìnrin ́ títí shí ó yè úm. Shí ó sɔ́ ɔma ́ lí Nefutalí.

<sup>9</sup>Yèé Leyáà rí f̀nì ùún dáma ́, ́ gbé ɔma òdò è Silipáà fí Jakóbù, shí Jakóbù gbé ùungbèègbo. <sup>10</sup>Shí Silipáà yèé jí ɔma òdò-ɔ Leyáà ́ sè bí ɔma olokìnrin fí Jakóbù. <sup>11</sup>Shí Leyáà ní: «N ka lí eríwo rere ya! Shí ́ sɔ ɔma ́ lí Gàádì. <sup>12</sup>Léyìn bée ́, Silipáà ɔma òdò-ɔ Leyáà ́ ré bí ɔma olokìnrin èkéjì fí Jakóbù, <sup>13</sup>shí Leyáà ní: «Iwun ka sà̀n fú um ya! Torí olobìnrin àan à ká wà ní wòm lí eríwo ire» shí ́ sɔ ɔma ́ lí Aséè.

<sup>14</sup>Ó d'ɔjɔ kàn, shí lásìkò yèé àà mú òjè<sup>x</sup> ́, Rubénì lo lóko, shí ́ kée wo èso egi ifé<sup>x</sup> wá fí inà è Leyáà. Shí Rashéli wí fí Leyáà ní: «Ò jà̀re fú um lí èso egi ifé yèé ɔma èè wò wá fée ́ kàn.» <sup>15</sup>Leyáà sè dáwùn fú u ní: «Ò gba ɔko ùum shí kò tó, shí ò ré lèwa kó wa gba èso egi ifé yèé ɔma úm kée wò wá fú um ́ kánná è!» Shí Rashéli sè gba iyìn, shí ́ ní: «Ó sà̀n, ko fú um lí èso yèé ɔma èè kée wò wá fée ́, shí Jakóbù kó wa sùn bá ε lóru.» <sup>16</sup>Yèé ayílé lé ́, Jakóbù b̀ ti lóko lèwa, shí Leyáà fùdá, shí ́ kée kpàdé è, shí ́ wí fú u ní: «È sho gbé ùungbo wòm gbo, torí ǹ ti fu èso egi ifé yèé ɔma ùúm wò wá fú um ́ fu she kpàshí-kpà̀r̀ò ε.» Jakóbù sè gbé ùungbèègbo lóru yè. <sup>17</sup>Olórun gbó àdúwà Leyáà. Ó léfùn, shí ́ bí ɔma olokìnrin èkerú fí Jakóbù. <sup>18</sup>Shí Leyáà ní: «Olórun san isangu fú um, torí ǹ gbé ɔma òdò um lólobìnrin ́ fí ɔko ùum;» shí ́ sɔ ɔma ́ lí Isakáà.

<sup>19</sup>Leyáà ré léfùn, shí ́ bí ɔma olokìnrin èkéfà fí Jakóbù. <sup>20</sup>Ó ní: «Olórun shòyà rere kàn fú um. ɔko ùum ε kó kpuwì fú um lígàyí, torí ǹ bí ɔma méfà tán fú u.» Shí ́ sɔ ɔma ́ lí Sabulò̀n. <sup>21</sup>Léyìn bée ́, ́ bí ɔma olobìnrin, shí ́ sɔ ́ lí Dìínà. <sup>22</sup>Olórun sè jáyè

Rashéli, ó gbó àdúwà è, ó she shí ε kó yó kan ɔma bíbí. <sup>23</sup> Ó léfùn, shí ó bí ɔma olokìnrin, shí ó ní: «Olórun yan anú kòò lójú fú um.» <sup>24</sup> Ó sɔ ɔma ɔ lí Joséfù, shí ó ní: «Olúwa bàá ré fú um lóma olokìnrin òmírìn kánná è!»

### **Jakóbù di olírò**

<sup>25</sup> Yèé Rashéli bí Joséfù ɔ, Jakóbù wí fí Labáàn ní: «Ò jàre, o jòó um, shí n ré lo lí ilú um, lílé um. <sup>26</sup> Gbé aya ùum àan kánná ɔma ùum àan fú um, shí n lo, torí wan n shishé sìn é ni. Lí èyító ɔ, wòò katún ò ma yebá n ti shishé fu sìn é ɔ!» <sup>27</sup> Líbè ɔ, Labáàn wí fú u ní: «Ò jàre retí um! N kèè ye iwun wòrí, shí n gbó fòní, Olúwa ta úm lóre torí ε. <sup>28</sup> Wí iye yèé mà n san fée ɔ fú um, shí n san ú fée.» <sup>29</sup> Jakóbù dáwùn fú u ní: «Wòò katún ò ma yebá n ti shishé fu sìn é lo kánná yebá òsìn ε àán ti là tó torí um è. <sup>30</sup> Lí èyító ɔ, òsìn odé ján ò lí si ítán shí n wá lí tée ni, àmá líshàyí ɔ, Olúwa ta é lóre, shí òsìn ε àán wa kpò gbánwúngbánwún. Éε jí ìrè kò tó núwan n kèè mójútó ojúlé tè um katún ni?» <sup>31</sup> Labáàn ní: «Ké ò wà wò shí n fú ε le?» Shí Jakóbù dáwùn fú u ní: «Kò bere o fú um lí òkàn. Bójí ò yóó she iwun yèé mà n bèrè ná ε ɔ, báni n dógba si, shí n kpadà wáa ró òsìn ε àan, shí n mójútó an. <sup>32</sup> Mà n rìn kárí agbo òsìn an ɔ kpóó l'oní, shí lí èérin àgùtàn an ɔ, mà n sha yèé lí àmì tóm tom tóm nùmí àmì kpátakpàta lára àan ɔ kánná yèé dún kìnrinkìnrin àan ɔ si lótò. Mà n ré sha erewó abo yèé lí àmì kpátakpàta nùmí àmì tóm tom tóm lára àan ɔ katún si lótò. Iwun yèé ε kó jí ìsangu ishé um ɔ nì. <sup>33</sup> Bójí ó wa di òla, èε yóó wáa wo ìsangu ishé um, shí

o wò bíshi ònìyàn ashèyító nù. Bójí ò rí ẹrẹwó abo yèé kò lí àmì tóm tom tóm nùmí àmì kpátakpàta lára àan ọ kàn nùmí ò rí àgùtàn yèé dún kìnrinkìnrin àan ọ kàn ló um, ẹ kó jí ò sholè ú.»

<sup>34</sup> Líbè ọ, Labáàn ní: «Ó sà! Nè jéwó fí iwun yèé ò wí ọ.»

<sup>35</sup> Lójó yèèni ọ, Labáàn sha ẹrẹwó akọ kánná ẹrẹwó abo yèé yọ lí àmì tóm tom tóm nùmí àmì kpátakpàta lára àan ọ si nùkàn, shí ó sha àgùtàn yèé dún kìnrinkìnrin kánná yèé lí àmì funfun lára àan ọ katún si lágbè kàn. Shí ó kó an fí ọma è an lólokìnrin, <sup>36</sup> shí ó ní ká ró an jìnà lá Jakóbù fí ìrìn ọjọ méta. Shí Jakóbù yè sè mójútó òsìn Labáàn yèé bọ an è. <sup>37</sup> Ó kèè wo akpá egi tútù méta: ó wo egi kpààkpó, egi iwéwè, kánná egi àyín. Èè wó ìkpòkpo kóò lá akpá egi àan ọ odé odé, shí bójí ó wó ìkpòkpo kóò lá akpá egi ọ lí ìdì kàn, ibè èè fún, shí líbi kò wó ìkpòkpo kóò lá akpá egi ọ, èè gbé yebá ó ti wà ọ. <sup>38</sup> Ó to akpá egi yèé ó wó ìkpòkpo kóò lá lágbè kàn an ọ si líwájú òsìn an ọ líbi àà wáa mu omi è; torí bójí òsìn an ọ wa mu omi, àà kan ara wan gùgù. <sup>39</sup> Lásìkò yèé òsìn an ọ àà gu ara wan ọ, àà fu ọjú fí akpá egi àan ọ si, shí èè she shí abo àán àà bí ọma yèé lí àmì tóm tom tóm nùmí àmì kpátakpàta lára àan è. <sup>40</sup> Jakóbù kó àgùtàn è an si nùkàn, shí ó she shí àà fu ọjú fí ti Labáàn an yèé lí àmì lára, shí à dún kìnrinkìnrin è. Ó dá agbo è si lótò, shí kèè bi shí òsìn è an ká rò má ti Labáàn an. <sup>41</sup> Bójí òsìn yèé sara àan ọ yọ wà wò kó gu ara wan ná, Jakóbù èè to akpá egi àan ọ si líwájú òsìn an ọ líbi àà mu omi ọ, torí ká wà rí akpá egi àan ọ, bójí à wà gu ara wan. <sup>42</sup> Àmá Jakóbù kèè to akpá egi àan ọ si fí

òsìn yèé kò sara àan ́. Yèèni ́, òsìn yèé kò sara àan ́ jí ti Labáàn, shí yèé sara rere àan ́ sè jí ti Jakóbù.

### **Jakóbù sá kòò léđò Labáàn**

<sup>43</sup> Yè she shí Jakóbù di olírò lílákún. Ó lí òsìn gbánwúngbánwún, shí ó sè ré lí ìbèlìshé an lólokìnrin lólobìnrin kánná ràkúmí an gbo kétékété an gbo.

## **31**

<sup>1</sup> Jakóbù gbó f̀nì ɔma Labáàn án wà wí ní, ùún gba irò iba wan kpóó; iwun yèé she shí ùún di olírò ́ nì. <sup>2</sup> Shí ó sè rí ní, inú Labáàn kò tó dùn lá ùun baní tètè ni ró. <sup>3</sup> Líbè ́, Olúwa wí fí Jakóbù ní: «Kpadà lɔ lí ilú tìtètìtè ε, lójúlé ε, shí mà n wà ùungbèegbo.»

<sup>4</sup> Shí Jakóbù sè beshé kpe Rashéli gbo Leyáà gbo, shí à wá lóko líbi ùun gbo agbo òsìn è an gbo wà è. <sup>5</sup> Shí yèé à wá ́, ó wí fú an ní: «Ǹ rí f̀nì inú iba ín kò tó dùn lá um baní tètè ni ró, àmá ɔlórùn ti iba ùúm wà ùungbo wòm gbo. <sup>6</sup> Ìn katún, è mà dájúdájú ní ǹ shishé sin iba ín gbo àmí um kpóó gbo. <sup>7</sup> Ó wà bèè ítán shí iba ín rú um, shí ó kparɔ iwun yèé ó láti san fú um ́ gbà maá (10), àmá ɔlórùn kò bi fú u, shí kó shìkà lá um. <sup>8</sup> Bójí ó yɔ ní òsìn yèé lí omi tóm tom tóm an ́ ε kó jí tè um, òsìn yèé à bí an ́ kpóó èè sè lí omi tóm tom tóm. Nùmí bójí ó ní òsìn yèé jí àràkpà an ́ ε kó jí tè um, òsìn yèé à bí an ́ kpóó èè sè jí àràkpà. <sup>9</sup> ɔlórùn nìí gba òsìn iba ín an kòò ló è, shí ó fú um línì è. <sup>10</sup> Lírè yèé òsìn an ́ wà

gu ara wan ó, ò lá àlá, shí ò rí ní, òsìn akò yèé wà gu abo àan ó kpóó jí àràkpà, shí à lí omi tòm tom tòm kánná omi wánranwánran lára. <sup>11</sup> Shí lójú àlá òbú ó, òjìshé Ɖlórùn kpè ùm, shí ó ní: «Jakóbù,» shí ò dáyùn ní: «Wèéè!» <sup>12</sup> Shí ó ré wí ní: «Shíkparè shí o rí: òsìn akò yèé wà gu abo àan ó kpóó jí àràkpà, shí à lí omi tòm tom tòm kánná omi wánranwánran lára, torí ò rí iwun yèé Labáàn wà she bá ε àan ó kpóó. <sup>13</sup> Wòm jí Ɖlórùn yèé mú ara díye é, shí ò ba ekpo mí má si lîtà òkpe fí lí Betéli, shí ò tàlé fí ó ni. Líshàyí ó, o gbénà, shí o sòkò lí òlú yèyí, shí o rélò lí òlú ε.» <sup>14</sup> Líbè ó, Rashéli gbo Leyáà gbo dáyùn fú u, shí à ní: «Éε jí àá tó lí òwá kàn lí òrò iba wa ró ni? <sup>15</sup> Báni kò shi àlejò an èè wà fu ni kpè yèé ó gbé ni tà dábò, shí ó kó owó wa àan kpóó je ó ni! <sup>16</sup> Lí èyító ó, òrò yèé Ɖlórùn gbà kòò ló iba wa àan ó kpóó jí tuwa gbo òma wa àan gbo. Báni, líshàyí ó, o she iwun yèé Ɖlórùn wí fée àan ó kpóó.» <sup>17</sup> Shí Jakóbù sè mú ònà, shí ó gbé òma è an gbo aya è an gbo si lîtà ràkúmí. <sup>18</sup> Shí ó kó òsìn è an gbo òrò yèé ó lí an ó kpóó gbo, shí kpàtàkì ó, òsìn yèé jí tèè, shí ó kó ti lí òtálè Mesopotamî an è, shí ó kpadà wá lílé iba è Isákì lí òlú Kanáà. <sup>19</sup> Labáàn sè ló lágbo òsìn è an, shí kó kèè kpa irun wan bò. Lírè yèèni ó, Rashéli shole iwìn ilé iba è an. <sup>20</sup> Jakóbù shiyèrú Labáàn òni òlú Arámù ó, shí kò wí òkàn fú u ítán shí kó sá ló. <sup>21</sup> Shí yèé ó sá lòkòò ó, ó kó iwun yèé ó lí an ó kpóó. Ó kajú kpalà ti Efràti, shí ó ferí fí òtókè-e Galáàdì.

<sup>22</sup> Lójókéta è ó, à kèè wí fí Labáàn ní Jakóbù ti sá ló. <sup>23</sup> Yèèni ó,



Labáàn kpe irá è kàn an, shí à dà léyìn Jakóbù, à wò ú fí ọ́ọ́ méje, ítán shí ká wa bá u lí ìtókè-e Galáàdì. <sup>24</sup> Àmá lóru ọ́, Ọ́lórún dá àlà lójú Labáàn ọ́ni ìlú Arámù ọ́, shí ó wí fú u ní: «Máa shènà, shí o kèè wí iwun yèé kò bádé ọ́ fí Jakóbù.»

<sup>25</sup> Jakóbù sè ti she ọ́ọ́ è si lí ìtókè-e Galáàdì ítán shí Labáàn kó wa bá u. Shí Labáàn gbo irá è an gbo she ọ́ọ́ wan si lí ìtókè ọ́ ruwanró. <sup>26</sup> Líbè ọ́, Labáàn kpe Jakóbù, shí ó bèrè ná è ní: «Ké jí yè shí ò she le? Ké she shí ò shìyèrú um, shí ò kó ọ́ma ùum àan fànà baní à jí erú ná oгу ni bée le? <sup>27</sup> Ké she shí ó sá ọ́ bée le? Ké she shí ò shìyèrú um, shí ò fànà lí ma wí òkàn fú um le? Bójí ò ti wí u fú um, inú um bàá ti dùn, shí n fu orin, èràn kánná adùrù fu sìn é ọ́. <sup>28</sup> O kò tè jòó shí n mú ọ́wó ká ògùnrun fí ọ́ma ùum àan gbo ọ́ma-á kpè úm lí gbaágbó an gbo kpete. Lí èyító ọ́, iwun yèé ò she ọ́ ọ́ọ́ iwun àdìlè. <sup>29</sup> Bójí n mú, mà n yóó shìkà lá iín, àmá Ọ́lórún ti iba ín dá àlà lójú um lóru naná, shí ó wí fú um ní: «Máa shènà, shí o kèè wí iwun yèé kò bádé ọ́ fí Jakóbù.» <sup>30</sup> Báni, yèé ilé iba èè lílọ́-ọ́ kpánjú si fée tíí líshàyí ọ́, ké she shí ò shole iwin ùum àan le?» <sup>31</sup> Líbè ọ́, Jakóbù dáwùn fí Labáàn, shí ó ní: «Ojo-ó she úm ni mà; torí n dèní è sho gba ọ́ma èè àan ló um ni. <sup>32</sup> Àmá bójí ò rí iwin èè àan ló ònikàn, ọ́ni yèénì è kó fu eríwo ara è fu san ú. Wáa tan ènù um àan líshojú irá wa àan, shí o yan iwun yèé jí tèè àan ọ́ kòò líni. Lí èyító ọ́, Jakóbù kò sè mà fòní Rashéli nìí shole iwin àan ọ́ è. <sup>33</sup> Labáàn kèè tan awúré Jakóbù, shí ó tan ti Leyáà, shí ó ré tan ti ọ́ma ọ́dò méjì an ọ́, shí kò rí òkàn. Líbè ọ́, ó fùdá kòò lí

awúré Leyáà, shí ó wòsi lí ti Rashéli. <sup>34</sup> Rashéli nìí sè shole iwin àan ó è; shí ó kó u si lábé àrìtàn yèé wà léyìn ràkúmí ó, shí ó jokó lîtà è. Shí Labáàn tan inú awúré è kpóó, shí kò rí òkàn. <sup>35</sup> Ràshéli wí fí iba è ní: «Iba ùum, o máa kannú, yèé ò rí iwun oshù um ó she shí yèé ò rí ε ó n kò yóò dide ni.» Shí Labáàn wo iwin àan ó tíí, shí kò rí an. <sup>36</sup> Líbè ó, Jakóbù kannú lá Labáàn, shí ó bá u fò, shí ó ní: «Èbi yèésí ò je le? Ké ò she sélè fée tóbéè, shí ò já si léyìn um le? <sup>37</sup> Yèé ò tan iwun ùum àan kpóó ó, ée jí ò rí iwun èe àan kàn líni ni? Bì ó sè jí ò rí òkàn ni, o gbé u díye irá um àan kánná irá ε àan, shí ká déjò fí ni. <sup>38</sup> Ti lódún ogú (20) nìí ò ti wà lédò ε í, shí àgùtàn ε àan nùmí erewó ε àan kàn kò sè ba inú bàjé rí; n kò sè ré kpa àgbò ε kàn je láyé rí. <sup>39</sup> Òsìn yèé eran ògbé aán ya shán an ó, n kò gbé ajekùbò-ò wan wá fée láyé rí, arè wòm katún ján èè kpàkpò è san ni. Bójí à sè shole òsìn ε àan kàn lí òsán nùmí lóru, èè gbowó è ló um. <sup>40</sup> Lí òsán ó, màà gbé ná òrukuru, shí otútù èè ré kpa úm lóru tíí, shí òrùngbó kèè kan ojú um. <sup>41</sup> Ti lódún ogú (20) nìí ò ti wà lédò ε í, shí ò shishé fu sìn é fí òdún mírìnlá (14) léríwo òma olobìnrin èe àan méjì yèé ò lí an ó, shí ò ré shishé fí òdún méfà léríwo òsìn ε àan. Àmá ò kparò iwun yèé ò láti dá kpadà fú um ó gbà maá (10). <sup>42</sup> Bójí Òlórùn iba ùum Abrahámù, Òlórùn yèé Isákì èè lí òbèrù fí ó<sup>x</sup> kò ti wá lí òrànlówó fú um, è sho ti lé um lo lówó lákpo. Àmá Òlórùn rí ojú yèé kpán um ó gbo ishé ikpá yèé ò she àan ó gbo, shí ó gbìjàjà léríwo ùum lóru naná. <sup>43</sup> Líbè ó, Labáàn dáwùn fí Jakóbù ní: «Òma ùum àan olobìnrin yèyí aán jé

ni, shí ɔma yèé à bí an ɔ katún jí ɔma ùum àan. ̀̀sìn an ɔ katún jí ̀̀sìn um àan kánná iwun yèé ò wà rí an ɔ kpóó. Àmá ké mà n yóó she fí ɔma ùum àan kánná ɔma yèé à bí an ɔ l'oní líshàí le?

<sup>44</sup> Báni àa kó téjú mí, shí àa kó she ìmùlè lí èérin ara wa, shí àa kó mú àmì kàn si, shí kó jí ìjéèrí lí èérin wòmgbèegbo.» <sup>45</sup> Líbè ɔ, Jakóbù gbé òkúta òbú, shí ó mú dólè. <sup>46</sup> Léyìn bée ɔ, ó wí fí irá è an ní ká sha òkúta wá. Shí à kó òkúta àan ɔ dà si lí ìdì òbú ɔ, shí à sè jeun lítà è. <sup>47</sup> Labáàn sɔ ibè lí Yegáà Sahadutáà, shí Jakóbù yè sɔ ú lí Galeédì. <sup>48</sup> Shí Labáàn ní: «L'oní ɔ, òkúta yèyí an yèé à kó dà si ɔ jí àmì ìjéèrí lí èérin wòmgbèegbo.» Iwun yèé she shí à sɔ ibè lí Galeédì ɔ nì; àlàyé è sè jí: «Ìkójɔ òkúta eléèrí.» <sup>49</sup> Àà ré kpe ibè lí Misipáà; torí Labáàn ní: «Olúwa kó jí olùshɔ-ɔ wa bójí àá wa jìnà lá ara wa. <sup>50</sup> Bójí ò jé fu iyà fu je ɔma ùum àan, nùmí ò jé kèè lí aya òmírìn kánná an. O mà f̀nì bójí ònikàn kò na wà bè, shí kó jí eléèrí wa, ̀̀lórùn yè jí eléèrí wa.»

<sup>51</sup> Shí Labáàn ré wí fí Jakóbù ní: «O shàkíyèsí, òkúta yèé n kó dà si lí èérin wòmgbèegbo ɔ nìí, ìkpe ɔ katún sè nì. <sup>52</sup> Òkúta yèé à kó dà si ɔ gbo orìgì ɔ gbo jí àmì ìjéèrí ní n kò láti kajá òkúta ɔ gbo orìgì ɔ gbo wá léd̀̀ è ùungbo isère shínshinrìn gbo. Ẁ̀ɔ katún o kò sè láti kajá òkúta ɔ gbo orìgì ɔ gbo wá léd̀̀ um ùungbo isère shínshinrìn gbo. <sup>53</sup> ̀̀lórùn Abrahámù kánná ̀̀lórùn Nahóò jí adéjɔ wa ni.» Shí Jakóbù sè búra lórúko ̀̀lórùn yèé Isákì èè lí ìbèrù fí è.

<sup>54</sup> Shí Jakóbù rúbɔ fí ̀̀lórùn lí itókè ɔ, shí ó kpe ɔmanà è an lí àkpèje. Shí yèé à jeun dábd̀̀ ɔ, à sè sùn lí itókè ɔ.

## 32

<sup>1</sup> Labáàn jí lí àárò kùtùkùtù, shí ó mú ɔwó ká ògùnrun fí ɔma è an kánná ɔma-á kpè ú lí gbaágbó an, ó ture fú an, shí ó sè rélo lílé.

### **Jakóbù wà múra, shí kó kée kpàdé ɔmanà è Esawúù**

<sup>2</sup> Jakóbù wà lónà lókòò, shí ijíshé Ɖlórùn àan wa kpàdé è. <sup>3</sup> Yèé ó rí an ɔ, ó ní: «Hìín! Ajo Ɖlórùn nì! Shí ó sɔ ibè lí Mahanaímù.

<sup>4</sup> Jakóbù be ibèlìshé è an shúwájú è lo léddò ɔmanà è Esawúù yèé wà lí ilú Edómù lí itálè Seyî è. <sup>5</sup> Ó ní ká wí fí ògálògbó ùun Esawúù ní ibèlìshé è Jakóbù ní ká wí fú u ní ùún kée gbé lí ti Labáàn, shí ùún kpín léddò è tíí wa dòní. <sup>6</sup> Ùún lí lalá an, kétékété an, erewó an kánná àgùtàn an; ùún sè ré lí ibèlìshé an lólokìnrin lólobìnrin, shí ùún be ibèlìshé ùun àan wá léddò è, shí ká wa wí u fí ùun ògálògbó ùun, torí kó téwó gba ùun.

<sup>7</sup> Yèé ibèlìshé an ɔ kpadà wá léddò Jakóbù ɔ, à wí fú u ní: «Àá lo léddò ɔmanà è Esawúù. Ùun katún lèwa kó wa kpàdé è ùungbo olokìnrin irínwó (400) gbo.» <sup>8</sup> Yèé Jakóbù gbó bée ɔ, èrù bà ú, shí ifò è wò lí iròjú ikú. Ó kpín ɔni yèé wà ùungbèègbo àan ɔ si lí ìkpágu méjì. Bée ján ó sè ré kpín erewó gbo àgùtàn gbo kánná lalá gbo ràkúmí gbo ni. <sup>9</sup> Shí ó ní: «Bójí Esawúù mú ijà ko ìkpágu kàn, ìkpágu yèélèé ɔ ée yóó sá.»

<sup>10</sup> Léyìn bée ɔ, Jakóbù gbàdúwà, shí ó ní: «Ɖlórùn ti iba ùum Abrahámù, Ɖlórùn ti iba ùum Isákì, wò Ọlúwa, ò wí fú um ní wòm kó kpadà lo lí ilú um, lójúlé um, shí ùun kó she rere fú um.

<sup>11</sup> Olúwa, wòm ìbèlìshé ε n kò ye fí ore òfé ε kánná ìgbélówó ε lí ìgbésí ayé um. Torí lírè yèé n wà kajá odò-o Jódánì ó, òkpá ján n baní ni, àmá líshàyí ó, n là tíí, shí n lí ìkpágú méjì. <sup>12</sup> Ò jàre, o gbà úm là kòdò lówó ɔmanà um Esawúù, torí n wà shojo fú u, shí kó ma wáa kpa wòm gbo ìnà ɔlóma àan gbo kánná ɔma wan kúkú. <sup>13</sup> Wòò katún ján wí fú um ní ùun ε kó she rere fú um, shí ùun ε kó she shí àbímaréma ùum àan à ká wà yunkuntuntun baní yanrìn lí etí òku ni tíí shí a kò kó yò kà án.»

<sup>14</sup> Ó gbé líbè lóru yèéni, shí lí èérin òsìn yèé ó baní an ó, ó mú yèé ε kó fu shòyà fí ɔmanà è Esawúù ó si lótò. <sup>15</sup> Ó mú erewó abo igboó (200), erewó akò ogú (20), àgùtàn igboó (200), àgbò ogú (20), <sup>16</sup> ó mú ràkúmí abo yèé wà fú ɔma lómú an ó ɔgbàn (30), lalá abo ogójì (40) gbo lalá akò maá (10) gbo, kétékété abo ogu (20) kánná kétékété akò maá (10). <sup>17</sup> Shí ó mú ìkpágu òsìn an ó òbú òbú b̀dò lówó fí ìbèlìshé è an, shí ó wí fú an ní: «E dà líwájú um, shí e j̀dò ayè odé si lí èérin ìkpágu òsìn an ó.» <sup>18</sup> Léyìn b́éè ó, ó kpa ú lí àshe fí ìbèlìshé è àkpàshè ó ní: «Bójì ɔmanà um Esawúù kpàdé ε, shí ó bèrè ná è ní: "Lèé jí olúwa èε le? Bisí ò ko l̀kòò? Shí ti lèé ko jí ìkpágu òsìn yèé wà líwájú ε l̀kòò ó?" <sup>19</sup> O d́awùn fú u ní ti ìbèlìshé è Jakóbù ni. Shí ó sè wà kó fu shòyà fí olúwa è Esawúù; arè ùun katún sè wà léyìn wa l̀ewa.»

<sup>20</sup> Jakóbù ré wí iwun òbú ó fí ìbèlìshé èkéjì. Shí ó ré wí u fí ɔni èkéta ó kánná àan yèé wà rìn léyìn òsìn an ó l̀ewa ó kpóó. Ó ní: «Iwun òbú ó ján è she wí fí Esawúù bójì è kpàdé è ni, <sup>21</sup> shí e ré wí

ní ibèlìshé è Jakóbù wà léyìn lèwa.» Lí èyító ó, Jakóbù wà wí lókàn ara è ní: «Mà n fu inú è tutù bójí n kó òyà an ó shúwájú, shí léyìn bée ó, n lo lédò è. Bí ó wù ée téwó gbà úm.» <sup>22</sup> Ó bi òsìn an ó shúwájú, shí arè è gbé lájò ó lóru yèéni.

### **ጋሎሩን ክብሩን ግሩን ገላሳድ**

<sup>23</sup> Jakóbù dide lóru yè, shí ó gbé aya è méjì an ó gbo ibèlìshé è méjì an ó gbo kánná ጋጣ è máròkàn (11) an ó kajá odò-o Yabókì. <sup>24</sup> Ó gbé an kajá odò ó gbo iwun yèé ó lí an ó kpóó gbo, <sup>25</sup> shí ó wa bo ùun dódó, shí ònikàn wáa jà ùungbèègbo tíí shí ilè má. <sup>26</sup> Yèé ጋni ó wà jà ùungbo Jakóbù gbo, shí ó rí ní ùun kò wà tó lá è ó, ó jù ú lí èrègbé, shí èyìn è só. <sup>27</sup> Shí ó wí fí Jakóbù ní: «Jòó um shí n lo, torí ilè wà má.» Shí Jakóbù ní: «N kò kó jòó e bójí o kò tùre fú um.» <sup>28</sup> ጋni ó bèrè ná è ní: «Básí èè ti jé le?» Shí ó dáwùn fú u ní: «Màa jí Jakóbù.» <sup>29</sup> ጋni ó ré gbowùn, shí ó ní: «A kò kó tó kpè é lí Jakóbù ró, àmá à ká wà kpè é lí Israéli, torí ò jà ùungbo ጋሎሩን gbo, shí ò ré jà ùungbo òniyàn an gbo, shí ò shégun.» <sup>30</sup> Shí Jakóbù bèrè ná è ní: «Ò jàre wí ግሩን èe fú um.» Shí ጋni ó wí fú u ní: «Ké she shí ò wà bere ግሩን ùum le?» Líbè ó, ó tùre fí Jakóbù. <sup>31</sup> Jakóbù so ibè lí Peniéli àlàyé è jí "àtélejú ጋሎሩን" torí ó ní: «Ojú um kan ጋሎሩን, shí n ré wà láyè kpèyí.» <sup>32</sup> Jakóbù wà sókò lí Peniéli lírè yèé ojórùn bó ó, shí ó wà súsè torí èyìn è yèé só è. <sup>33</sup> Iwun yèé she shí tíí dóní ó, ጋጣ Israéli an kèè je eran yèé wà lá ekunkun èyìn ó, torí líbè ጋሎሩን ju Jakóbù ni.

### Jakóbù kpàdé Esawúù

<sup>1</sup> Yèé Jakóbù shíkparè ó, ó rí shí Esawúù lèwa ùungbo ònìyàn irínwó (400) gbo. Líbè ó, Jakóbù kpín òma è an. Ó kó òma yèé Leyáà bí an ó fí Leyáà, shí ó gbé òma yèé Rashéli bí ó fí Rashéli, shí ó sè ré kó òma yèé òma òdò méjì an ó bí an ó fí kúnnukún. <sup>2</sup> Shí ó bi òma òdò an ó shúwájú ùungbo òma wan gbo, shí Leyáà gbo òma è an gbo tè án, ítán shí Rashéli gbo Joséfù gbo kó wa kényìn. <sup>3</sup> Jakóbù sè kèè dà líwájú fí àan kpóó, shí ó teríba gbà méje tíí lo lédò òmanà è. <sup>4</sup> Líbè ó, Esawúù sàré kpàdé è, ó fán u kpónwúnkpónwún, shí ó mú òwó ká ògùnrun fú u, shí àan méjì an ó kpóó mú òkún gbà. <sup>5</sup> Yèé Esawúù shíkparè, shí ó rí olobìnrin àan ó gbo òma àan ó gbo ó, ó bèrè ní: «Lèé aán ko jí òni yèyí an?» Shí Jakóbù dáwùn ní: «Òma yèé Olórun fú wòm ìbèlìshé è ó ni.»

<sup>6</sup> Òma òdò an ó sè bó si àan gbo òma wan gbo, shí à teríba líwájú Esawúù. <sup>7</sup> Shí Leyáà katún bó si ùungbo òma è an gbo, shí à teríba. Shí lí ìkényìn ó, Joséfù gbo Rashéli gbo bó si, shí àan katún teríba. <sup>8</sup> Shí Esawúù bèrè ná Jakóbù ní: «Ké ò ko wà wò kó fu òsìn gbánwúngbánwún yèé ò kpàdé an ó fu she?» Shí Jakóbù dáwùn ní: «Olúwa ùum, fée ò kó an wá fí ni, torí o mú inú rere èè díye úm.» <sup>9</sup> Esawúù ré gba iyìn, shí ó ní: «Òmanà um, iwun yèé ò lí an ó ti ká um kù. Baní tèè àan.» <sup>10</sup> Àmá Jakóbù gba iyìn, shí ó ní: «Óòwé! Ò jàre, bójí ò mú inú rere èè díye úm ìdéùndè ni, o gba

òyà um. Lí èyító ó, rírí yèé ò rí ε ó wà baní Ɖlórún ò rí ní. <sup>11</sup> Ko gba òyà yèé à kó wá féε ó, torí Ɖlórún rɔ òjò ìbùkún è bò úm, shí n kò fé òkàn kù.» Jakóbù kálè fú u tíí, shí Esawúù téjú gba òyà ó, <sup>12</sup> shí ó wí fí Jakóbù ní: «Dìde, shí àa kó mú ònà, shí mà n dà líwájú ε.» <sup>13</sup> Àmá Jakóbù dǎwùn fú u, shí ó ní: «Olúwa ùum, wòò katún ò mà fǎní ara ɔma kékeré an ó kò yin ná, shí ò sè ré láti tójú òsìn yèé wà fú ɔma wan lómú an ó. Bójí à ró an ùungbo ikpá gbo fí ìrìn ɔjò òbú, àan kpóó ε kó kú. <sup>14</sup> Báni olúwa ùum kó gbiwá fí ìbèlìshé è, shí kò wà shàákò. Wòm yè mà n wà lèwa kpèlékpèlé ùungbo òsìn um àan gbo kánná ɔma ùum àan tíí shí mà n wáa tó lí ti olúwa ùum lí ìlú Seyî.» <sup>15</sup> Líbè ó, Esawúù ní: «Ó wù úm, shí n jòó ɔni yèé wà tìná um àan ó kàn an si féε.» Shí Jakóbù dǎwùn fú u, shí ó ní: «Kò tè bèrè bèè olúwa ùum. Iwun yèé kpánjú fú um ó nìí jí n rí inú rere èε è.» <sup>16</sup> Lójó yèèni ján Esawúù ré mú ònà ferí fi ìlú Seyî ní. <sup>17</sup> Shí Jakóbù yè fànà lɔ lí ìlú Sukótì, shí ó ma ilé si líbè, shí ó sè ré kó awúré fí òsìn è an. Iwun yèé she shí àà kpe ibè lí Sukótì ó nì; shí àlàyé è jí Awúré an.

### **Jakóbù kèè gbé lí ìlú Sishémù**

<sup>18</sup> Yèé Jakóbù sókò lí ìtálè Mesopotamî ó, ó wá lí ìlú Sishémù lí Kanàà bótóbró. Shí ó she ìdìgbé è si líwájú ìlú ó. <sup>19</sup> Ó ra ilè ibi ó kó awúré è si ó ló ɔma Amóò an. Iba wan nìí dá ìlú Sishémù ó è; shí ó sè fu owó εγɔ ɔgrú (100) fu ra ilè ó. <sup>20</sup> Shí ó ma erédì kàn si líbè, shí ó sɔ ú lí «Élì, Ɖlórún Israéì.»



# 34

## Simeyóòn gbo Lefi gbo kée gbijàjà léríwo òmanà wan Dìinà

<sup>1</sup> Ó d'ojó kàn, shí Dìinà, òma olobìnrin yèé Leyáà bí fí Jakóbù ó kée kpalewo òmàkídan ilú an ó. <sup>2</sup> Shí Sishémù yèé jí òma Amóò, olulú ilú Ifítì ó rí u, shí ó gbé u, shí ó kée sùn bá u ùungbo ikpá gbo, shí ó dánú mú u. <sup>3</sup> Ó wà bée ítán shí iwun Dìinà òma Jakóbù ó èè sè jì lîtà tètè. Ó lí ifé fú u tíí, shí ó fan fú u. <sup>4</sup> Sishémù kée wí fí dàdá è Amóò ní kó kée bere òmàkídan yè fí ùun, shí ùun kó lí u.» <sup>5</sup> Jakóbù gbó fñí Sishémù fu òma ùun fu jègbin. Àmá yèé ó jí òma è olokìnrin àan ó ró òsìn è an lo lí ije ó, kò shórun lá iyìn ó tíí shí à kpadà wá. <sup>6</sup> Amóò yèé jí iba Sishémù ó lo léddò Jakóbù, shí kó kée wí iyìn fú u. <sup>7</sup> Yèé òma Jakóbù án kpadà ti lí koríko wá ó, à gbó iwun yèé shelè ó, shí à rí ní, à dánú mú àan, shí inú kan án tíí shí à wà wò kó ta. Torí Sishémù she iwun èwò yèé ó gbé ùungbo òma Jakóbù gbo è, a kò sè láti she bée lí Israéli. <sup>8</sup> Àmá Amóò gba iyìn, shí ó wà wí bayí ní: «Òma ùum Sishémù lí ifé fí òma ín, e jé shí ko lí u láya. <sup>9</sup> E she ìmùlè ùungbo ni gbo, shí òmàkídan ín an ká wà shaya wa, shí tuwa àan katún ká sè wà shaya ín. <sup>10</sup> È she gbé lágbè wa, ayè wà lí ilú ó: ìin ée yóó she ìdìgbé ín an si líbi-í wù ín an ó, ìin ée yóó wà she iwun yèé wù ín an ó, shí e di oyílè.

<sup>11</sup> Sishémù sè wí fí iba òlòma ó gbo òmanà è an gbo ní: «Èjàre e gbó tè um, shí mà n san iwun yèé è she bèrè an ó kpóó fí iín. <sup>12</sup> E

dá erù yèé mà n san ó kánná òyà yèé mà n she àan ó kpóó fú um. Mà n san iwun yèé è she bèrè an ó kpóó, àmá e jé, shí n lí òma ó. <sup>13</sup> Òma Jakóbù án fu ògbán fu dáwùn fí Sishémù gbo iba è Amóò gbo, torí Sishémù dánú mú àbína wan lólobìnrin Dìínà. <sup>14</sup> À wí fú an ní: «Àa kò kó yò jé, shí àbína wa kó shaya alárìdákó kàn, iwun anú è kó jé fí ni ni. <sup>15</sup> Àa kò kó yò jéwó fí iwun yèé è wà wí ó, bójí olokìnrin yèé wà lí èérin ín an ó kò dákó baní àa ni. <sup>16</sup> Yèénì ó, àa è kó fú iín lí òma olobìnrin wa àan, shí è she lí an, shí àa katún àa è kó lí òma ín an láya. Àa è kó gbé lágbe ín, shí àa è kó di aro òbú ó. <sup>17</sup> Àmá bójí e kò jé shí ká dákó fí iín, àa è kó gba àbína wa, shí àa è kó sè kpadà lo.»

<sup>18</sup> Amóò gbo òma è gbo sè jéwó fí iyìn wan. <sup>19</sup> Shí lésè yíyá ó, ija òmòshó ó sè she iwun yèé à wí ó torí ó lí ifé fí òma Jakóbù tóbéè. Òniyàn an àa ko sá fú u yò lójúlé iba è. <sup>20</sup> Líbè ó, Amóò gbo òma è Sishémù gbo lo lí aunkpànnà ilú ó, shí à kèè wí fí òma ilú wan àan ní: <sup>21</sup> «Ìsèrè rere òni yèyí aán lí lókàn ni: ká she idìgbé wan si lí ilú wa, shí ká wà she iwun yèé wù án ó, shí ká rí ayè lí ilú ó. Àa è kó wà lí òma wan láya, shí àa è kó sè wà fú an lí yèé tuwa àan katún. <sup>22</sup> Àmá òni yèénì an kò kó jé shí ká gbé lí èérin wa, shí ká di aro òbú ó ùungbo ni gbo bí kò jí à dákó fí olokìnrin wa àan kpóó baní olokìnrin wan ni. <sup>23</sup> Bójí àá jé ó, à ká wa gbé lí èérin wa; yèénì ó, erewó wan, àgùtàn wan gbo irò wan kpóó gbo kánná òsìn wan è kó di ti ni.» <sup>24</sup> Òni yèé fùdá wá lí aunkpànnà ilú an ó kpóó retí Amóò gbo òmà è Sishémù gbo. À dákó fí olokìnrin yèé wà lí ilú ó

an ó kpóó.

<sup>25</sup> Lójókéta è lírè yèé olokìnrin àan ó wà gba araádùn okó dídá ó, òma olokìnrin méjì-i Jakóbù yèé àà kpè lí Simeyóòn gbo Lefî gbo, shí à jí òmanà Dìinà an ó gbé idà wan; à wòsi lí ilú ó, èdùn wan kú, shí à kpa olokìnrin àan ó kpóó kúkú. <sup>26</sup> À kpa Amóò gbo òma è Sishémù gbo kúkú, shí à kèè gbé Dìinà lílé Sishémù, shí à lo. <sup>27</sup> Òma Jakóbù an ó kèè kó iwun yèé wà ló òkú an ó, shí à ré kó iwun yèé wà lí ilú ó kpóó, torí à dánú mú òmanà wan lólobìnrin. <sup>28</sup> À kó eréwo wan kánná àgùtàn wan, à kó lalá gbo kétékété gbo, à kó iwun yèé wà lí ilú ó kánná iwun yèé wà lí itóko àan ó kpóó dédé. <sup>29</sup> À kó irò-ò wan kpóó, shí à kó òma wan, aya wan kánná iwun yèé wà línulé wan ó kpóó. <sup>30</sup> Jakóbù wí fí Simeyóòn gbo Lefî gbo ní: «Eríwo kúkú è fà wá fú um niì! Shí è sò úm di òniyàn shínshinrìn lójú òni esèkè bè an, lójú òni Kanáà an gbo òni ilú Perésì an gbo. À ká kó ara wan jò, shí à ká mú ijà kò úm. A ká shégun ùum, torí òniyàn um àan kò tína, shí à ká sún wòm gbo ojúlé um kpóó gbo.» <sup>31</sup> Òma àan ó dāwùn fú u ní: «Báni àa yóò gbé òmanà wa si líkpò àlùwá, shí àa kó ma shórun na?»

## 35

### **Jakóbù sókò lí ilú Sishémù, shí ó lo lí Betéli**

<sup>1</sup> Ó d'ojó kàn, shí Òlórùn wí fí Jakóbù ní: «Dìde, shí o lo lí Betéli, shí o kèè gbé náànú. È sho ma erédì kàn si líbè fí wòm Òlórùn yèé mú ara díye é lírè yèé ò wà sá líwájú òmanà è Esawúù è.» <sup>2</sup> Shí

Jakóbù wí fí irá è an kánná ɔni yèé wà ùungbèègbo àan ó kpóó ní: «E kó iwin yèé wà ló iín an ó dànu. E we ara ín an má, shí e kparɔ ènù ín an. <sup>3</sup> Àa kó mú ònà, shí àa kó lɔ lí Betéì, shí n kèè ma erédì kàn si náànú fí Ɖlórùn yèé gbó àdúwà um lírè yèé ò bá ìshòro kpàdé ó, shí ó sè ré ràn úm lówó líbi ò gbà an ó kpóó è.» <sup>4</sup> Líbè ó, à kó iwin yèé à lí an ó kánná èsèndèré yèé àa mú si lí etí an ó kpóó fí Jakóbù. Shí Jakóbù sè kó kpóó rì lábé egi lílákún yèé sómá Sishémù è. <sup>5</sup> Léyìn bée ó, à shí aɔ wan kóò líbè, shí Ɖlórùn dérù ba ɔni ilú yèé wà lésèkè bè an ó, shí ònikàn kò jé gbójú bɔ dà léyìn ɔma Jakóbù an ró.

<sup>6</sup> Jakóbù kánná ɔni yèé wà tìná è an ó kpóó wá lí Lùúsì yèé àa kpè lí Betéì lí ìtálè Kanáà è. <sup>7</sup> Shí ó ma erédì kàn si líbè, shí ó kpe ibè lí "Ɖlórùn Betéì", torí líbè Ɖlórùn mú ara díye ú lírè yèé ó wà sá líwájú ɔmanà Esawúù ó ni. <sup>8</sup> Shí Dèbóra yèé mójútó Rèbékà ó kú, shí à rì ú sómá Betéì, lábé egi lílákún kàn yèé à sɔ lí "Egi ɔkún" è. <sup>9</sup> Ɖlórùn ré mú ara díye Jakóbù lírè yèé ó kpadà ti lí ìtálè Mesopotamíí ó, shí ó wúre fú u. <sup>10</sup> Shí ó wí fú u ní: «Jakóbù àa kpè é tètè ni, àmá a kò kó tó wà kpè é lí Jakóbù ró. À ká kàn é kpíkpè lí Israéì.» Yebá Ɖlórùn sɔ ú lí Israéì gbà ó nì. <sup>11</sup> Shí Ɖlórùn ré wí fú u ní: «Wòm jí Ɖlórùn atólá iwun kpóó ni. Bí, shí o là. Ɖma èè àan à ká kpò gbánwúngbánwún, shí à ká di aro òbú. Shí aro kpíkpò kpíkpò è kó ti láro èè, shí olulú an à ká ti lí èérin ɔma èè àan. <sup>12</sup> Mà n fú è lí ilú yèé ò fú Abrahámù gbo Isákì gbo ó, shí léyìn bée ó, mà n wáa fú ɔma èè àan gbo àbímaréma èè àan gbo línì.» <sup>13</sup> Shí Ɖlórùn

sè lo jìná fí ibi ó wí iyìn fí Jakóbù è. <sup>14</sup> Yèèni ó, Jakóbù mú òkúta òbú dólè líbi Ɖórun wí iyìn fú u ó, shí ó fu she orìgì, shí ó she ɔ́tí gbo ekpo gbo dà lîtà è. <sup>15</sup> Jakóbù sè so ìdì ibi Ɖórun wí iyìn fú u ó lí Betéì.

### **Rashéì bí Benjaméè, shí ó sè kú**

<sup>16</sup> Jakóbù gbo ojúlé è gbo sókò lí Betéì. Ìrìn yèé b̀ fú an ítán shí ká tó lí Efrátà ó kò shi odé, shí Rashéì bíma. Ɖma ó bíbí shòro fú u tíí. <sup>17</sup> Shí yèé ɔ́ma ó bíbí shòro fú u ó, olobìnrin yèé èè bí ɔ́ma fí ni ó wí fú u ní: «Máa shojo, torí ɔ́ma olokìnrin ò ré wà bí ni.»

<sup>18</sup> Lásìkò yèé Rashéì wà wò kó kparun má, shí ó wà sekpá ikú ó, ó so ɔ́ma ó lí Beni Onî, àlàyé è jí: «Ɖma ìdùnra.» Àmá iba è yè so ú lí Benjaméè, àlàyé è jí: «Ɖma ɔ́wó òtán um.» <sup>19</sup> Léyìn béè ó, Rashéì kú, shí à sè rì ú lí etí ònà Efrátà yèé àà kpè lí Beteleémù è. <sup>20</sup> Jakóbù mú òkúta kàn dólé lîtà isà Rashéì. Òkúta isà yèèni wà bè tíí dòní.»

<sup>21</sup> Léyìn béè ó, Israéì sókò líbè, shí ó kèè kó awúré si léyìn Migidáli Edéè. <sup>22</sup> Lírè yèé Israéì wà lésèkè bè ó, Rubéni kèè sùn bá Biláà aya dàdà è, shí dàdà è Israéì gbó u.

Ɖma olokìnrin méjìlá Jakóbù bí ni. Àan nì: <sup>23</sup> Leyáà bí Rubéni yèé jí àwòr̀bí Jakóbù ó, shí ó bí Simeyò̀n tè ú, shí ó bí Lefî, Judáà, Isakáà kánná Sabulò̀n. <sup>24</sup> Rashéì bí Joséfù kánná Benjaméè. <sup>25</sup> Biláà yèé jí ɔ́ma ò̀dò Rashéì ó bí Dàáni kánná Nefutalî. <sup>26</sup> Shí Silipáà yèé jí ɔ́ma ò̀dò Leyáà ó bí Gàádì kánná Aséè. Ɖma olokìnrin yèé à bí fí Jakóbù lí itálè Mesopotamî an ó

nì.

<sup>27</sup> Jakóbù wá lí ti iba è Isákì lí Mamurée yèé sómá Kiriátì Aabáà yèé àà kpè lí Ebróòn tití dòní è. Líbè nìí Abrahámù gbo Isákì gbo gbé tètè è. <sup>28</sup> Isákì she ɔdún ɔgɔrú ùunri ɔgɔrin (180) lí ìtálè, <sup>29</sup> shí ó tó rere, ó gbárigbó gújúgújú, shí ó kú, shí ó kèè bá gbaágbó lílákún è an. Shí ɔma è Esawúù gbo Jakóbù gbo sè kèè rì ú.

## 36

### Esawúù kèè gbé lí ìlú Edómù

<sup>1</sup> Esawúù ɔ nìí àà ré kpè lí Edómù è. Orúkɔ ɔma yèé ó bí an ɔ nìí: <sup>2</sup> Esawúù lí ɔma ìlú Kanáà an méjì láya. Ó lí Adáà ɔma Elónì ɔni Itítì ɔ, kánná Oholibamáà ɔma Ánà. Ánà ɔ ko jí ɔma Sifeónì ɔni ìlú Ifítì an. <sup>3</sup> Shí ó lí Basimátì ɔma Isimaéì. Basimátì ɔ ko jí ɔmanà Nebayótì lólobìnrin. <sup>4</sup> Adáà bí Elifási, shí Basimátì yè bí Rehuéli. <sup>5</sup> Olifamáà bí Yewúshì gbo Yaelámù gbo kánná Koráà. ɔma olokìnrin yèé Esawúù bí lí ìlú Kanáà an ɔ nì.

<sup>6</sup> Esawúù gbé aya è an, ɔma è an lólokìnrin lólobìnrin kánná ìbèlìshé è an kpóó, shí ó ré kó òsìn è an kánná irò yèé ó lí lí ìlú Kanáà an ɔ kpóó, shí ó lɔ lí ìlú òmírìn, shí ó jìná lá ɔmana è Jakóbù. <sup>7</sup> Lí èyító ɔ, irò wan kpò tíí, shí a kò kó tó yɔ gbé lí ìdì òbú ɔ ró. Shí ibi yèé à ká ró òsìn wan lɔ, shí ká kèè jeun ɔ kò tó wà tó fú an ró. <sup>8</sup> Líbè ɔ, Esawúù kèè gbé lí ìtókè ìlú Seyî. Esawúù ɔ nìí àà ré kpè lí Edómù è.

## Àbímaréma Esawúù an

<sup>9</sup> Àbímaréma Esawúù, tìtétìté ɔni Edómù an yèé gbé lí ìtókè ìlú Seyî an ó nìí: <sup>10</sup> Ó kpàshè bí Elifásì fí aya è Adáà; shí ó bí Rewuéli fí aya è Basimátì. <sup>11</sup> Shí ɔma è Elifásì ó bí Temáà, Omáà, Sefóò, Gatámù kánná Kenásì. <sup>12</sup> Elifásì, ɔma Esawúù ó lí Timunáà, shí ó bí Amalékì línú è. ɔma ɔma Esawúù an lólokìnrin ùungbo ti aya è Adáà gbo nì.

<sup>13</sup> Shí ɔma è Rewuéli ó bí Nahátì, Seráà, Shamáà kánná Misáà. ɔma ɔma Esawúù an lólokìnrin ùungbo ti aya è Bisimátì gbo nì. <sup>14</sup> Oholibamáà bí Yewúshì, Yalámù kánná Koráà fí Esawúù. Oholibamáà ó jí ɔma Ánà, shí ó kpe Sifeónì lí gbaágbó.

<sup>15-16</sup> Àan yèé jí ògán lórun àbímaréma Esawúù an lí ìlú Edómù ó nìí: Temáà, Omáà, Sefóò, Kenásì, Koráà, Gatámù kánná Amalékì. Àan ògán yèèni án jí ɔma Elifásì yèé jí àwòròbí Esawúù ó, shí à jí ɔma ɔma Adáà yèé jí aya Esawúù è.

<sup>17</sup> ɔma Rewuéli yèé jí ɔma Esawúù, shí à jògán lórun ilé wan lí ìlú Edómù an ó nìí: Nahátì, Seráà, Shamáà kánná Misáà. Àan ògán yèèni án jí ɔma Rewuéli, shí à jí ɔma ɔma Basimátì yèé jí aya Esawúù è.

<sup>18</sup> ɔma olokìnrin yèé Oholibamáà bí fí Esawúù, shí à jògán lórun ilé wan ó nìí: Yewúshì gbo Yalámù gbo kánná Koráà. Oholibamáà ó ko jí ɔma Ánà.

<sup>19</sup> Báni orúko ɔma ɔma Esawúù an lólokìnrin yèé jí ògán lórun ilé wan lí ìlú Edómù an ó nì.

<sup>20-21</sup> Àbímaréma Seyîi an nîi kpàshè gbé lí ilú Edómù è. Seyîi ó jí òni ilú Orítì an. Ìma è lólokìnrin yèé jògán lórun ojúlé wan ó nîi: Lotáni, Shobáli, Sifeóni, Ánà, Dishóni, Eséè kánná Disháni. <sup>22</sup> Orúko òma olokìnrin yèé Lotáni bí an ó nîi: Orîi kánná Emámù. Shí Timunáà jí òmanà Lotáni lólobìnrin. <sup>23</sup> Orúko òma olokìnrin Shobáli an nîi: Alufáni, Manahátì, Ebáli, Shefóò kánná Onámù. <sup>24</sup> Orúko òma olokìnrin Sifeóni an nîi: Ayàà gbo Ánà gbo; Ánà ó nîi rí ìdìsun omi gbígbóná lílè òsa lírè yèé ó wà ró kétékété dàdà è Sifeóni è. <sup>25</sup> Ìma Ánà lólokìnrin ó èé jí Dishóni, shí òma è lólobìnrin ó èé jí Oholibamáà. <sup>26</sup> Orúko òma olokìnrin Dishóni an nîi: Emudáni, Eshibáni, Yitiráni, kánná Keráni. <sup>27</sup> Shí orúko òma olokìnrin Eséè an nîi: Biláni, Saafáni kánná Akáni. <sup>28</sup> Orúko òma olokìnrin Disháni an nîi: Úsì kánná Aráni.

<sup>29-30</sup> Orúko òni yèé jògán lórun ilé òma Orítì an lí ilú Seyîi an ó nîi: Lotáni, Shobáli, Sifeóni, Ánà, Dishóni, Eséè kánná Disháni.

<sup>31</sup> Orúko olulú yèé joyè lí ìtálè Edómù ítán shí olulú Israéli kàn kó wa joyè ó, àan nîi: <sup>32</sup> Beláà, òma Beóò joyè lí ìtálè Edómù, shí ó jí òma ilú Dinabáà. <sup>33</sup> Yèé Beláà kú ó, Yobábù, òma Seráà yèé jí òma ilú Bosiráà ó joyè líkpò è. <sup>34</sup> Yèé Yobábù kú ó, Ushámù yèé jí òma ilú Temanítì ó joyè líkpò è. <sup>35</sup> Yèé Ushámù kú ó, Adádì òma Bedádì yèé jí òma ilú Afítì ó joyè líkpò è; shí ó shégun òni Madiáni an lí ilú Moábù. <sup>36</sup> Yèé Adádì kú ó, Samiláà yèé jí òma ilú Masirekáà ó joyè líkpò è. <sup>37</sup> Yèé Samiláà kú ó, Shaúlù yèé jí òma ilú Reobótì-Hanáà ó joyè líkpò è. <sup>38</sup> Yèé Shaúlù kú ó, Bàáli-Hanáni



yèé jí ɔma Akubóò ɔ joyè líkpò è. <sup>39</sup> Yèé Bàálì-Hanáni, ɔma Akubóò kú ɔ, Adádì yèé jí ɔma ìlú Pawúù ɔ joyè líkpò è; shí aya è èè jí Meetabeéì, ɔma Matrédì yèé jí ɔma ìlú Me-Sahábù è.

<sup>40</sup> Orúko ɔni yèé jògán lójúlé Esawúù an kánná lí ìlú è an ɔ nì: Timináà, Alufáà, Yetétì, <sup>41</sup> Oholibamáà, Eláà, Pinóò, <sup>42</sup> Kenási, Temáà, Mibisáà, <sup>43</sup> Magidiéì kánná Irámù. Àan yèé jògán lí ìtálè Edómù an ɔ nì. Kúnnukún jògán lójúlé è kánná lí ìlú è; shí Esawúù sè jí iba àan kpóó.

## 37

### Joséfù ró àlá è fí ɔmanà è an

<sup>1</sup> Jakóbù gbé lí ìtálè Kanáà líbi dàdà è gbé lí àjò rí è. <sup>2</sup> Ìtan ɔma Jakóbù an nì: Joséfù jí ija ɔmòshó kàn, shí ó lí ɔdún métadílógú (17). Èè ró òsìn an ùungbo ɔmanà è an gbo. Biláà kánná Silipáà yèé jí aya dàdà è an ɔ nì bí ɔmanà è an ɔ è. Joséfù èè sè wáa ró iwun shínshinrìn yèé ɔmanà è an àa wí an ɔ kpóó fí iba è. <sup>3</sup> Jakóbù lí ìfé fí Joséfù kpere ɔma è yèé b̀ an ɔ kpóó, torí ó ti gbárigbó ítán shí kó bí u. Ó sè ko èwù gùgù olówó dódó kàn fú u. <sup>4</sup> Shí ɔmanà è aán rí ní iba àán lí ìfé fú u kpere àan kpóó, shí à kàn kíkòrìra è, shí a kèè tó yɔ wí iyìn fú u ùungbo akpè gbo ró.

<sup>5</sup> Ó d'ɔjɔ kàn shí Joséfù lá àlá. Shí ó ró u fí ɔmanà è an, shí à ré kòrìra è gùlé. <sup>6</sup> Shí Joséfù wí fú an ní: «E fèé retí àlá yèé nì lá ɔ. <sup>7</sup> Àá wà lóko, shí àá wà dá rèsì, shí àá wà dì ú lí àbɔ lí àbɔ, shí lésèkésè ɔ, àbɔ tè úm dìde dóro; shí ti ìin yèénì an kpóó wa tò wé

u já, shí àà teríba líwájú è.» <sup>8</sup> Líbè ́, ɔmanà è aán bèrè ná è ní: «Báni ò lèwa kó wa je olulú fí ni, shí o wà kpàshe lîtà ni nì né?» Shí à ré kòòrira è gùlé, torí àlà è an kánná iyìn yèé èè wí an è.

<sup>9</sup> Joséfù ré lá àlà òmírìn, shí ó ré ró u fi ɔmanà è an. Ó wí fú an ní: «Àlà yèé ò ré lá ́ nì: Ojórùn gbo oshù gbo kánná àràwò máròkàn (11) wà teríba fú um.» <sup>10</sup> Joséfù ré ró àlà ́ fí dàdà è Jakóbù, shí dàdà è gbigbe lîtà è, shí ó ní: «Àlà yèésí ko nì? Shí kó jí arè-e wòm gbo ìnà ε gbo kánná ɔmanà ε àan kpóó àa ε kó wa teríba, shí àa ε kó ré wà mú eríwo kanlè líwájú ε rè?» <sup>11</sup> ɔmanà Joséfù an àà wà jowú bá u, àmá, dàdà è èè baní iyìn yèénì an si lókàn.

### **ɔmanà Joséfù án mú u tà**

<sup>12</sup> ɔmanà Joséfù án ró òsìn dàdà wan lo lésèkè Sishémù, shí ká kèè jeun. <sup>13</sup> Líbè ́, Jakóbù wí fí Joséfù ní: «Ò mà ní ɔmanà ε àán ró òsìn an ́ lo lésèkè Sishémù né! Báni o kèè kpalewò án fú um.» Joséfù sè dāwùn ní: «Ó sà̀n dàdà.» <sup>14</sup> Jakóbù ré wí ní: «Kèè wò f̀nì ɔmanà ε àan gbo agbo òsìn an ́ gbo wà lákpáni nù, shí o wáa jó àb̀ò fú um.» Lí òrìkòtò Ebrò̀n Jakóbù wà, shí ó be Joséfù lo ni. Shí yèé Joséfù tó lí Sishémù ́, <sup>15</sup> ó wà reré, shí ològbó kàn rí u, shí ó bèrè ná è ní: «Ké ò ko wà wò?» <sup>16</sup> Shí Joséfù dāwùn fú u ní: «Ǹ wà wo ɔmanà um àan. Ò jàre, wí ibi à ró òsìn an ́ lo ́ fú um.» <sup>17</sup> Shí ològbò ́ dāwùn fú u ní: «À ti shí kóò líbibí, torí ò gbó, shí à wà ní àan ε kó lo lí Dotáni.» Joséfù sè kan ekpa ɔmanà è an títò, shí ó kèè rí an lí Dotáni.» <sup>18</sup> ɔmanà è án mú u wòrí, shí ítán kó tó lédò

wan ́, à she ìdì-̀ndì ní àan kó kpa ́ kúkú. <sup>19</sup> À wí lí èérin ara wan ní: «Aláàlá ́ nìí lèwa yí! <sup>20</sup> Líshàyí ́, e wá, shí àa kó kpa ́ kúkú, shí àa kó sɔ ́ si lódò, shí àa kó ní eran ìgbé kàn mú u je. Yèéni ́, àa kó rí bíshi àlá è an ε kó jí shíshe nù. <sup>21</sup> Àmá Rubéni gbó, shí ó wà wò kó gba Joséfù là kòò lówó wan, shí ó ní: «Àa kó ma gbémí è.» <sup>22</sup> Shí torí kó gbà ́ là lówó wan, shí kó gbé u lo fí iba è ́, Rubéni ré wí fú an ní: «E máa jé kpa ́ kúkú, shí èjè è kó dànù, e gbé u sɔ si línú kòtò yèé wà lékikan bibí ́, e máa jé mú ɔwó kàn u.»

<sup>23</sup> Yèé Joséfù sómá ɔmanà è an ́, à mú u, shí à bó èwù gúgù olówó dódó yèé ó wò si ́ ùungbo ikpá gbo. <sup>24</sup> À mú u, shí à sɔ ́ si línú kòtò ́. Kòtò ́ wà lákpo si, shí omi kò sí línì. <sup>25</sup> Léyìn béè ́, à kèè jokó shí ká jeun. Yèé à gbé ojúlókè ́, à mú ìkpágu ɔma Isimaéli kàn an yèé ti lí Galáàdì lèwa ́ wòrí. Ràkúmí wan àán ru àdí elérùn rere gbo ekpo elérùn gbo kánná mírà yèé à wáa lòkòò kèè tà lí ìlú Ejípítì è. <sup>26</sup> Shí Judáa wí fí ɔmanà è an ní: «Bójí àa kpa ɔmanà wa kúkú, shí àa gbé òkú è kpadí ́, èrè yèésí wà línì fí ni le? <sup>27</sup> E wá, shí àa kó téjú tà ́ fí ɔma Isimaéli an, shí àa kó ma kpa ́ kúkú. Bójí ó na shinrìn bákànjáán, ɔmanà wa ni, èjè òbú ́ àa lí ni.» Shí ɔmanà Judáa án sè gba iwun yèé ó wí ́.

<sup>28</sup> Ashòwò ìlú Madiáni án gbà bè wáa lòkòò, shí à yan Joséfù kòò lí kòtò ́, shí à tà ́ lí owó εyɔ ogú (20) fí ɔma Isimaéli an. Shí ɔma Isimaéli án sè gbé Joséfù lo lí ìlú Ejípítì. <sup>29</sup> Yèé Rubéni kpadà wá líshu kòtò ́, kò tó rí Joséfù línì ró, shí ó fa èwù ya lí èké ara è. <sup>30</sup> Ó

kpada lo ledò òmanà è an, shí ó wí fú an ní: «Gbèé ija ó kò tó sí líbè ró mà! Bisí mà n gbà le?»

<sup>31</sup> Yèèni ó, òmanà è án dómì òwúko kàn, shí à te èwù-u Joséfù bò línú èjè òwúko ó. <sup>32</sup> Shí à gbé èwù olówó dódó ó lo fí dàdà wan, shí à wí fú u ní: «Iwun yèé àà tarè ó nì; wò fòní ti òma èe nùmí kò shi tètè nù!» <sup>33</sup> Yèé Jakóbù rí èwù ó, ó mà ú, shí ó ní: «Áyì! Èwù òma ùum ni. Èran ìgbé kàn ti ya Joséfù shán ni.» <sup>34</sup> Jakóbù fa èwù ya lí èké ara è, shí ó mú èwù iròjú wò, shí ó sòkún òma è fí òjó iyebíye. <sup>35</sup> Òma è an lólokìnrin lólobìnrin kpóó wá, shí ká rè ú lókún. Àmá èè kò, shí èè ní lí iròjú ján ùun è kó wà tíí, shí ùun kó kèè bá òma ùun líkpò òkú an ni. Shí Jakóbù èè wà sòkún òma è lírè kànjáán. <sup>36</sup> Ashòwò ilú Madiáni án gbé Joséfù lo lí Ejípítì, shí à kèè tà ú fí Potifáà yèé jí olíkpò gíga olulú Faraóòn, shí ó ré jí ògán fí sója yèé èè mójútó u àan è.

## 38

### Judáà gbo Tamáà gbo

<sup>1</sup> Lírè yèèni ó, Judáà ya kòò lá òmanà è an, shí ó lo lí ti ològbó kàn lí Adulámù, shí àà kpe ològbó ó lí Hiráà <sup>2</sup> Líbè ó, Judáà rí òmàkídan òma Kanáà kàn yèé àà kpè lí Shuwáà è; shí ó lí u láya, shí ó sè gbé ùungbèègbo. <sup>3</sup> Òma ó léfùn, shí ó bí òma olokìnrin, shí ó sò ú lí Érì. <sup>4</sup> Ó ré léfùn, shí ó bí òma olokìnrin, shí ó sò ú lí Onáà. <sup>5</sup> Ó ré bí òma olokìnrin òmírìn, shí ó sò ú lí Sheláà; shí lírè yèé à bí Sheláà ó, Judáà wà lí Kesíbù. <sup>6</sup> Judáà da aya fí òma àwòròbí è

Érì, aya 3 èè jí Tamáà. <sup>7</sup> Àmá iwà Érì yèé jí ɔma àwòròbí Judáà 3 kò sà̀n lójú Olúwa, shí 3 sè kpa ú kúkú. <sup>8</sup> Líbè 3, Judáà wí fí Onáà ní: «Jogú aya ɔmanà ε, to è̀tò ɔkɔ gbo aya gbo ùungbè̀egbo, shí ɔmanà ε kó lí ɔma lí itálè. <sup>9</sup> Àmá, Onáà sè mà f̀nì bójí ùún na bí ɔma kàn, kò kó shi ti ùun; yè she shí bójí 3 gbé ùungbo aya ògbóni è gbo 3, èè da omi olok̀nrin è dà lílè, torí ògbóni è kó ma lí ɔma kàn lí itálè. <sup>10</sup> Iwà yè yèé 3 wà lò 3 kò sà̀n lójú Olúwa, shí 3 kpa ùun katún kúkú. <sup>11</sup> Líbè 3, Judáà wí fí Tamáà, aya ɔma è ní: «Yèé 3 jí akúkɔ si 3, ré kèè gbé lílé iba èe tíí dirè yèé ɔma ùum lólok̀nrin Sheláà ε kó dàgbà è.» Ó wà wí bèè torí 3 mà ní, bójí Sheláà jé kèè lí Tamáà láyé, ùun katún ε kó kú baní ɔmanà è an ni. Shí Tamáà sè kèè gbé lílé iba è. <sup>12</sup> Yèé 3 she à̀sìkò kàn 3, ɔma Shuwáà yèé jí aya Judáà 3 kú. Yèé Judáà s̀kún ikú aya è dáb̀ò 3, 3 lo lí Timunáà ùungbo ija è Hiráà gbo, shí kó kèè rí ɔni yèé wà ré irun fí à̀gùtàn è an è. <sup>13</sup> À te Tamáà lésè ní: «Ò rí ni, dàdà ɔkò ε wáa l̀kòò lí Timunáà, shí kó kèè ré irun fí à̀gùtàn è an.» <sup>14</sup> Líbè 3, 3 bó è̀wù akúkɔ è si lílè, shí 3 mú ashɔ bo ojú torí ká ma mà ú, shí 3 wáa jokó lí aunkpànnà ilú Enayímù yèé wà lí itónà Timunáà è. Lí è̀yító 3, 3 rí f̀nì Sheláà ti lákún, shí a kò sè tó gbé ùun fú u, shí ùun kó shaya è ró. <sup>15</sup> Yèé Judáà rí u 3, 3 déní ashéwó ni, torí 3 mú ashɔ bo ojú. <sup>16</sup> Shí Judáà sómá u lí etínà 3, shí 3 wí fú u ní: «Jé, shí n sùn bá ε.» Lí è̀yító 3, kò mà f̀nì aya ɔma ùun ni. Shí olob̀nrin 3 bèrè ná è ní: «Ké è sho fú um bójí 3 sùn bá um le?» <sup>17</sup> Shí Judáà d̀awùn fú u ní: «Mà n wí shí ká mú erewó idan 3bú ti lágbo ùum

wá fée.» Àmá, olobìnrin ó ré ní: «Εεν, ò láti kpàshè mú òkàn dóro ná è fú um, ítán shí o mú be ishé wá!» <sup>18</sup> Shí Judáà ní: «Ké bée mà n ko mú dóro ná è fée líshàyíi?» Shí olobìnrin ó dáyùn fú u ní: «Òùntè ε gbo okù è gbo kánná òkpá ìtèlè yèé wà lówó ε ó.» Líbè ó, ó kó an fú u, shí ó gbé ùungbèègbo, shí olobìnrin ó sè léfùn fú u. <sup>19</sup> Olobìnrin ó dìde, shí ó ló, ó yan ashó yèé ó fu bo ojú ó kòò, shí ó ré mú èwù akúkó è wò. <sup>20</sup> Judáà mú erewó idan ó fí ija è òni Adulámù ó ní kó gbà ló fú u, shí kó gba iwun yèé ó mú dóro ná òsìn ó si léddò olobìnrin ó wá, àmá kò bá u líbè, <sup>21</sup> shí ó bèrè ná òni Enayímù an ní: «Bísí ashéwó yèé èè gbé lí etínà bibí ó wà le?» Shí à dáyùn fú u ní: «Ashéwó kàn kò gbé líbibí rí.» <sup>22</sup> Ó ré kpadà wá lí ti Judáà, shí ó wí fú u ní: «Gbèé n kò rí ashéwó kàn líbè mà. Shí òni ilú aán sè ré ní, ashéwó kàn kò gbé líbè rí.» <sup>23</sup> Judáà ré ní: «Kó ko baní iwun yèé ò kó fú u àan ó: àa kó ma bi, shí òniyàn an ká wa rín ni, wòm yè ò ti mú erewó idan yèé ò tàlé ó be ishé ló fú u, shí wòò ò kèè wò ú fé kù. Òkàn kò tó jí tè um si línì ró.» <sup>24</sup> Lí kàlàjì oshù méta wáa ló ó, à wí fí Judáà ní: «Tamáà aya óma èé ó shàlùwá, shí ó tè ré léfùn kánná è.» Líbè ó, Judáà fú ashe ní ká gbé u wa lóde, shí ká gú u líná láyè. <sup>25</sup> Àmá yèé à gbé u lòkòò ó, ó be ishé lá dàdà ókó è ní: «Ti òni yèé iwun yèyí aán jé ó nìí ò léfùn ó fí è.» Shí ó ré ní: «Shagbóra shí o ma ti òni yèé òùntè yèyí gbo okù yèyí gbo kánná òkpá ìtèlè yèyí jé ó.» <sup>26</sup> Yèé Judáà rí iwun àan ó, ó mà án, shí ó ní: «Ó jí ológangan kperè úm. Ìdéùndè ni, n kò tó gbé u fí óma ùum Sheláà, shí kó shaya è ró.» Shí ti lírè yèénì ó, Judáà

kò sè tó sùn bá u ró. <sup>27</sup> Yèé ó yá shí Tamáà ε kó bí ɔma ́, à rí ní ɔma méjì wà línú è ni. <sup>28</sup> Yèé ó wà lí ìkálè ɔma bíbí ́, òkàn lí èérin ɔma àan ́ na ɔwó fùdá, shí alágbàbí ́ fán u, shí ó so okù kpikpa lá è, shí ó ní: «Ɖni yèé fùdá lí àkpàshè ́ nìi.» <sup>29</sup> Àmá ɔma ́ yèèni ré mú ɔwó lo línú, shí à bí ɔnikéjì è shúwájú è. Líbè ́, alágbàbí ́ ní: «Ò ka yá wo ònà fí ara èe ya!» Shí à ɔwó ú lí Perésì. <sup>30</sup> Léyìn bée ́, ɔmanà è fùdá, shí okù kpikpa ́ wà lówó è si, shí à ɔwó ú lí Seráà.

## 39

### Joséfù lílé-e Potifáà

<sup>1</sup> Yèé ɔma Isimaélì án gbe Joséfù tó lí ìlú Ejípitì ́, à tà ú fí ològbó kàn yèé àà kpè lí Potifáà è. Ològbó ́ jí olíkpò gíga lábé olulú Ejípitì, shí ó ré jí ògán sója àan yèé èè shó olulú ́ è. <sup>2</sup> Olúwa wà ùungbo Joséfù gbo, shí iwun kpóó sè wà rìn fú u. Ó gbé lílé ògán è yèé jí ɔma Ejípitì è. <sup>3</sup> Potifáà rí ní, Olúwa wà ùungbo Joséfu gbo, shí iwun kpóó sè wà she fú u. <sup>4</sup> Yèèni ́, inú-u Potifáà dùn lá Joséfù tíí. Ó gbé u gbàgbè, shí èè shishé ùungbèègbo, shí ó mú jògán lórun ilé è kánná lórun irò è an kpóó. <sup>5</sup> Ti lírè yèé ó she bée ́, Olúwa da ore òfé è si lójulé-e Potifáà, torí Joséfù; shí ore òfé yèèni nà si lítà irò è an kpóó yèé wà lílé kánná yèé wà lóko è an è. <sup>6</sup> Yèèni ́, Potifáà mú iwun yèé ó lí an ́ kpóó b̀ lówó fí Joséfù. Arè-e Potifáà kèè tó mú ojú tó òkànjàán ró, bí kò jí kó mú ojú tó ìje yèé èè je è. Joséfù sè shomòshó tíí, shí àtélejú è dúun rí.

## Joséfù gbo aya ògán è gbo

<sup>7</sup> Yèé ó she àsikò kàn ó, aya ògán Joséfù wáa kan ojú yíyó fí Joséfù, shí ó wí fú u ní: «Wáa sùn bá um.» <sup>8</sup> Àmá Joséfù kò, shí ó wí fú u ní: «Ti lásikò yèé n ti wá líbibí ó, ògán um kèè tó mú ojú tó òkàn línulé è ró. Ó mú iwun yèé ó lí an ó kpóó b̀ lówó fú um. <sup>9</sup> Ònikàn kò lí àshe kperè úm línulé yèyí. Kò kò òkàn fú um, bí kò jí wò òbú yèé n kò láti gbé bá ó, torí yèé ò jí aya è è. Ké she shí mà n kèè she iwun shínshinrìn unhún b̀è, shí n shè lá Òlorun ùum le?» <sup>10</sup> Yèé aya Potifáà èè na wà kún Joséfù lórun lójó kànjáán ní kó wa sùn bá ùun ó, Joséfù kò jé sùn bá u. <sup>11</sup> Ó d'ojó kàn, shí Joséfù wólé ló, shí kó kèè shishé è yebá èè ti she ú gbà è. Ìbèlìshé an ó kàn kò sè sí b̀. <sup>12</sup> Yèénì ó, aya Potifáà dè lá èwù-u Joséfù, shí ó wí fú u ní: «Wáa sùn bá um!» Àmá, Joséfù kò èwù ó j̀ó si lówó fú u, shí ó sá fùdá. <sup>13</sup> Yèé aya Potifáà rí f̀nì Joséfù kò èwù ó j̀ó si lówó fí ùun, shí ó sá fùdá ó, <sup>14</sup> ó dígbè kpe ìbèlìshé è an, shí ó wí fú an ní: «E gbà úm oò! Òkò ùum nì kèè gbé òma Ébèrù kàn wá, shí ó wà wo ojú wa í! Ó sómá um, shí ó wà wò kó sùn bá um, shí n gbigbe tírírí. <sup>15</sup> Yèé ó gbó, shí n wà dígbè kpe òniyàn an ó, ó kò èwù è j̀ó si lágbè um, shí ó sá fùdá.» <sup>16</sup> Ó gbé èwù-u Joséfù si lágbè tí tí shí òkò è wá. <sup>17</sup> Ó ró iyìn òbú ó fú u, shí ó ní: «Ija erú, òma Ébèrù yèé ò gbé wá fí ni ó sómá um, shí kó wo ojú um. <sup>18</sup> Yèé n dígbè kpe òniyàn an ó, ó kò èwù è j̀ó si lágbè um, shí ó sá fùdá.» <sup>19</sup> Yèé ògán Joséfù gbó iwun yèé aya è wí fú u lá yebá Joséfù ti she iwun gbà bá u ó, inú kan ú tí tí.



## À mú Joséfù kàn lí èwàn

<sup>20</sup> Líbè ́, Potifáà wí, shí à mú Joséfù kàn lí èwàn líbi olulú ́ èè mú òniyàn an sé è. Àmá yèé Joséfù na wà lílé èwàn ́, <sup>21</sup> Olúwa wà ùungbèègbo, shí ó sè wà mú inú rere è díye ú. Ó she shí iwun shíshe Joséfù an èè jì lítà ti ògán ilé èwàn ́. <sup>22</sup> Ògán ilé èwàn ́ mú ashèwàn an ́ kpóó b̀ lówó fí Joséfù. Shí bójí à wà wò kó she òkàn lílé èwàn ́, Joséfù ján àà kpàshè rí ni. <sup>23</sup> Ògán ilé èwàn ́ kèè tó mú ojú tó iwun yèé à mú b̀ lówó fí Joséfù an ́ kàn ró, torí Olúwa ran Joséfù lówó, shí iwun yèé èè she àan ́ kpóó èè lí ìl̀síwájú.

## 40

<sup>1</sup> Yèé iwun yèèni án shelè wáa lo ́, ó d'ojó kàn, shí ògán oni yèé èè mú ojú tó ̀tí fí olulú Ejípítì an ́ gbo ògán oni yèé èè mú ojú tó ìkèti gbígbè fú u àan ́ gbo she sélè fí ògán wan, olulú Ejípítì. <sup>2</sup> Inú kan Faraóǹn títi lá àshìshé è lílákún méjì yèèni an yèé èè mú ojú tó ̀tí kánná ìkèti gbígbè è. <sup>3</sup> Yèèni ́, ó wí shí à kèè mú an sé líbi ògán śja yèé èè shó olulú an ́ èè gbé è. Líbè ján à sè mú Joséfù sé si ni. <sup>4</sup> Ògán śja ashó olulú an ́ mú oni méjì an ́ b̀ lówó fí Joséfù, shí ó ní kó wà mú ojú tó an. Shí à gbé lílé èwàn ́ fí ojó odé kàn.

<sup>5</sup> Lóru lójó kàn yèé à wà lílé èwàn ́, ògán oni yèé èè mú ojú tó ̀tí fí olulú Ejípítì an ́ gbo ògán oni yèé èè mú ojú tó ìkèti gbígbè fú u àan ́ gbo kpóó lá àlá. Shí àlá yèé kúnnukún lá ́ lí àlàyé òtò òtò.

<sup>6</sup> Yèé ilè má ́, Joséfù kèè rí an, shí à shòròjú si. <sup>7</sup> Shí ó bèrè ná an ní: «Ké tó shí è ko fajúro si bayí l'oní i?» <sup>8</sup> Shí à dáwùn fú u ní: «Àa méjì an ́ lá àlà, shí àa kò rí ̀ni yèé ε kó shàlàyé è fí ni è.» Shí Joséfù dáwùn fú an ní: «Olórun ján ε kó yò shàlàyé è ni, àmá e ko wí àlà an ́, shí n gbó.» <sup>9</sup> Líbè ́, ògán ̀ni yèé èè mú ojú tó ̀tí fí olulú Ejípítì an ́ ró àlà è fí Joséfù, shí ó ní: «N̄ lá àlà, shí n̄ rí egi fíyìn kàn líwájú um. <sup>10</sup> Ó lí akpá méta, shí ó rú si. Ó dí fiye, shí ó so èso gbígbó an si. <sup>11</sup> N̄ baní àdùgbá ̀tí Faraó̀n si lówó, shí n̄ ká èso egi fíyìn an ́, shí n̄ fún omi è si lí àdùgbá ̀tí Faraó̀n ́, shí n̄ gbé u fú u ní kó mu.» <sup>12</sup> Shí Joséfù wí fú u ní: «Àlàyé àlà ε n̄i: Akpá egi méta àan ́ jí ̀jọ méta. <sup>13</sup> Ó bọ ̀jọ méta, shí Faraó̀n kó yàn é fùdá kòò lílé èwàn. ε kó gbà é si líshé ε, shí è sho ré kàn ú fúfú lóti yebá èè ti fú u tètè è. <sup>14</sup> Yèé iwun kpóó ε kó kàn rínrìn fée ́, ò jàre, o fèé jáyè úm, shí gbà lí inú rere èε ́, o mú ìràn um sun Faraó̀n, shí n fùdá kòò lílé èwàn bibí. <sup>15</sup> Lí èyító ́, ùungbo ikpá gbo à gbé um kòò lí ìtálè ̀ni Ébèrù an ni, shí líbi n̄ sè na ré wà í ́, kò jí ó jí n̄ she n̄kàn, ítán ká mú um sé.»

<sup>16</sup> Yèé ògán ̀ni yèé èè mú ojú tó ìkètì gbígbe fí olulú ́ rí f̀nì Joséfù shàlàyé àlà ́ rere ́, ó wí fú u ní: Wòm katún n̄ lá àlà, shí n̄ ru agbàn méta si, shí ìkàrà wà línú wan. <sup>17</sup> Oríshi ìkàrà yèé Faraó̀n èè je àan ́ kpóó wà lágbàn yèé wàlókè ́. Àmá eye àan àà wà sha iwun je lágbàn ́ léríwo ùum. <sup>18</sup> Shí Joséfù wí fú u ní: «Àlàyé àlà è n̄i: Agbàn méta àan ́ jí ̀jọ méta. <sup>19</sup> Ó bọ ̀jọ méta, shí Faraó̀n kó yàn é fùdá, à ká déríwo èε, shí à ká fu é ràgà; líbè ́,

eye àan à ká wà sɔ eran ara èε je.»

<sup>20</sup> Lí èyító ́, ɔjɔkéta ́ jí ɔjɔ ɔdún bíbí Faraóòn. Ó kpe àshìshé è an kpóó lí àkpèje lílákún. Líshojú àan kpóó ́, ó yan ògán ɔni yèé èè mú ojú tó ɔtí àan ́ káná ògán ɔni yèé èè mú ojú tó ìkètì gbígbe fú u àan ́ fùdá kòò lílé èwàn. <sup>21</sup> Olulú ́ ré gba ɔni yèé èè fú u lóti tètè ́ si líshé è, shí ó ré kàn ú fúfú lóti. <sup>22</sup> Ó wí, shí à kpa ògán ɔni yèé èè mú ojú tó ìkètì gbígbe fú u àan ́. Iwun àan ́ kpóó sè rìn gégéba Joséfù ti shàlàyé è fú an è. <sup>23</sup> Àmá yèé ògán ɔni yèé èè mú ojú tó ɔtí fí olulú Ejípiti an ́ kpadà lo líshu ishé è ́, ó gbàgbé Joséfù, shí kèè tó jáyè ú fiiriri ró.

## 41

### Àlá olulú Ejípiti

<sup>1</sup> ɔdún méjì léyìn bèè ́, Faraóòn lá àlá, shí ó kèè rí ara è létídò-o Nìlì. <sup>2</sup> Ó rí lalá abo méje, à shèyánjú shí à sara. À fùdá, shí à wà je koríko létídò ́. <sup>3</sup> Léyìn bèè ́, lalá abo méje òmírìn an bó léyìn wan ti línú odò Nìlì ́; à shinrìn si, shí à súma. À kèè dóro lágbe lalá àkpàshè an ́ létídò ́. <sup>4</sup> Shí lalá abo méje yèé shinrìn si, shí à súma àan ́ se lalá abo méje yèé shèyánjú, shí à sara àan ́ je, shí olulú ́ sè jí gbri.

<sup>5</sup> Olulú ́ ré sùn, shí ó ré lá àlá. Ó rí shí akpó méje-é yɔ bó lá èkpórò òbú ́, à gbedè, shí à dúun rí. <sup>6</sup> Shí akpó méje-é ré yɔ tìná an. À síngé, shí èfù gbígbóná yèé èè she ti lí òsa ́ wa sun án. <sup>7</sup> Shí akpó sínsíngé an ́ se akpó gbígbedè méje yèé kúnma rere àan ́

je. Líbè ́, Faraóòn jí, shí ó rí mà f̀nì àlá ùún lá ni. <sup>8</sup> Yèé ilè má ́, ̀kàn è rò, shí ó beshé fí awo àan gbo amàràn-mòye ilú Ejípítì an gbo, shí ó ró àlá è fú an, àmá àan kàn kò yóó tú u fú u. <sup>9</sup> Líbè ́, ògán ̀ni yèé èè she ̀tí fí Faraóòn an ́ wí fí Faraóòn ní: «̀N she òkàn sélè, shí ò láti wí u l'oní. <sup>10</sup> Ó d'̀jò kàn, shí ò kannú lá àa ìbèlìshé ε àan, shí ò mú wòm gbo ògán ̀ni yèé èè se ìkètì gbígbe fée àan ́ gbo kée sé lí ti ògán sója yèé èè shó ε àan ́. <sup>11</sup> Lóru òbú ́, àa méjì an ́ lá àlá, shí àlá kúnukún sè lí àlàyé è. <sup>12</sup> Ijamòshó kàn sè wà lílé èwàn ́ líbè, shí ó jí ̀ma Ébèrù an, shí ó ré jí erú fí ògán sója yèé èè shó olulú an ́. Àá ró àlá wa àan fú u, shí ó sè shàlàyé ti kúnukún. <sup>13</sup> Iwun àan ́ sè shelè yebá ó wí u fí ni gbà ́: shí à ré wòm yè si líshé um, shí à so okù lí èké ̀nikéjì um lá egi, shí ó kú.»

### **Joséfù tú àlá yèé Faraóòn lá an ́.**

<sup>14</sup> Líbè ́, Faraóòn beshé kpe Joséfù, shí à sàré kée gbé u fùdá kòò lílé èwàn ́. À fá eríwo fú u, shí à kparò ènù fú u, shí ó lo líwájú Faraóòn. <sup>15</sup> Shí Faraóòn wí fí Joséfù ní: «̀N lá àlá, shí ònikàn kò yóó tú u fú um, shí ò ko gbó ní bójì ònikàn lá àlá, shí ó ró u fée, shí ò gbó, èè tú u.» <sup>16</sup> Yèéni ́, Joséfù dáwùn fí Faraóòn ní: «̀Kò shi wòm èè tú u! ̀lórùn ε kó fú ε lí àlàyé yèé ε kó fu ̀kàn ε balè ́ ni.» <sup>17</sup> Líbè ́, Faraóòn wí fí Joséfù ní: «̀N lá àlá, shí ò kée rí ara um létídò-o Nìlì. <sup>18</sup> Shí yèé mà n rí òkàn ́, ò rí shí lalá abo méje yèé shèyánjú, shí à sara àan ́ fùdá, shí à wà je koríko létídò ́. <sup>19</sup> Léyìn bèè ́, lalá abo méje òmírìn án bó tìná an ti línú odò ́. À sùma, shí à shinrìn tíí, shí n kò tè rí òsìn kàn kó shinrìn tóbèè lí ìtálè Ejípítì

ó kpóó rí. <sup>20</sup> Shí lalá abo méje yèé shinrìn, shí à sùma àan ó se lalá abo méje àkpàshè yèé sara àan ó je. <sup>21</sup> Yèé à na se án je ó, kò tè wà baní òkàn ló línú wan, shí n sè jí gbri. <sup>22</sup> Léyìn bée ó, n ré lá àlá, shí n rí, shí akpó méje-é yó bó lá èkpórò òbú ó, à gbèdè, shí à dúun rí. <sup>23</sup> Àmá akpó méje-é yó tìná an. À gbè torí èfù gbígbóná yèé èè she ti lílè òsa ó sun án. <sup>24</sup> Shí akpó sínsíngé an ó se akpó méje yèé dúun rí an ó je. N ró àlá yèèni an fí awo àan, àmá àan kàn kò yóó tú u fú um.»

<sup>25</sup> Líbè ó, Joséfù dáwùn fí Faraóòn ní: «Olulú, iwun òbú ó ján àlá méjì an ó wà wí ni. Olórun wà tẹ Faraóòn lésè lá iwun yèé ó wà wò kó she è. <sup>26</sup> Lalá abo méje yèé shèyánjú an ó jí òdún méje, akpó méje yèé dúun rí àn ó katún jí òdún méje: báni àlá òbú ó ni. <sup>27</sup> Lalá abo méje yèé shinrìn, shí à sùma, shí à tìná lalá àkpàshè an ó jí òdún méje, akpó sínsíngé méje yèé èfù gbígbóná yèé èè she ti lí òsa ó sun àan ó katún jí òdún méje: báni ebi é kó jà fí òdún méje ni. <sup>28</sup> Faraóòn, yebá n ti wí u fée ó, Olórun shígbá lítà iwun yèé ó wà wò kó she ó fée. <sup>29</sup> Fí òdún méje yèé lèwa àan ó, à ká wà mú òjè kpíkpò lí itálè Ejípítì kpóó. <sup>30</sup> Shí bójí òdún méje yèèni an wáa ló ó, ebi é kó jà fí òdún méje. Ebi ó é kó jà tíí, shí a kò kó tó jáyè òjè kpíkpò yèé à mú wáa ló lí ilú Ejípítì ó ró. Ebi ó é kó she shí òniyàn kpóó é kó dà lí iyà. <sup>31</sup> Ebi ó é kó le tíí, shí ònikàn kò kó tó jáyè ní à mú òjè kpíkpò lí ilú ó rí ró. <sup>32</sup> Faraóòn, àlá méjì yèé ò lá ó wà wí iwun òbú ó. Ó wà mú díye ní iwun yèèni kpinnu línú Olórun, shí é kó sè she ú lárìkpín. <sup>33</sup> Lígàyí ó, iwun yèé n lí, shí mà n wí fée ó

ní: o wo amàrán-mòye kàn, shí o fu jògán lórun ilú Ejípítì. <sup>34</sup> Bójí ò she bée dábò ni, o yan ìgbèléyìn an fí ògán ó, shí ká wà gba ìdá merú òjè yèé à ká mú lí ilú ó fí òdún méje yèé òjè ε kó kpò si è. <sup>35</sup> Ká kpadí òjè kpíkpò yèé à ká mú lí kàlàjì òdún ilèrò méje àan ó, shí Faraóòn kó fú owùn, shí ká kó an dà lí àkà lí ilú lílákún an, shí òwó kó ma kàn ú. <sup>36</sup> Yèèni ó, Ejípítì ε kó lí ìje gbelè fí ebi òdún méje yèé lèwa ó. Yèèni ó, ebi kò kó sè tó sún ilú ó ró.»

### **Olulú ó fu Joséfù jògán lórun ilú Ejípítì kpóó**

<sup>37</sup> Ìyìn yèé Joséfù wí ó bádé lójú-u Faraóòn ùungbo abésè è an gbo. <sup>38</sup> Shí Faraóòn wí fí abésè è an ní: «Èmí Òlórùn wà líitá ija yèyí. Àa ε ka tó yò rí òniyàn unhún è kàn ró ni?» <sup>39</sup> Shí Faraóòn wí fí Joséfù ní: «Òlórùn mú iwun yèèni an kpóó díye é ni. Ònikàn kò ko sí, shí kó tó jí amàrán-mòye tó ε ró. <sup>40</sup> Mà n fu é jògán lórun ilú um, shí oni yèé wà lí ilú an ó kpóó à ká wà she iwun yèé è sho wí an ó. Àritàn oyè um dódó ján ε kó jí ò fu kperè é ni. <sup>41</sup> Líshàyí ó, ò fu é jògán lórun ilú Ejípítì ó kpóó.» <sup>42</sup> Yèé ó wí bée ó, ó bó àrùka oyè è, shí ó mú bò lówó fí Joséfù, shí ó wí shí à mú èwù olówó dódó wè fú u, shí ó mú wòrò yèé à fu wúra fu she ó kó lí èké fú u. <sup>43</sup> Ó wí shí à gbé u si lí òkò ashin yèé ìgbèléyìn àkpàshè è èè lò ó, shí òniyàn án wà dígbè líwájú è ní: «E tì léyìn.» Yebá Faraóòn fu ú fu jògán lórun ilú Ejípítì kpóó gbà ó ni.

<sup>44</sup> Ó ré wí fí Joséfù ní: «Wòm jí olulú Ejípítì ni. Àmá, bójí ònikàn wà wò kó she òkàn lí itálè Ejípítì kpóó, shí o kò fú owùn, olúwè kò kó yò she ú.» <sup>45</sup> Léyìn bée ó, Faraóòn sò Josefù lí

Safunátì-Paneyáà<sup>x</sup>, shí ó gbé Asenátì, ɔma Potiferáà fú u, shí ó di aya è; Dàdá aya ó sè jí ògáwin ilú Ónì. Shí Joséfù sè kèè bèlèwò ilú Ejípítì kpóó.

<sup>46</sup> Ɖdún ɔgbàn Joséfù lí lírè yèé à gbé u wá líwájú Faraóòn yèé jí olulú Ejípítì ó ni. Ó sòkò lédò Faraóòn, shí ó kèè rìn kárí ìtálè Ejípítì kpóó. <sup>47</sup> Lí kàlàjì ɔdún méje yèé òjè sànrere ó, à mú òjè kpíkò. <sup>48</sup> Joséfù kpadí òjè kpíkò yèé à mú lí ìtálè Ejípítì ó kpóó fí ɔdún méje yèèni an ó. Shí ó wí, shí à ma àkà an si lí ilú lílákún lílákún an lo, shí àà kó òjè yèé à mú lí ìtòko yèé wéjá ilú lílákún an ó kèè dà lí àkà an ó. <sup>49</sup> Ɖjè yèé Joséfù kpadí ó kò, shí ó kúnlé si sàyì baní yanrìn etí òku ni, ó kò tíí shí a kò kó yò wàn ú, shí ká ma ìshùwàn è ró. <sup>50</sup> Ítán shí ɔdún ebi ó kó wá ó, Asenátì, ɔma Potiferáà yèé jí ògáwin ilú Ónì ó bí ɔma olokìnrin méjì fí Joséfù. <sup>51</sup> Joséfù sò àwòròbí ó lí Manasèè; shí ó ní: «Ɖlórùn she shí n gbàgbé ojùnkpan um àan, shí n ré gbàgbé ní n jìná lá irá um àan.» <sup>52</sup> Ó sò àbína ó lí Efrayímù; shí ó ní: «Ɖlórùn she shí n là lí ilú ibi n rókò tíí è.»

<sup>53</sup> Ɖdún méje yèé à fu mú òjè kpíkò lí ìtálè Ejípítì ó kparí. <sup>54</sup> Shí à sè wòsi lódún méje yèé ebi é kó jà fí ó yebá Joséfù ti wí u lo è. Ebi ó wà jà líwunjowun lí ilú an kpóó. Àmá ije wà lí ìtálè Ejípítì yè. <sup>55</sup> Ebi kan ɔma Ejípítì an kpíkpa, shí àan kpóó kan igbe dídá, shí à kèè bá Faraóòn, shí à ní kó fú àan lí ije. Shí ó sè dáyùn fú an ní: "E kèè rí Joséfù, shí e she iwun yèé é kó wí fí iín è. <sup>56</sup> Ebi gba ilú Ejípítì kpóó ké. Yèèni ó, Joséfù wí, shí à shí àkà yèé wà lí ilú

lílákún an ́, sh́ à ta ìje f́ ́ma Ej́pítì an. Ebi ́ ré yin gùlé lí Ej́pítì. <sup>57</sup> Ònìyàn an èè ti lí ìlú an kpóó wá lí Ej́pítì, sh́ àà wáa ra ìje ló Joséfù, torí ebi ́ le kajá lí ìtálè ayé ́ kpóó.

## 42

### **Jakóbù be ́ma è an lo lí Ej́pítì**

<sup>1</sup> Jakóbù gbó f̀nì ìje-é wà lí Ej́pítì. Yèèni ́, ó wí f́ ́ma olokìnrin è an ní: «Ké she sh́ è kpa ́wó má si, sh́ è wà wo ara ín an le? <sup>2</sup> Ñ gbó ní ìje-é wà lí Ej́pítì. E lo náànú, sh́ e kèè ra ìje wá f́ ni, sh́ àa kó je, torí àa kó ma kú ebi. <sup>3</sup> Yèèni ́, ́manà Joséfù lólokìnrin maá f̀nà ìlú Ej́pítì, sh́ ká kèè ra ìje. <sup>4</sup> Àmá Jakóbù kò jé be Benjamèè yèè jí àbína Joséfù ́ lo ùungbo wan gbo, torí ó wà shojo ní, jàùmbá kàn kó ma kèè bá u. <sup>5</sup> ́ma Israèlì án sè lo lí Ej́pítì, sh́ ká kèè ra ìje, sh́ à kèè bá ́ni yèè ti líbi kíbi, sh́ à lèwa kó wa ra ìje àan ́ rúwanró. Torí ebi ́ wà jà líwunj̀wun lí ìtálè Kanáà kpóó.

### **Joséfù kò gba ́manà è an rere**

<sup>6</sup> Joséfù nìí jí ògán ìlú ́, sh́ ó kpàshe lórun ìje ́ títà f́ ònìyàn an è. ́manà è án tó, sh́ à kálè, sh́ à teríba fú u. <sup>7</sup> Yèè Joséfù rí an ́, ó mà án. Àmá ó she baní kò mà án ni, sh́ ó wí ìyìn fú an ùungbo owùn líle gbo, sh́ ó ní: «Bisí è ti le?» À dáwùn fú u ní, àá ti lí ìtálè Kanáà, sh́ àá lèwa kó wa ra ìje.»

<sup>8</sup> Joséfù ma ́manà è an krékré, àmá àan yèèni an kò mà ú. <sup>9</sup> Líbè ́, ó jáyè àlá yèè ó lá an ́, sh́ ó wí fú an ní: «È yólè wá, sh́ e wáa



wáàdí, shí e rí ibi à ká yɔ gbà, shí ká rí ònà lá ni ó ni.» <sup>10</sup> Àmá à dǎwùn ní: «Láyé olúwa! Ìje ján àa ìbèlìshé ε àán lèwa kó wa rà ni. <sup>11</sup> Gbèè àa kò yólè wá mà! Àa ìbèlìshé ε àan kpóó jí ɔma iba òbú ó, shí àá sè ré jí òniyàn ashèyító an.» <sup>12</sup> Joséfù dǎwùn fú an ní: «Èwá ni, e yólè wá, shí e wáa wáàdí, shí e rí ibi à ká yɔ gbà, shí ká rí ònà lá ni ó ni.» <sup>13</sup> À ré dǎwùn ní: «Àa ìbèlìshé ε àan ó, àá ti lí ìtálè Kanáà, shí iba òbú ó sè bí àa méjìlá àan ó kpóó ni. Oni yèé jí ɔma kékeré yɔ lí èérin wa ó wà ùungbo dàdà wa gbo, shí òniyàn òbú kò sè tó sí ró.» <sup>14</sup> Joséfù wí fú an ní: «Báni iwun yèé n wí ó ján n wà wí ni, è yólè wá, shí e wáa wáàdí, shí e rí ibi à ká yɔ gbà, shí ká rí ònà lá ni ó ni. <sup>15</sup> Ítán shí n gba iwun yèé è wà wí ó gbó ó, àbína iín yèé kékeré yɔ ó láti kpàshè wá. Bí kò shi bée, n fu Faraóòn fu búra fí iín ní, e kò kó sókò líbibí. <sup>16</sup> E be ònikàn lo lí èérin ín, shí kó kèè gbé u wá. Lírè yèèni ó, iin yèé bò an ó, è she wà lílè èwàn si, shí n rí bíshi iyìn yèé è wí an ó jí iyìn èyító nù. Bójí è wà shàá, n fu Faraóòn fu búra fí iín ní, ε kó jí è yólè wá, shí e wáa wáàdí, shí e rí ibi à ká yɔ gbà, shí ká rí ònà lá ni ó ni.»

<sup>17</sup> Joséfù kó ɔmanà è an kpóó sé fí ɔjó méta. <sup>18</sup> Lójókéta ó, Joséfù wí fú an ní: «Bójí è wà wò shí e gbé láyè, iwun yèé è she she ó nìi, torí wòm yè màà lí ìsáfí fí Olórun. <sup>19</sup> Bójí è jí òniyàn ashèyító an ìdéùndè ni, e jòó ɔmanà ín òbú si lílè èwàn líbibí. Shí iin yèé bò an ó, e gba ìje lo fí irá iín an yèé wà kú ebi lílè è. <sup>20</sup> Léyìn bée ó, e gbé àbína iín yèé kékeré yɔ ó wá fú um; yèèni ó, mà n mà fòní è wà wí èyító, shí a kò kó sè tó kpa ín kúkú ró.» Shí ɔmanà è aán sè

jé. <sup>21</sup> À wí lí èérin ara wan ní: «Áyì! Àá wà lánwó iwun yèé àá she fí ɔmanà wa Joséfù ́, àá rí lí ìròjú yèé ò wà lírè yèé ó ní àa kó dírójú ùun, shí àa kò tuntún ná è è. Yè ján she shí àá wà rókpo líshàí ni.» <sup>22</sup> Shí Rubénì gba iyìn, shí ó wí fú an ní: «N kò ti ní e máa shìkà lá ɔma ́ ni? Àmá e kò gbó iwun yèé ò wí ́; ùun nìí àá wà san ìsangu ikú yèé kpa ú ́ líshàí è.» <sup>23</sup> A kò sè mà fòní Joséfù wà gbó iwun yèé àán wà wí ́, torí ònikàn wà bè, shí ó wà tú iwun yèé à wà wí an ́. <sup>24</sup> Líbè ́, Joséfù jìnà lá an odé, shí ó kèè sòkún, shí ó kpadà wá, shí ó wí iyìn fú an. Léyìn bèè ́, ó yan Simeyòòn, shí ó wí, shí à sè mú dè líshojú wan.

### **ɔmanà Joséfù án kpadà lo lí Kanáà**

<sup>25</sup> Léyìn bèè ́, ó kpa ú lí àshe, shí ó ní ká kó ìje kún àtì wan, shí ká mú owó kúnnukún si lí àtì è fú u, shí ká fú an lí ìje yèé à ká je lónà ́, shí à sè she iwun yèé ó wí ́. <sup>26</sup> Shí à sè di àtì ìje àan ́ si líitá kétékété wan, shí à lo. <sup>27</sup> Yèé à wà lòkòò ́, à kèè tó líbi à ká sùn ́, shí òkàn lí èérin wan tú àtì è, shí ó wà wò kó fú kétékété è lí ìje, shí ó sè rí owó è lí àtì ́. <sup>28</sup> Shí ó wí fí ɔmanà è an ní: «À dá owó um kpadà fú um, ùun nìí wà lí àtì um í!» Líbè ́, ɔkàn wan rò, shí èrù bà án, shí à wà bèrè ná ara wan ní: «Ké Olórun she fí ni bayí le?»

<sup>29</sup> Yèé à tó lí itálè Kanáà lédò iba wan Jakóbù ́, à ró iwun yèé shelè líitá an ́ kpóó fú u. <sup>30</sup> Shí à ní: «Ològbó yèé kpàshe lí ilú ́ wí iyìn fí ni ùungbo owùn líle gbo. Ó fu ni fu kpe ɔni yèé èè yólè wá, shí àá wáa wáàdí, shí ká rí ibi à ká yɔ gbà, shí ká rí ònà lá ilú

è. <sup>31</sup> Shí àá wí fú u ní, àá jí òniyàn ashèyító an. Àa kò shi oni yèé èè yólè wá, shí àà wáa wáàdí, shí ká rí ibi à ká yò gbà, shí ká rí ònà lá ilú è. <sup>32</sup> Àá jí àa méjìlá, shí iba òbú ó sè bí ni ni. Òkàn lí èérin wa kò tó sí láyè ró, shí àbína wa yèé kékeré yò ó sè wà ùungbo dàdá wa gbo lí itálè Kanáà líshàyí. <sup>33</sup> Ològbó yèé kpàshe lí ilú ó sè dāwùn fí ni, shí ó ní: Ítán shí ùun kó gbà fòní àá wà wí èyító ó, àa ε kó jòó òmanà wa òbú si lílè èwàn líbè. Shí àa yèé bò an ó, àa ε kó gba ije lo fí irá wa àan yèé wà kú ebi lílè è. <sup>34</sup> Léyìn bèè ó, àa kó gbé abíná wa yèé kékeré yò ó wá fí ùun. Yèéni ó, ùun ε kó mà dájúdájú ní àa kò yólè wá, shí àa kó wa wáàdí, shí àa kó rí ibi à ká yò gbà, shí ká fu rí ònà lá àan ó, àmá àá jí òniyàn ashèyító an. Líbè ó, ùun ε kó sè jòó òmanà wa yèélèè ó fí ni, shí àa ε kó wà lo, shí àa ε kó wà wá lí ilú ó.»

<sup>35</sup> À sè kàn dída iwun yèé wà lí àtì wan ó kòò; shí kúnnukún rí owó yèé ó kèè fu ra oja ó línú sháúnkótó kékeré kàn lí àtì ó. Yèé à rí owó ó, ojo she àan kpóó tíí kèè já lîtà iba wan Jakóbù. <sup>36</sup> Shí iba wan Jakóbù ní: «È wà wò kó kpàdánù òma ùum àan kpóó rè? Joséfù kò tó sí ró, Simeyóon katún kò sè tó sí ró. Shí líshàyí ó, è ré wà wò kó gbé Benjaméè lo ló um. Wòm ján iwun yèéni an kpóó wà she ni!» <sup>37</sup> Líbè ó, Rubéni wí fí dàdá è ní: «Bójí n kò gbé Benjaméè kpadà wá fée ni o kpa òma ùum olokìnrin méjì an ó kúkú. Jòó è fú um, shí mà n gbé u kpadà wá fée.» <sup>38</sup> Àmá Jakóbù dāwùn fú u ní: «Láyé! Òma ùum kò lòkòò ùungbo ín gbo. Òmanà è ti kú, shí ó bo ùun dódó ló um, shí è sè mà fòní n ti gbárigbó; bójí

jàùmbá kàn kèè bá u lónà, ε kó jí è wà fu úm fu rókpò lòkòò líkú.»

## 43

### **Jakóbù jé ní Benjaméè kó lo ùungbo òmanà è an gbo**

<sup>1</sup> Ebi ó ré le gùlé lí ìtálè Kanáà. <sup>2</sup> Shí yèé à je ìje yèé à kèè rà ti lí ìlú Ejípítì ó tán ó, Jakóbù wí fí òma è an ní: «E kpadà lo lí Ejípítì, shí e kèè ra ìje odé wá.» <sup>3</sup> Shí Judáà dǎwùn fú u ní: «Ològbó ó yèé kpàshe lí ìlú Ejípítì ó ti terun má u, shí ó kílò fí ni ní, bójí àbína wa kò tìná ni wá, ùun kó ma jé rí ni líwájú ùun ró. <sup>4</sup> Bójí ò jé shí Benjaméè tìná ni lo, àa ée kèè ra ìje wá féε. <sup>5</sup> Àmá bójí ò kò, àa kò sè lòkòò; torí ològbó ó ti wí fí ni ní, bójí àbína wa kò tìná ni wá, ùun kò kó gba ni.» <sup>6</sup> Jakóbù wí fú an ní: «Ké she shí ìin katún aán ko kèè wí fí ològbó ó ní àán lí òmanà òmírìn? Ìkà è she lá um niìi!» <sup>7</sup> Shí à dǎwùn ní: «Ològbó ó bi ni lí ìyìn kpíkpò lékpasè àa gbo ojúlé wa gbo. Ó bèrè ná ni ní iba wa ka wà láyè kpèyí ni. Éε jí àa ré lí òmanà òmírìn nù. Shí àá sè dǎwùn fí ìbèrè è an. Àa kò kó ka yóò mà fǎní ε kó wí fí ni ní àa ko gbé òmanà wa ó wá né.»

<sup>8</sup> Judáà ré wí ní: «Iba ùum, jǎó Benjaméè kó tìná um lo. Àa kó yá dide, shí àa kó lo, bójí wòò gbo ni gbo kánná òma wa àan, àá wà wò kó gbé láyè, shí àa kó ma kú. <sup>9</sup> Ì gbà ú kan èdùn, shí bójí òkàn shelè ni, o gbé u rù úm. Bójí n kò gbé òma ó kpadà wá féε, èshè è kó gbé lí èké um tíí lo. <sup>10</sup> Bójí àa kò ti kpín tóbayí, àa ε kó ti lo, shí àa ε kó ti ré kpadà wá gbà méjì.» <sup>11</sup> Yèèni ó, iba wan Jakóbù wí fú an ní: «Yèé ó ko jí bèè ó, iwun yèé è she she ó niì: E baní iwun

rere itálè wa àan kàn an si lérù, shí e fu shòyà fí ològbó ́. E baní àdí elérùn rere àan<sup>x</sup>, oyin odé, kánná èso egi oríshi oríshi yèé àa èè je àan ́<sup>x</sup> lo fú u. <sup>12</sup>E baní owó yèé è she fu ra iwun ́ kánná owó yèé è rí lí àtì ín an ́, torí bóyá ée jí à shènà. <sup>13</sup>E dide, shí e gbé àbína iín Benjaméè, shí e kpadà lo lédò ològbó ́. <sup>14</sup>Olórun atólá iwun kpóó ́ kó she shí ològbó ́ kó dírójú iín, shí kó jòó iín, shí e gbé Simeyóòn gbo Benjaméè gbo kpadà wá. Shí bójí ó bere wòm yè n gbé lí àrì lí ɔma ni kó ko gbé béè.»

### **Joséfù rí ɔmanà è an láùnkéjì**

<sup>15</sup>ɔma Jakóbù án sè kó iwun yèé à ká kèè fu shòyà fí Joséfù an ́, shí à baní owó yèé à ká fu ra ije kánná yèé à rí lí àtì wan è. À gbé Benjaméè, shí à fànà Ejípítì, shí à lo lédò Joséfù. <sup>16</sup>Yèé Joséfù rí Benjaméè ùungbo wan gbo ́, ó wí fí amójútó ilé è ní: «Gbé ɔni yèèni an lo lílé, shí o mú eran kàn shí ká kpa, shí ká se ije si lílé, torí à ká je ije òsán ́ ùungbo wòm gbo.» <sup>17</sup>Ològbó ́ she iwun yèé Joséfù wí fú u ́, shí ó sè gbé an lo lílé. <sup>18</sup>Yèé à rí fòní à gbé àan lòkòò lílé-e Joséfù ́, èdùn dá an, shí à wà wí lí èérin ara wan ní: «Owó yèé à mú si lí àtì ije wa àan líjeló ́ she shí à gbé wa lòkòò ni mà! À ká jì lîtà ni, shí à ká shìkà lá ni. À ká gba kétékété wa àan, shí à ká fu ni fu she erú.» <sup>19</sup>Yèé à tó lí aunkpànnà ilé ́, à sómá amójútó ilé ́, shí à wí fú u ní: <sup>20</sup>«Ològbó, ò jàre, àá ti wá líbibí gbòbú rí, shí àá wáa ra ije. <sup>21</sup>Shí yèé àá kpadà lòkòò, shí àá kèè tó líbi àa e kó sùn ́, àá shí àtì wa àan, shí kúnnukún rí owó yèé ó fu ra ɔjà ́ lí àtì è. Owó yèé kúnnukún baní, shí e kó fu ra

ojà ó pépépé ó rí línì ní, shí àá sè dá u kpadà wá líshàyí. <sup>22</sup> Àá ré baní owó òmírìn wá, shí àa kó wa fu ra ije. Àa kò sè ma òni yèé dá owó ó kpadà si lí àtì wa àan è.» <sup>23</sup> Líbè ó, amójútó ilé ó wí fú an ní: «Òkàn ín kó balè, èrù kó ma bà ín. Òlórùn dàdà iín yèé ré jí Òlórùn ín ó nìí mú irò yèèni an si lí àtì ín an è. N ti gba owó yèé è fu ra ojà ó.» Shí ó sè dá Simeyóòn fú an.

<sup>24</sup> Amójútó ilé ó gbé àan kpóó wólé Joséfù. Ó she omi fú an, shí ká fu shan esè, shí ó fú kétékété wan lí ije. <sup>25</sup> À gbó fóní líbè Joséfù ε kó wa jeun ùungbo àan gbo ní, yè she shí itánná kó wá lí òsán ó, à to iwun yèé à ká fu shòyà fú u àan ó si.

<sup>26</sup> Yèé Joséfù wá lílé ó, à gbé òyà yèé à ti kpadí si líbè an ó wá fú u, shí à kálè, shí à teríba fú u. <sup>27</sup> Ó kìn an, shí ó ní à ka wá ire nù. Shí ó sè bèrè ní: «Iba ín yèé gbárigbó, shí è wí iyìn lá fú um ó wá ire ní? Ó ka bò lí àyè si kpèyí ní?» <sup>28</sup> Shí à dáwùn fú u ní: «Iba wa yèé jí ibèlishé ε ó wá ire, shí ó sè bò lí àyè.» Shí à ré kálè, shí à teríba fú u. <sup>29</sup> Joséfù gbé ojúlókè, shí ó rí omanà è kpàákpàá yèé àà kpè lí Benjaméè ó, shí ó bèrè ná an ní: «Éε jí omanà ín yèé kékeré yò, shí è wí iyìn lá fú um ó nìí ní?» Shí ó wí fú u ní: «Òlórùn kó wúre fée oma.»

<sup>30</sup> Yèé Joséfù rí àbína è ó, ara è wò wì, shí iyánkún gu ojú è, shí ó yára fùdá, shí ó kèè wòsi línulé è, shí ó sòkún. <sup>31</sup> Yèé ó sòkún dábò ó, ó she omi we ojú, shí ó kpadà wá léddò wan. Ó wa gbójú, shí ó ní ká gbé ije wá, shí àan kó je. <sup>32</sup> Shí à sè fú Joséfù lí ije è lótò, shí à fú omanà è an lí ije wan lótò. Oma ilú Ejípítì yèé wa

jeun lí tètè an ó katún jeun wan lótò ruwanró, torí òma ilú Ejípítì an kètè jeun gbo òma Ébérù an gbo, ó shèwò. <sup>33</sup> Joséfù gbo òmanà è an gbo jokó, shí à fu ojú fí ara wan lí ìshúwántè ti lîtà àwòròbí ó kètè já lîtà àbíkogbó ó. Yebá à tò án si lékpa lékpa gbà ó jí òkàn, shí ó bo án tíí, shí à wà wo ara wan lo. <sup>34</sup> Joséfù sè wí fí ìbèlìshé è an ní, ká wa bù lí ìje yèé wà lábé ùun àan ó lo fú an. Ìje yèé à bù fí Benjaméè ó kpò kpere ti òni yèélèé an ó líkpònà merú. Shí àan gbo Joséfù gbo mu òtí, shí ó ká an.

## 44

### Joséfù dán òmanà è an wòrí

<sup>1</sup> Léyìn bétè ó, Joséfù kpa ú lí àshe fí amójútó ilé è ó ní: «Kó ìje kún àtì fí òni yèyí an. O fú kúnnukún lí ìshùwàn yèé è kó yò rù ó, shí o sè ré mú owó kúnnukún si lí àtì è fú u. <sup>2</sup> O mú àdùgbá um yèé à fu owó idè fu she ó si lí àtì òni yèé jí òma kékeré yò ó, shí o sè ré mú owó òjà è kánná è fú u.» Amójútó ilé ó sè she iwun yèé Joséfù bè ú è.

<sup>3</sup> Yèé ilè má lí àárò kùtùkùtù ó, à jòó an shí à fàná àan gbo kétékété wan gbo. <sup>4</sup> Yebá à fùdá kòò lí ilú ó bayí, shí à kò rìnnà tó lí ìdikàn ó ján Joséfù wí fí amójútó ilé è ní: «Dìde, shí o sáré kètè bá an, shí o bèrè ná an ní: "Ké she shí è fu èyìn òwó fu san ore yèé à she fí iín ó le? <sup>5</sup> Ké she shí è shole àdùgbá yèé ògán um èè fu mu omi, shí èè ré fu ye iwun wòrí ó lòkòò le? Ìkà è she niì!» <sup>6</sup> Amójútó ilé ó sè kètè bá an, shí ó wí ìgbólówùn an ó fú an. <sup>7</sup> Shí à

dáwùn fú u ní: «Ològbó, ké ko jí èbi yèèni shí ò wà dá fí ni. Àa ìbèlìshé ε àan, àa kò kó ka jé she iwun unhún bée láyé né! <sup>8</sup> Owó yèè àá rí lí àti wa àan ó, àá ka dá u kpadà ti lí ìtálè Kanáà wá né! Bási àa ε kó ko ti shole owó nùmí wúrà lílè ògán ε gbà? <sup>9</sup> Ològbó, bójí à rí àdùgbá ó lérù ònikàn lí èérin wa, à láti kpa olúwè kúkú, shí àa yèè b̀ an ó, àa ε kó di erú ε àan.» <sup>10</sup> Amójútó ilé ó dáwùn fú an ní: «Ó s̀an! Àa kó ko she iwun yèè è wí ó. Àmá bójí à rí àdùgbá ó ló ònikàn, òni yèèni ε kó di erú um, shí à ká yan ̀wó lá òni yèè b̀ an ó.» <sup>11</sup> Lésèkésè ó, kúnnukún yan àti è dadì, shí ó tú u. <sup>12</sup> Amójútó ilé ó, tan àti-i wan kpóó. Ó kàn ú títàn ti lîtà àti àwòr̀bì ó kèè kparí si lîtà ti ̀ma kékeré ó, shí à sè rí àdùgbá ó lí àti-i Benjamée. <sup>13</sup> Yèèni ó, ara wan gbóná, shí à fa èwù ya lí èké ara wan, shí kúnnukún ré di erù è si lîtà kétékété è, shí à kpadà wá lí èérin ilú ó.

### **Judáà gbìjàjà léríwo Benjamée**

<sup>14</sup> Judáà gbo ̀manà è an gbo sè tó lílè-e Joséfù, shí à bá u líbè; shí à kálè, shí à teríba fú u. <sup>15</sup> Joséfù wí fú an ní: «̀ma àan, ké ko she shí è she iwun gbà bée? Éε jí e kò mà f̀nì òniyàn unhún um àán lí àshe yèè àà fu ma iwun yèè wà shelè an ó ni?» <sup>16</sup> Shí Judáà ní: «̀lólá, ké àá mà, shí àa ε kó yò rí wí líshàí le? Ké àa ε kó yò wí, shí àa kó wè má le? ̀lórùn shígbá lîtà àa ìbèlìshé ε àan ni. Àá jèbi, yè she ó, àa gbo òni yèè à rí àdùgbá ó ló ó gbo, àa ε kó di erú ε àan.» <sup>17</sup> Líbè ó, Joséfù dáwùn, shí ó ní: «Láyé, n kò kó she bée. ̀ni yèè à rí àdùgbá ó ló ó dódó ján ε kó di erú um ni. Ìin yèè b̀



an ́, e kpadà lo léddò iba ín ùungbo tútù gbo.»

<sup>18</sup> Judáà sè sómá Joséfù, shí ó ní: «Olólá, ò jàre, jòó shí wòm ìbèlìshé ε n wí iyìn kàn féε. Ò jàre, máa kannú lá wòm ìbèlìshé ε, torí àshe òbú ́ ján ò lí ùungbo Faraóòn gbo ni. <sup>19</sup> Lí ìjeló ́, ò bèrè ná àa ìbèlìshé ε àan ní, iba wa ka wà lí àyè kpèyí ni, shí àá ka ré lí ɔmanà òmírìn ró ni? <sup>20</sup> Shí àá dǎwùn féε ní, iba wa wà lí àyè, shí ó sè ti gbárigbó. Àá ré lí ɔmanà lolokìnrin òbú, shí ó jí ɔma kékeré yɔ. Iba wa sè ti gbárigbó ítánná kó bí u. Ó lí ifé fú u tíí, torí ɔmanà è yèé ìnà è bí fí iba wa ́ ti kú, shí ó wa bɔ ùun dódó. <sup>21</sup> Ò wí fí ni ní àa kó gbé u wá fí ùun shí ùun kó rí u. <sup>22</sup> Shí àá dǎwùn féε ní, ɔma yèénì kò kó yɔ sókò léddò iba wa; bí ó jé sókò léddò è, iba wa ε kó kú. <sup>23</sup> Àmá, ò wí fí àa ìbèlìshé ε àan ní ùun kò kó gba ni, bójí àa kò gbé àbína wa yèé kékeré yɔ ́ wá. <sup>24</sup> Shí yèé àá kpadà lo léddò iba wa yèé jí ìbèlìshé ε ́, àá ró iwun yèé ò wí an ́ fú u. <sup>25</sup> Shí yèé ó ní àa kó réwá, shí àa kó wa ra ìje ́, <sup>26</sup> àá dǎwùn fú u ní, àa kò kó yɔ lo lí Ejípítì bójí àbína wa yèé kékeré yɔ ́ kò tìná ni. Torí ològbó ́ ní ùun kò kó gba ni, bójí kò wá ùungbo ni gbo. <sup>27</sup> Iba ùum yèé jí ìbèlìshé ε ́ dǎwùn fí ni ní, àá mà ní ɔma méjì ján aya ùun Rashéli bí fí ùun ni. <sup>28</sup> Ìkàn lí èérin àan méjì an ́ ti lo, shí kò tó kpadà wá ró, shí ó ní, eran ìgbé an ján ti mú u je ni; shí kò sè tó rí u láyé ró. <sup>29</sup> Shí àá ré lèwa kó wa gbé ɔni yèyí kòò léddò ùun n'shé! Bójí òkàn jé kèè she ú, yebá ùún ti gbárigbó si ́, ε kó jí ùun ε kó kú ikú àkpò, shí ε kó sè jí àan níí she è.»

<sup>30</sup> Judáà ré wí fí Joséfù ní: «Olólá, n kò kó yɔ tó léddò iba ùum yèé

jí ìbèlìshé ε ́ léyìn ija yèyí, torí bójí kò rí u kèè yóo gbé. <sup>31</sup> Shí bójí ó sè rí ní kò kpadà wá ε kó kú. Bójí ó sè kú bée ́, ε kó jí àa ìbèlìshé ε àan nìí she shí iba wa yèé jí ìbèlìshé ε ́, ε kó kú ikú ìròjú lárígbó jíjé è è. <sup>32</sup> Shí ró ́, wòm ìbèlìshé ε ò gba omanà ́ kan èdùn líwájú iba ùum. Ò ní bójí n kò gbé u kpadà wá fú u, ε kó sè jí ò shè lá iba ùum tíí lo. <sup>33</sup> Olólá, ò jàre! Líshàyí ́, jòó shí wòm ìbèlìshé ε n di erú ε líkpò ija ́, shí ùun yè kó kpadà lo ùungbo omanà è an gbo. <sup>34</sup> Lí èyító ́, básí mà n ti kpadà lo léddò iba ùum, bójí ija yèyí kò tìná um le? N kò kó jé fu ojú dàdà um fu rí iyà!»

## 45

### Joséfù mú ara è díye omanà è an

<sup>1</sup> Yèé Judáà wí bée ́, Joséfù jàlá kó gbé líwájú oni yèé wé u já an ́, shí ó kù ú. Shí ó téjú wí fú an ní ká fùdá. Yèé ó bo Joséfù ùungbo omanà è an gbo dódó ́, ó mú ara è díye án. <sup>2</sup> Àmá, ó mú okún gbà kunkun, shí oni Ejípítì an kpíkpò gbó, shí oni yèé wà lódi Faraóòn an ́ katún gbó iwun yèé shelè ́. <sup>3</sup> Joséfù wí fí omanà è an ní: «Wòm Joséfù ́ nìí, iba ùúm ka wà láyè kpèyí ni?» Àmá omanà è an kò yóo dáwùn fú u, torí eríwo wan súja, shí ara wan wà wán. <sup>4</sup> Líbè ́, Joséfù wí fú an ní: «E sómá um!» Shí à sómá è. Shí ó ré ní: «Wòm Joséfù omanà ín yèé è tà, shí à gbé wá lí Ejípítì ́ nìí. <sup>5</sup> Àmá, líshàyí ́, yè ti wáa lo, kó ma she ara kú iín, okàn kó ma sè tó bá iín jà yèé è gbé um tà ́ ró. Lí èyító ́, Olórun bè um shúwájú iín wá líbibí, shí n yóo fu gbà ín là ni. <sup>6</sup> Ti lódún méjì nìí

ebi-í ti wà jà lí èérin ìlú ó íí, shí e kó sè ré jà bée fí ɔdún merú, shí a kò kó yɔ roko, a kò kó sè yɔ́ mú òjè. <sup>7</sup> Ɖlórún bè úm shúwájú iín wá líbibí, torí n yɔ́ kpadí ìje kpíkpò si lí ìlú ó, shí e yɔ́ gbé lí àyè, shí e bíma, shí òkpòlòkpò ín an kó rí ìgbàlà. <sup>8</sup> Báni kò tó shi iín she shí n wá líbibí ró, Ɖlórún she shí n wá líbibí ni. Ùun ján sè ré she shí n jí àgbà amàràn-mòye fí Faraóòn ni, ó fu úm jògán lórún ilé è, shí n wá lórún ìlú Ejípítì kpóó. <sup>9</sup> Líshàyí ó, e yá fàná lo léddò dàdà um, shí e kée wí fú u ní: "Iwun yèé ɔma èe Joséfù ní ká wí fée ó nìí: Ɖlórún sɔ́ úm di ògán ìlú Ejípítì kpóó, wá lí tè um lárìkpín. <sup>10</sup> È sho gbé lí itálè Goshénì, shí è sho wá lágbe um, wòò gbo ɔma èe àan gbo àbímaréma èe àan gbo kánná agbo òsìn kékeré nùmí lílákún e àan àti iwun yèé jí tée àan ó kpéèkpóó. <sup>11</sup> Líbè ján mà n yɔ́ baní e, shí nkan kò kó hán wòò gbo ilé e gbo kánná irá e àan ni, torí ebi ó e kó ré jà fí ɔdún merú."» <sup>12</sup> Shí Joséfù sè wí fí ɔmanà è an ní: «Ìin katún è ti fu ojú rí, shí ɔmanà um Benjaméeè katún sè wá rí fòní arè-e wòm Joséfù katún ján wá wí iyìn fí iín ni. <sup>13</sup> Báni, e kée wí iwí yèé wá léríwo ùum lí Ejípítì ó fí dàdà um kánná iwun yèé è fu ojú rí an è, shí e sè yá gbé u wá fú um líbibí.»

<sup>14</sup> Líbè ó, Joséfù mú ɔwó ká ògùnrun fí ɔmanà è Benjaméeè, shí ó mú ɔkún gbà, shí Benjaméeè katún sɔkún lírè yèé à mú ɔwó ká ògùnrun fí ara wan è. <sup>15</sup> Ó mú ɔwó ká ògùnrun fí ɔmanà è an kpóó ùungbo iyánkún lójú gbo. Yèénì ó, ɔmanà è aán sè lí ìgbóyà, shí à wí iyìn ùungbèègbo.

### **Faraóòn beshé kpe Jakóbù wá lí Ejípítì**

<sup>16</sup> Oni yèé wà lódi àan ó gbó f̀nì ɔmanà Joséfù án wá. Shí yèé Faraóòn gbo ibèlishé è an gbo gbó u ó, ó dùnná an tíí. <sup>17</sup> Shí Faraóòn sè wí fí Joséfù ní: «Wí fí ɔmanà ε àan ní ká to erù fí òsìn wan, shí ká kpadà lo lí ilú Kanáà, <sup>18</sup> shí ká kèè gbé dádá wan gbo ɔni ojúlé wan gbo wá, shí ká wa gbé líbibí. Yèèni ó mà n fú iín lílè yèé sà̀n ɔ lí ilú Ejípítì ó, shí è she sè je ije rere yèé wà lí ilú ó. <sup>19</sup> O ré wí fú an ní ká gbé ɔkò ashin àan ti lí Ejípítì bibí, shí ká kèè fu kó aya wan, ɔma wan, kánná dádá wan wá. <sup>20</sup> Ojú wan kó ma gbé lá iwun yèé à ká j̀òó an ó, torí líbi-í sà̀n ɔ ó nìí à ká gbé è. <sup>21</sup> ɔma Israélì án sè she iwun yèé à wí fú an è. Shí yebá Faraóòn ti kpa ú lí àshe gbà ó, Joséfù fú an lí ɔkò ashin àan kánná ije yèé à ká je lónà è. <sup>22</sup> Ó fú kúnnukún lí èwù olówó dódó òbù òbù, àmá ó fú Benjaméè yè lówó ɛɔ ɔgɔrú méta (300) kánná èwù olówó dódó merú. <sup>23</sup> Bèè òbù ó, ó to iwun yèé sà̀n ɔ lí Ejípítì an ó rù fí kétékété akɔ maá (10), shí ó di òjè oko, ikètì gbígbe kánná ije yèé dádá è ε kó fu rìnnà àjò ó rù fí kétékété abo maá (10). <sup>24</sup> Líbè ó, Joséfù wí fí ɔmanà è an ní ká ma fa iyìn bá ara wan lí itónà, shí ó sè j̀òó an, shí à lo. <sup>25</sup> Yèèni ó, à s̀kò lí Ejípítì, shí à lo lí Kanáà lédò dádá wan Jakóbù. <sup>26</sup> Shí à wí fú u ní: «Joséfù wà láyè, shí ó tè ré j̀ògán lórun ilú Ejípítì kpóó!» Shí yèé à wí bèè fí Jakóbù ó, ó kperè ú shí kò mì, torí kò gba iyìn wan gbó. <sup>27</sup> Líbè ó, à ró iwun yèé Joséfù wí fú an ó kpóó fí Jakóbù, shí Jakóbù ré rí ɔkò ashin yèé Joséfù mú níkò ní ká wa fu gbé u wá an ó, shí ɔkàn è balè. <sup>28</sup> Yèèni ó, Jakóbù ní: Hìín! «Yè dódó ti tó, ɔma ùum Joséfù wà láyè n'shé;

mà n kèè rí u ítán shí n kú.»

## 46

### Jakóbù fànà Ejípítì

<sup>1</sup> Israéìlì kpadí iwun yèé ó lí an ó kpóó, shí ó fànà. Yèé ó tó lí Bèè-shefáà ó, ó rúbò fí Ìlórùn yèé iba è Isákì sìn è. <sup>2</sup> Lóru ó, Ìlórùn wí iyìn fú u lójú àlá, shí ó ní: «Jakóbù! Jakóbù!» Shí Jakóbù dāwùn ní: «Wòm nìi.» <sup>3</sup> Ìlórùn ré wí fú u ní: «Wòm jí Èlì, Ìlórùn iba èè ni. Èdùn kó ma dá è fí Ejípítì lílò, torí mà n she shí è sho dá aro lílákún náànú. <sup>4</sup> Arè wòm katún ján è kó sìn é ló lí ìlú Ejípítì ni, shí mà n sè ré gbé è kpadà wá, shí è sho kú si lówó Joséfù.» <sup>5</sup> Yèéni ó, Jakóbù sókò lí Bèè-shefáà. Oma è aán gbé u ùungbo oma wan gbo kánná aya wan si lí òkò ashin yèé Faraóòn mú ní ká wa fu gbé an è. <sup>6</sup> À kó òsìn wan kánná irò yèé à lí lí ìtálè Kanáà ó, shí Jakóbù ló lí Ejípítì ùungbo oma è an gbo kánná àbímaréma è an. <sup>7</sup> Ojúlé è kpóó ó kó ló lí Ejípítì ni. Ó kó oma è an lólokìnrin lólobìnrin kánná oma-á kpè ú lí gbaágbó an lólokìnrin lólobìnrin kpóó ló.

### Ojúlé-e Jakóbù

<sup>8</sup> Jakóbù ján àà ré kpè lí Israéìlì ni. Orúkò oma è an lólokìnrin kánná oma-á kpè ú lí gbaágbó lólokìnrin yèé tìná è wá lí Ejípítì an ó nìi:

Rubénì yèé jí àwòròbí Jakóbù ó wá, <sup>9</sup> ùungbo oma è an lólokìnrin

yèè àà kpè lí Anókì ́ gbo Palúù gbo, Hesirónì gbo kánná Kaamî.

<sup>10</sup> Simeyóòn kánná ɔma è lólokìnrin yèé wá an ́ nìí: Yemuéli gbo Yamínì gbo, Ohádì gbo Yakínì gbo, kánná Soháà gbo Shaúlì yèé ìnà è jí ɔma ìtálè Kanáà ́ gbo.

<sup>11</sup> Lefî kánná ɔma è lólokìnrin yèé wá an ́ nìí: Geshóòn gbo Kehátì gbo kánná Merarî.

<sup>12</sup> Judáà kánná ɔma è lólokìnrin yèé wá an ́ nìí: Sheláà gbo Perésì gbo kánná Seráà. ɔma è méjì kú lí ìtálè Kanáà. Àan nìí jí: Èè gbo Onánì gbo è. Shí Perésì bí Hesirónì gbo Amúlì gbo.

<sup>13</sup> Isákáà kánná ɔma è lólokìnrin yèé wá an ́ nìí: Toláà gbo Pufáà gbo, kánná Yashúbù gbo Shimirónì gbo.

<sup>14</sup> Sabulóòn kánná ɔma è lólokìnrin yèé wá an ́ nìí: Serédì gbo Elónì gbo kánná Yaleéli.

<sup>15</sup> ɔma olokìnrin yèé Leyáà bí fí Jakóbù lí ìtálè Mesopotamî an ́ nì. Ó ré bí ɔma olobìnrin yèé àà kpè lí Dìínà ́ fú u. ɔma yèé Leyáà bí fí Jakóbù an ́ gbo ɔma ɔma è an gbo kpóó jí àan métalélógbàn (33).

<sup>16</sup> Gàádì kánná ɔma è lólokìnrin yèé wá an ́ nìí: Sefónì gbo Agî gbo, Shumî gbo Esibónì gbo, kánná Erî gbo Arelî gbo.

<sup>17</sup> Ashéè kánná ɔma è lólokìnrin yèé wá an ́ nìí: Imináà gbo Ishefáà gbo, Ishefî gbo Beriyáà gbo kánná ɔmanà wan lólobìnrin Seráà. Beriyáà lí ɔma olokìnrin méjì: Àà jí Ebéè gbo Malikiéli gbo.

<sup>18</sup> Àan medógú-ùunròkàn (16) yèé jí ɔma olokìnrin kánná àbímaréma Silipáà gbo Jakóbù gbo àan ́ nì. Labáàn nìí sè gbé

ɔma òdò è Silipáà fí Leyáà, shí Jakóbù bí ɔma yèèni an línú è è.  
<sup>19</sup> Rashéli yèé jí aya Jakóbù ó bí Joséfù gbo Benjaméè gbo fú u.

<sup>20</sup> Asenátì bí ɔma olokìnrin méjì fí Joséfù lí ìlú Ejípítì, shí àà kpè án lí: Manaséè gbo Efrayímù gbo. Asenátì ó jí ɔma Potiferáà yèé jí ògá iwin lí ìlú Ónì è. <sup>21</sup> Benjaméè bí ɔma olokìnrin maá. Àan nì: Beláà, Bekéè, Ashibéli, Geráà, Naamáà, Ehî, Roshî, Mupímù, Upímù kánná Ààdì.

<sup>22</sup> ɔma olokìnrin yèé Rashéli gbo Jakóbù gbo bí kánná àbímaréma wan ó nì. À jí àan mírìnlá (14).

<sup>23</sup> Dàànì wá ùungbo ɔma è lólokìnrin yèé àà kpè lí Ushímù ó gbo.

<sup>24</sup> Nefutáli kánná ɔma è lólokìnrin yèé wá an ó nì: Yasiéli gbo Gunî gbo kánná Yeséè gbo Shilémù gbo.

<sup>25</sup> ɔma olokìnrin yèé Jakóbù gbo Biláà gbo bí kánná àbímaréma wan ó nì. À jí àan méje. Labáàn nì sè gbé ɔma òdò è Biláà fí ɔma è Rashéli, shí Jakóbù bí ɔma yèèni an línú è è. <sup>26</sup> ɔni yèé tìná Jakóbù wá lí Ejípítì, shí à jí ɔma è gbo àbímaréma è an gbo ó kpóó jí òniyàn méfàlélógóta (66). A kò ka aya ɔma Jakóbù an si línì.

<sup>27</sup> Bójí à mú ɔma olokìnrin méjì yèé Joséfù bí lí Ejípítì an ó kánná wan, ε kó jí ɔma ojúlé Jakóbù yèé wá lí Ejípítì an ó jí òniyàn maálélógóta (70).

### **Jakóbù mú ìdì lí Ejípítì**

<sup>28</sup> Israéli be Judáà shúwájú ní kó kèè rí Joséfù, shí Joséfù kó wa rí ùun lí Goshéni. Shí yèé Israéli gbo ojúlé è gbó-ó tó lí Goshéni ó,

<sup>29</sup> Joséfù wí, shí à mú ɔkò kó léyìn fí ashin è an, shí ó sè kèè kpàdé

iba è lí Goshénì. Yèé ó rí iba è ́, ó mú ɔwó ká ògùnrun fú u, ó ɔkún tí, shí ó fà ú má ara kpónwúnkpónwún. <sup>30</sup> Yèèni ́, Israéli wí fú u ní: «Áyì! Ojú um kan ojú ε; bójí ò na mú, màa yóó kú lígàyí, torí ò wà láyè!» <sup>31</sup> Joséfù wí fí ɔmanà è an kánná ɔni ojúlé iba è an ní: «Mà n kèè te Faraóòn lésè ní, ɔmanà um àan kánná ɔni ojúlé iba ùum àan yèé wà lí ìtálè Kanáà ́ wá lédò um. <sup>32</sup> Aró-òsìn an à jé ni, shí à wá ùungbo àgùtàn wan gbo, ɛrewó wan gbo, lalá wan gbo kánná iwun yèé à lí an ́ kpóó.» <sup>33</sup> Bójí Faraóòn kpè ín shí ó bèrè ná iín ní: «Ishé ké iin èè she le?» <sup>34</sup> E dáwùn fú u ní: «Olulú, olùshó àgùtàn an àa ìbèlìshé ε àán jé ti lómàshó wa tí tí dòní baní iba wa àan ni.» Líbè ́, olulú ́ ε kó sè jé, shí è she gbé lí ìtálè Goshénì, torí ɔni ìlú Ejípítì an kèè rí olùshó àgùtàn an lójú fiiriri.»

## 47

<sup>1</sup> Líbè ́, Joséfù kèè te Faraóòn lésè, shí ó ní: «Dàdá um gbo ɔmanà um àan gbo ti lí ìlú Kanáà wá, àan gbo agbo àgùtàn wan gbo, ɛrewó wan gbo, lalá wan gbo kánná iwun yèé à lí an ́ kpóó, shí à sò si lí ìtálè Goshénì.» <sup>2</sup> Lí èérin ɔmanà è an ́, ó gbé àan merú kèè díye Faraóòn. <sup>3</sup> Shí Faraóòn bèrè ná an ní: «Ishé ké iin èè she le?» Shí à dáwùn fú u ní: «Olulú, olùshó àgùtàn an àa ìbèlìshé ε àán jé baní iba wa àan ni.» <sup>4</sup> Shí à ré wí fí Faraóòn ní: «Ebi yèé wà jà lí ìtálè Kanáà ́ kpò, shí ìje kó tó sí fí òsìn àa ìbèlìshé ε àan ró. Yèèni ́, àá wá, shí àa kó wa gbé líbibí fí àsìkò kàn. Ò jàre, jé shí àa ìbèlìshé ε àan, àa kó gbé lí ìtálè Goshénì.» <sup>5</sup> Faraóòn wí fí Joséfù



ní: «Dàdà ε gbo ɔmanà ε àan gbo wá lédò ε. <sup>6</sup> Shí ilú Ejípítì ɔ kpóó sè wà lówó ε. Wo ìdì ibi-í sàan yɔ lí ilú ɔ fí dàdà ε gbo ɔmanà ε àan gbo, shí ká gbé lí itálè Goshénì. Shí bójí ò sè rí f̀nì ònikàn án wà lí èérin wan, shí à jiná lówó ni, o gbé an si lórun agbo òsìn tè um katún an.»

<sup>7</sup> Joséfù gbé iba ε Jakóbù wáa díye Faraóòn, shí Jakóbù sè kìn Faraóòn. <sup>8</sup> Líbè ɔ, Faraóòn bèrè ná è ní: «Ɖdún meló ò lí le?» <sup>9</sup> Shí Jakóbù dáwùn fú u ní: «Ti lódún ɔgrú ùunri ɔgbàn (130) nìí n ti wà gbà lí ilú an wéjá wéjá è. Kò jí n wáa tó lí òmírìn kàn, àmá ìshòro yèé bá um àan ɔ kò sè shi odé. N kò tó tó gbaágbó ùum àan, ítán shí yebá à gbà lí ilú an wéjá wéjá ɔ ján wòm katún n gbà lí ilú an wéjá wéjá ni.» <sup>10</sup> Léyìn béè ɔ, Jakóbù digbére fí Faraóòn, shí ó sè sókò lédò è. <sup>11</sup> Joséfù wo ìdì ibi-í sàan yɔ lí Ejípítì ɔ fí dàdà è gbo ɔmanà è an gbo lí itálè Ramusésì yebá Faraóòn ti bè ú lo è. <sup>12</sup> Joséfù èè fú dàdà è gbo ɔmanà è an gbo, kánná ɔni ojúlé iba è an lí ìmarun ìje yèé àà je è.

### **Yebá Joséfù baní ilú lo lásìkò ebi ɔ**

<sup>13</sup> Ebi ɔ yin tíí, shí ìje-é tán lí ilú ɔ kpóó, shí ɔni ilú Ejípítì an gbo ɔni ilú Kanáà an gbo kpóó súma kpɔɔkɔkɔ. <sup>14</sup> Joséfù kó owó yèé ɔni ilú Ejípítì an gbo ɔni ilú Kanáà an gbo fu ra ìje ló è an ɔ kpóó lo lódi Faraóòn. <sup>15</sup> Owó tán lí ilú Ejípítì gbo ilú Kanáà gbo, shí ɔni Ejípítì an kpóó wáa rí Joséfù, shí à wí fú u ní: «Fú ni lí ìje yèé àa ε kó je ɔ. Èε ka wà wo ni bayí, shí àa kó kú ebi líshojú ε torí yèé àa kò lówó ɔ ni?» <sup>16</sup> Joséfù dáwùn fú an ní: «Bí owó tán ló iín ni, e ko

kó òsìn yèé wà lágbo ín an ó wá, shí n fu kparò ìje fí íín.» <sup>17</sup> Líbè ó, à kó òsìn yèé wà lágbo wan ó wá fí Joséfù, shí ó sè fú an lí ìje. Ó fu ìje fu she kpàshíkpàrò ná ashin wan, agbo àgùtàn wan, agbo erewó wan, agbo lalá wan kánná kétékété wan. À fu òsìn wan kpóó fu she kpàshíkpàrò ìje yèé ε kó tó fú an lódún yèénì è. <sup>18</sup> Yèé òdún yè wáa lo ó, à réwá lédò Joséfù lódún yèé tè ú ó, shí à wí fú u ni: «Àa kò kó yò mú òkàn dúkù fí wòò olúwa wa, owó tán ló ni, agbo òsìn wa àan kpóó nìí sè ti di tètè í! Gbèé àa kò tó lí òkàn yèé àa ε kó kùre fée ó léyìn arè-e wa gbo ilè wa àan gbo ró mà. <sup>19</sup> Èε ka wà wo ni bayí, shí àa kó kú ebi líshojú ε, shí àa kó jòò ilè wa àan ni? Ra ni, àa gbo ilè wa àan gbo, shí o fú ni lí iwun yèé àa ε kó je è. Àa ε kó di erú Faraóòn, shí ilè wa àan ε kó di tètè. Fú ni lírúgbìn, yèénì ó, àa éε yóò gbé láyè, shí àa kò kó kú, shí ilè wa àan kò kó sè gbé lákpo ró.» <sup>20</sup> Yèénì ó, Joséfù ra ilè yèé wà lí Ejípítì ó kpóó fí Faraóòn, torí yèé ebi ó yin ó, òni ilú Ejípítì an kpóó ta ilè-ε wan, shí ilè yèé wà lí ilú ó kpóó sè di ti Faraóòn. <sup>21</sup> Líbè ó, Joséfù sò òma ilú an ó kpóó di erú<sup>x</sup> ti lí ìkpilè ilú ó lo lí ìkparun è. <sup>22</sup> Àmá yèé ó ko na wà bée ó, Joséfù kò ra ilè òrè an, torí Faraóòn mú òfin kàn si, shí òfin ó bo àan yèénì an, shí olulú ó èé fú an lí ìje. Ibi-í tó shí kò tó bere àan yèénì an ká ta ilè-ε wan ró ó nì. <sup>23</sup> Joséfù wí fí aro ó kpóó ní: «L'oní ó, ò rà ín òin gbo ilè ín an gbo fí Faraóòn. Mà n fú íín lí irúgbìn, shí è she kée gbìn lóko. <sup>24</sup> Bójí è mú òjè, è she wà yan ìdá merú è wá fí Faraóòn. Shí è she wà mú línú yèé bò ó, shí è she wà gbìn, shí è she wà je òin gbo òni

yèé wà léddò ín an ó gbo kánná òma ín an.»<sup>25</sup> Shí à dáwùn fú u ní: «Ò ka she ú ya! Ò gba ni là! Àá jéwó, shí àa kó jí erú fí Faraóòn, torí ò mú inú rere èé díye ni.»<sup>26</sup> Joséfù sè yan òfin kàn fùdá, shí òfin ó wà si tíí d'ójó òní, shí èé gba ìdá merú òjè yèé à mú lí ìtálè Ejípítì ó fí Faraóòn. Ilè ti òrè an ó dódo ján kò shi ti Faraóòn ni.

### **Awù ikényìn Jakóbù an**

<sup>27</sup> Òma Israéìlì án she ìdìgbé wan si lí Ejípítì, lí ìtálè Goshénì. Shí à di oyílè, à bíma, shí à là gbánwúngbánwún.<sup>28</sup> Jakóbù she òdún métadílógú (17) lí ilú Ejípítì. Shí òdún yèé ó sè she lí ìtálè ó kpóó jí ògrú ùunri méjelélógójì (147).<sup>29</sup> Lírè yèé òjé ikú Israéìlì wà sómá ó, ó kpe òma è Joséfù, shí ó wí fú u ní: «Bójí ò fèràn um lí èyító ni, o mú òwó bò lí àkàkà um, shí o mú díye fòní ò lí ifé fú um, shí è sho sè gbé lówó fú um. Yè she ó, o búra fú um ní, bójí n kú, o kò kó rì úm lí ìtálè Ejípítì.<sup>30</sup> Bójí n kú ni, o gbé okú um kòò lí Ejípítì, shí o kèè rì úm lísà gbaágbó um àan.» Joséfù sè dáwùn, shí ó ní: «Ó sà, n gbó! Mà n she iwun yèé ò wí ó.»<sup>31</sup> Israéìlì ré terun má u shí ó ní: «Búra è fú um.» Shí Joséfù búra è fú u, shí Israéìlì sè teríba<sup>x</sup> lígbèrí ìdìsùn<sup>x</sup> è.

## **48**

### **Jakóbù tùre fí òma Joséfù méjì an ó**

<sup>1</sup> Léyìn béè ó, à kèè jé fí Joséfù ní kò rò iba è. Yèèni ó, ó gbé òma è méjì an ó, shí à tìná è lo. Àan nìí jí Manasèè gbo Efrayímù gbo è.

<sup>2</sup>Yèé à wí fí Jakóbù ní, ɔma è Joséfù wáa kín u ɔ, ó shagbóra, shí ó dide jokó lîtà ìdisùn è. <sup>3</sup>Shí ó wí fí Joséfù ní: «Ɖlórùn atóla iwun kpóó ɔ mú ara díye úm lí Lùúsì lí ìtálè Kanáà, shí ó wúre fú um, <sup>4</sup>shí ó wí fú um ní: "Mà n fú ε lóma gbánwúngbánwún, shí è sho jí tìtètìtè fí aro kpíkò. Mà n fú ɔma èε àan kánná àbímaréma èε àan lí ìlú yèyí, shí ε kó di tuwan tíí lo."» <sup>5</sup>Jakóbù ré wí ní: «Líshàyí ɔ, ɔma méjì yèé ò bí lí Ejípítì bibí ítán shí n wá lédò ε ɔ di ɔma ùum àan. Efrayímù gbo Manasée gbo di ɔma ùum àan yebá Rubénì gbo Simeyóòn gbo jí ɔma ùum àan è. <sup>6</sup>Àmá ɔma yèé è sho bí léyìn wan ɔ, à ká jí ɔma èε àan. Shí lílè ògbóni wan nìí à ká sè rí ogú ilè-ε wan gbà è. <sup>7</sup>Yèé n kpadà ti lí Mesopotamî, shí ó bo odé shí n tó lí Efratáa yèé wà lí ìtálè Kanáa ɔ, ìnà ε Rashéli kú si lówó um lónà. N sè rì ú líbè lí etínà Efratáa yèé àa kpè lí Beteleémù è.» <sup>8</sup>Líbè ɔ, Israéli rí ɔma Joséfù an, shí ó bèrè ní: «Lèé ko jí ɔni yèyí an?» <sup>9</sup>Shí Joséfù dáwùn ní: «ɔma yèé Ɖlórùn fú um líbibí an ɔ ni.» Shí Israéli wí ní: «Gbé an wá fú um, shí n tùre fú an.»

<sup>10</sup>Israéli ti gbárigbó gújúgújú, shí kèè tó yɔ ríran rere ró. Shí Joséfù gbé ɔma è méjì an ɔ wá fú u, shí ó fà án mára, shí ó mú ɔwó ká ògùnrun fú an. <sup>11</sup>Léyìn bèè ɔ, Israéli wí fí Joséfù ní: «N kò tó mà ní mà n rí ε láyé ró. Ùun ko nìí Ɖlórùn she ú, shí kò tó shi wòò dódó n rí ró í; àmá n ré rí ɔma èε àan katún!» <sup>12</sup>Yèèni ɔ, Joséfù fa ɔma è an kòò lá ìrúkú<sup>x</sup> dádá è, shí ó kálè, shí ó teríba líwájú è. <sup>13</sup>Léyìn bèè ɔ, Joséfù baní ɔwó ɔma è méjì an ɔ. Ó baní

Efrayímù lówó òtán, shí ó wà lágbè òsìn fí Israéìlì; shí ó sè baní Manaséè lówó òsìn, shí ó wà lágbè òtán fí Israéìlì. Shí Joséfù sè fà án sómá Israéìlì. <sup>14</sup> Àmá, Israéìlì na ɔwó òtán è si léríwo Efrayímù yèé jí ɔma kékeré yɔ ó, shí ó na ɔwó òsìn è si léríwo Manaséè yèé jí àwòròbí è. <sup>15</sup> Ó tùre fí Joséfù, shí ó ní: «Òlórùn yèé gbaágbó um Abrahámù gbo iba ùum Isákì gbo sìn lí ìtékpa ó,

Ùun yèé wà mú ojú tó um baní olùshó àgùtàn ni, ti lírè yèé à ti bí um ó,

<sup>16</sup> Ì wà be ijíshé òrun yèé gbà úm là kóò ná iwun búburú an kpóó ó,

ní kó wúre si lítá ɔma yèyí an!

Shí gbà lítá an ó ká wà jáyè orúkɔ ùum,

yebá àà jáyè orúkɔ gbaágbó um Abrahámù gbo orúkɔ iba ùum Isákì gbo è!

Ká là, shí ká kpò gbánwúngbánwún lí ìtálè!»

<sup>17</sup> Joséfù rí ní iba ùún mú ɔwó òtán è si léríwo Efrayímù, shí kò dùnná è. Yè she ó, ó fán ɔwó dàdà ó, shí ó wà wò kó mú si léríwo Manaséè, <sup>18</sup> shí ó wí fí dàdà è ní: «Iba ùum, kò ka shi bée è sho she gbà né. Manaséè jí àwòròbí ó ni. Mú ɔwó òtán è si léríwo è.»

<sup>19</sup> Amá, iba è kò, shí ó ní: «ɔma ùum, ò mà. Ì mà fòní ùun katún è kó là, shí è kó di aro lílákún. Ó wà bée ítán shí abíná è è kó kperè ú, shí àbímaréma è an à ká sè dá aro gbánwúngbánwún.» <sup>20</sup> Lójó yèèni ó, Israéìlì tùre fú an, shí ó ní: «ɔma Israéìlì an à ká wà lo orúkɔ ín fu tùre, shí à ká wà wí ní: "Òlórùn kó she shí o gbé baní

Efrayímù gbo Manasèè gbo ni!"» Yebá Jakóbù gbé Efrayímù shúwá fí Manasèè ó nì.

<sup>21</sup> Léyìn béè ó, Israéli wí fí Joséfù ní: «Ojò ikú um kò tó bọ kpíkpò ró. Àmá Olórun é kó wà ùungbo ín gbo, shí é kó gbé iín kpadà ló lí ìlú gbaágbó ín an. <sup>22</sup> Wòm, n fú é lí ìlú Sishémù, shí ó jí ìwá kàn yèé é kó fu ìwá é fu kpere ti omanà é àan è. Idà gbo oḡà gbo n sè fu jogu bá oni Amorítì an ítán shí n yóo gba ìlú yè ló an ni.»

## 49

### **Jakóbù wí iwun yèé é kó wa shelè lîtà oḡa è olokìnrin méjilá (12) an ó, shí ó tùre fú an**

<sup>1</sup> Jakóbù kpe oḡa è olokìnrin méjilá (12) an ó, shí ó wí fú an ní:

«E kó ara ín jọ, shí n wí

iwun yèé é kó wa shelè lîtà iín léyìn òla ó fí iín.

<sup>2</sup> E kó ara ín jọ,

shí e retí shí e gbó, iín oḡa Jakóbù an,

e retí iba ín Israéli.

<sup>3</sup> Rubénì, wòó jí oḡa àwòròbí um ni,

wòò n kpàshè bí lírè yèé àmí kò úm si ó ni.

Ò lí àmí kpere oḡanà é àan

shí ò sè ré lí agbórakperè án.

<sup>4</sup> Ò wà baní kpalà yèé wà wó ùungbo àmí gbo ó ni.

Àmá o kò kó tó jí oni àkpàshè ró,

torí ò shòrò

yèé ò sùn líítá aní dàdà ε, shí ò gbé ùungbo aya è gbo líítá è è.

<sup>5</sup> Simeyóòn gbo Lefiì gbo jí ɔmanà.

Àà shàdèwùn fu she iwun ùungbo ikpá gbo.

<sup>6</sup> N kò wà wò shí n lówó lí ìdì-ndì wan,

N kò sè wà wò shí n gbé lí ìkpàdé-e wan,

torí inú kan án, shí à kpa òniyàn kpíkpò,

shí gàn�è-gàn�è wan she, shí à já ara fí lalá akɔ àan.

<sup>7</sup> Ì ré fí inúkíkan wan, torí ó ti le kpíkpò.

Ì ré fí iwun ikpá yèé àà she àan ó, torí ó ba iwun kpíkpò bàjé.

Mà n she shí àbímaréma wan à ká túùkán dà lí ìtálè Israéli.

Mà n kpín an si lí ìlú ó kpóó ɔ.

<sup>8</sup> Judáà, wòɔ yè, ɔmanà ε àan à ká wà gbé ε ga.

Shí òtá ε àan à ká di ìdì ìgbésè si fée.

Yèénì ó, ɔmaba èε àan à ká wà teríba líwájú ε.

<sup>9</sup> Judáà, ɔma ùum, ò wà baní kinniwún idan

yèé kée mú eran je, shí ó kpadà wá lí ìdìgbé è ó ni.

Baní kinniwún akɔ nùmí abo yèé kíjo si, shí ó sùúnlè ó ni,

lèè bée ε kó yɔ lé u dide le?

<sup>10</sup> Ìkpá oyè ε kó wà lójúlé-e Judáà tíí ɔ.

Shí oyè jíje kò kó sè sókò lówó àbímaréma è an

tíí dìrè yèé olóyè ó katún ε kó wá,

shí aro àan à ká gbóràn fú u è.

<sup>11</sup> ε kó so kétékété è si lóko fíyìn,

shí ε kó so ɔma kétékété è si lí òkpìn egi fíyìn.

Ɛ kó fɔ ènù è lótí èso fiíyìn,

Ɛ kó fɔ èwù gùgù è lómièsò fiíyìn.

<sup>12</sup> Ɖtí èso fiíyìn Ɛ kó she shí ojú è Ɛ kó kpán rómí-rómí,  
shí omi ɔmú Ɛ kó she shí eyín è an Ɛ kó fún tété.

<sup>13</sup> Sabulóòn yè Ɛ kó kèè she ìdìgbé si lí etí òku,  
Ɛ kó lí ìdìsò ɔkò ojú omi,  
shí ojú ilè è Ɛ kó gbè lí Sidóòn.

<sup>14</sup> Isakàà yè wà baní kétékété yèé àmí kò rere,  
shí ó sùn si lágbo yèé òginrin méjì wéjá kpàdé ó ni.

<sup>15</sup> Ó rí fɔnì ìdì ó sà̀n shí ká fu míra,  
shí ilú ó sè dúun gbé.

Ó na èyìn si, shí kó fu ru erù.

Ó jéwó fí ishé erú shíshe.

<sup>16</sup> Dàánì yè Ɛ kó joyè lórun aro è  
yebá èya Israéìlì yèélèé an àà joyè lórun aro wan è.

<sup>17</sup> Dàánì Ɛ kó wà baní ejò<sup>x</sup> lí ìtónà ni,  
Ɛ kó wà baní ɔká lónà ni.

Éè run ashín lésè, shí ɔni yèé wà líítá ashin ó èè shubú si lí  
àkàríkà.

<sup>18</sup> Olúwa, ò fu ojú gbè ní è sho gbà úm là!

<sup>19</sup> Bójí olè fólé-fólé aán mú ìjà ko Gàádì,  
èè gbìjà, shí èè bɔ dà léyìn wan.

<sup>20</sup> Aséè ó, ìje rere kpíkò Ɛ kó wà ló è,  
shí léddò è ján à ká sè wà rí ìje rere yèé olulú Ɛ kó je ó ni.



<sup>21</sup> Nefutálì wà baní àgbànrín yèé fo si, shí ó wà bí òma yèé sànrere àan ó ni.

<sup>22</sup> Joséfù wà baní egi yèé èè so rere ó ni.

Ó wà baní egi rere kàn yèé wù si létídò ó ni.

Shí èè na akpá è an kaja ògbà.

<sup>23</sup> Ata òfà án wà wò ú lí ijà

à kó ijà bá u,

shí à ta òfà fú u.

<sup>24</sup> Àmá ó baní òfà è si kpónwúnkpónwún.

Olórun Alí agbóra ti Jakóbù she,

shí òwó è gbo akpá è gbo yin rere,

shí ó di olùshó àgùtàn, Òkúta Israéli.

<sup>25</sup> Olórun iba èè kó ràn é lówó,

Olórun ató alá iwun kpóó kó wúre féè,

Shí kó she shí òjò ìbùkún kó rò ti lí àrun wá lîtà è,

shí omi kó sun ti lábílè wá féè,

shí o lí òma kpíkpò, shí òsìn è àan ká sè là.

<sup>26</sup> Ìre yèé iba èè wú féè ó kpere iwun rere yèé òkè gíga yèé ti wà si láyé láyé an ó àà she è.

Ó kpere iwun rere yèé òkè yèé ti wà si láyé láyé an ó àà fú è.

Ìre wúwú yèèni an kó gbé lîtà Joséfù.

Kó gbé lîtà òni yèé à yàn si ló tò

lí èèrin òmanà è an è.

<sup>27</sup> Benjaméè wà baní òkòríkò yèé èè mú eran, shí èè já u ó ni.

Èè mú eran lí àárò, shí èè je, shí lí alé ó, èè kpín eran yèé ó mú an è.»

<sup>28</sup> Àan méjilá (12) yèé jí èya ti Israéli an ó nì. Iwun yèé iba wan sè wí fú an ó nì. Ó tùre fí àan kpóó, ó wú ìre yèé bá kúnnukún dé ó fú u.

### **Jakóbù kú**

<sup>29</sup> Léyìn bée ó, Jakóbù kpòfin yèyí fú an, shí ó ní: «Bójí n kú ni e rì úm lísà iba ùum àan yèé wà lífò òkè lóko Efróni yèé jí oni Itíti è. <sup>30</sup> Ifò òkè ó wà lí Makpeláà, shí ó fojú fí Mamurée lí ìtálè Kanáà, shí Abrahámù rà ú ló Efróni yèé jí oni Itíti ó, shí ó fu she korì. <sup>31</sup> Líbè à ri Abrahámù gbo aya è Saráà gbo ni; shí à ri Isákì gbo aya è Rèbékà gbo línì; líbè ján n sè ré ri Leyáà ni. <sup>32</sup> À ti ra oko ó gbo ifò òkè yèé wà lîtà è ó gbo ló oni Itíti an.» <sup>33</sup> Yèé Jakóbù kpòfin yèenì fú an dábò ó, ó gbé esè an si lîtà ìdìsùn ó, shí ó kú, shí ó sè kée bá gbaágbó è an.

## **50**

### **Ìsìnkú-u Jakóbù**

<sup>1</sup> Líbè ó, Joséfù bósùn lîtà òkú dàdá è, shí ó sòkún bò ú, shí ó kisi fú u. <sup>2</sup> Léyìn bée ó, Joséfù kpa ú lí àshe fí ìbèlìshè è yèé jí àshìshé ilé ìwòsàn an ó ní ká dira fí òkú iba ùun. Shí à sè fu àdí elérùn fu kura fí òkú Israéli. <sup>3</sup> À she ú bée tíí fí ojó ogójì (40) torí àsìkò yèé èè gbà ó nì. Dma ilú Ejípítì án sè sòkún è fí ojó maálélógóta (70).

<sup>4</sup> Yèé ìrè ɔkún sún sun ɔ tán ɔ, Joséfù wí fí ìgbèlèyìn Faraóòn an ɔ ní: «Bojí è lí ìfé fú um ni, èjàre, e kèè wí fi Faraóòn ní: <sup>5</sup> "Ítán shí dádá um kó kú ɔ, ó ní wòm kó búra ní, wòm ε kó kèè ri ùun lísà yèé ùún ti tójú si lí ìlú Kanáà è. N sè búra fú u. Líshà yí ɔ, èjàre, e fú um lówùn, shí n kèè ri dádá um, shí n réwá."» <sup>6</sup> Faraóòn sè dáyùn ní: «Lɔ, shí o kèè ri iba èe yebá ò ti wí, shí ò búra è fú u gbà è.» <sup>7</sup> Shí Joséfù sè fànà, shí kó kèè ri iba è. Yèèni ɔ, ìgbèlèyìn Faraóòn an gbo àgbà odi è an gbo kánná àgbà ìlú Ejípítì an kpóo sìn ú lɔ. <sup>8</sup> Bèè ján ojúlé Joséfù gbo ɔmanà è an gbo kánná ojúlé iba è an kpóo lɔ àan katún ni. ɔma kékeré an kánná òsìn an dódó à jòó si lí ìtálè Goshénì ni. <sup>9</sup> ɔkò ashin àan gbo agu ashin àan gbo gbé lógu ɔni yèé lɔ àan è. Òkùkù ɔni yèé sìn ú lɔ àan ɔ kò shi odé. <sup>10</sup> Yèé à tó lí ìdì yèé àà kpè lí Goréni-Atádì<sup>x</sup>, shí ó wà lésè òshà fí Jódánì ɔ, à she ìsìnkú Jakóbù lí iwunɔwun líbè. Shí Joséfù ɔkún ikú iba è fí ɔjò méje. <sup>11</sup> ɔni ìtálè Kanáà yèé wà lérè bè an ɔ rí yebá à she ìsìnkú ɔ gbà lí Goréni-Atádì ɔ, shí à ní: «Ikú yèyí ka wɔra fí ɔni ìlú Ejípítì an ya!» Yè she shí a ɔ ìdì yèèni yèé wà lésè òshà fí Jódánì ɔ lí Abéli-Misraímù; àlàyé è jí "ɔni ìlú Ejípítì án wà ɔkún."

<sup>12</sup> Léyìn bèè ɔ, ɔma Jakóbù án she iwun yèé iba wan ti bè án ní ká she è. <sup>13</sup> À gbé òkú Jakóbù lɔ lí ìtálè Kanáà, shí à rì ú lífò òkè yèé wà lóko Makpeláà fojú fí Mamurée è. Oko yèèni ní Abrahámù rà ló Efrónì yèé jí ɔma ojúlé Itítì, shí ó fu she kori è.

<sup>14</sup> Yèé à ri òkú iba è dábò ɔ, Joséfù kpadà lɔ lí Ejípítì ùungbo

ɔmanà è an gbo kánná ɔni yèé sìn ú lo lí òkú rírí an ó kpóó.

### **Joséfù fu ejó ra ɔmanà è an**

<sup>15</sup> Yèé à sìn òkú Jakóbù dábò ó, ɔmanà Joséfù án kàn wíwí lí èérin ara wan ní: «Lígàyí ó, Joséfù ε kó wà wò kó sɔ ni di òtá è an, shí ε kó san ìkà yèé àá she lá è an ó kpóó fí ni. <sup>16</sup> Yèénì ó, à be ikò lo fí Joséfù, shí à ní: «Ítán shí iba èε kó kú ó, ó wí bayí ní <sup>17</sup> ká wí fú u ní ójàre, kó fu ìshènà kánná ìkà yèé ɔmanà è àán she lá è an ó fu rà án. Lí èyító ó, à kpilè lá è.» Líbè ó, à wí fí Joséfù ní: «Líshàyí ó, o fu ejó wa fu ra ni, torí ìbèlìshé Ɖlórùn dàdà ε àá jé ni.» Iwun yèé à wí fí Joséfù ó shòkún fú u. <sup>18</sup> Arè ɔmanà è an katún wa lo lédò è, shí à fò kálé lábé è, shí à wí fú u ní: "Erú ε àan àá jé ni." <sup>19</sup> Joséfù sè wí fú an ní: "Èdùn kó ma dá iín. N kò ka shi Ɖlórùn né! <sup>20</sup> È wà wò e shìkà lá um, àmá Ɖlórùn sɔ ìkà yèénì di ire, shí kó yɔ fu gba ègbegba òniyàn an là gégéba è wà rí u gbà líshàyí è. <sup>21</sup> Lígàyí ó, èdùn òkàn kó ma dá iín, mà n mú ojú tó iín iin gbo ɔma ín an gbo." Ó wí iyin dúndùn fú an, shí ó sè dáràyin án.

### **Ikú-u Joséfù**

<sup>22</sup> Joséfù gbé lí Ejípítì ùungbo ojúlé dàdà è gbo. Ó she ɔdún maálélógwú (110) lí ìtálè, <sup>23</sup> shí ó rí àbímaréma Efrayímù an tí tí lo lí ìran èkéta. Líbè ó, Joséfù gba ɔma Makî an sìn líkpò ɔma; Makî sè jí ɔma Manaséè. <sup>24</sup> Joséfù wí fí ɔmanà è an ní: "Ɖjó ikú um ti sómá. Àmá n mà dájúdájú ní, Ɖlórùn ε kó ràn ín lówó, shí ε kó gbé iín kòò lí ìlú yèyí lo lí ìlú yèé ó ti tàlé, shí ó búra ní ùun ε kó fú

Abrahámù gbo Isákì gbo kánná Jakóbù è." <sup>25</sup> Líbè ó, Joséfù ní ká búra fí ùun ní, lírè yèé Ɖlórùn ε kó shàánú wan ó, à ká gbé òkú ùun ti líbibí lo. <sup>26</sup> Ɖdún maálélógwú (110) Joséfù lí, shí ó kú ni. Shí yèé à mú àdí elérùn fu tójú òkú è dábò ó, à gbé u si lí ìgbá lí Ejípítì.

**\*3.20** Lí èdè Ébérù ó, àlàyé orúko Adám ó jí òniyàn, shí àlàyé orúko Éfà ó sè jí àyè.

**\*3.24** Ìjìshé òrun olòògo àan nìí à wà wí iyìn lá è.

**\*6.2** Ɖma Ɖlórùn yèé à wà wí iyìn lá líbibí an ó ée yóó jí òniyàn an nù mí ìjìshé òrun àan nù mí èdá òmírìn an.

**\*12.6** Egi Morée ó jí egi lílákún kàn, shí òniyàn an àà wáa shajo lábé è, shí àà sin Ɖlórùn, shí àà sè ré gba èkó an.

**\*13.15** E ka ìwé Ìshe jeunkú an 7.5

**\*16.2** Lí àshà-a Jùú an lírè Abrámù ó, bójí olobìnrin kàn kò kó yo bíma, ée yóó wí fí oko è ní kó gbé bá erú ùun, shí bójí erú ó bíma, oma ó èè di ti ògán è

**\*16.11** Àlàyé Isimaélì nìí jí Olúwa èè gbó è

**\*17.5** Àlàyé Abrahámù ó jí iba òniyàn àrìmiye

**\*18.4** Lí àshà Jùú an ó, bójí ònikàn wá lédò ni, shí à fú u lómi shí ó fu wè esè, èè jí à gbàlejò è rere

**\*19.22** Àlàyé Sowáà ó jí kékeré

**\*27.36** Àlàyé orúko Jakóbù ó nìí jí arúnije è

**\*29.33** Àlàyé Simeyóòn ó jí Olúwa gbó

**\*30.6** Àlàyé Dàáni nìí jí ìdàre è.

**x30.14** Ọ̀jẹ̀ yẹ́ẹ̀ à wà wí ìyìn lá líbibí ọ́ jọ̀ bàbà

**x30.14** Èso egi ifé yẹ́ẹ̀ à wà wí ìyìn lá líbibí ọ́ jọ̀ ikàn, shí èè she shí olobìnrin èè yá léfùn

**x31.42** Lí iwé yẹ́ẹ̀ à fu ọ́wọ́ kọ̀ àan ọ́, òkàn án lo orúko Ọ́lórún, shí à ní «Òbí Isákì»

**x41.45** Lí èdè oni ilú Ejípítì an ọ́, àlàyé orúko yèèni jí Ọ́lórún wí ìyìn; ọ́ wà láyè.

**x43.11** Adragándì kánná ladanúmù à wà wí ìyìn lá líbibí ni

**x43.11** Pisitáshì kánná amádì à wà wí ìyìn lá líbibí ni

**x47.21** Lí iwé àfọ́wọ́kọ̀ àan ọ́, òmírìn án ní Joséfù kó ònìyàn an ti lí ìtóko àan wá lí ilú lílákún an

**x47.31** Líbibí ọ́ àa yọ́wọ́ ríran si línì lónà méjì; ùun nìí jí: Israéìlì dọ́kpé fí Ọ́lórún nùmí Israéìlì kín Joséfù

**x47.31** Lí iwé àfọ́wọ́kọ̀ àan ọ́, òkàn án ní Jakóbù baní òkpá itèlè è, shí ọ́ deríkodò líítá è

**x48.12** Lí àshà wan ọ́, bójí à gbé ọ́ma si líítá irúkú ọ́, èè jí à wà gba ọ́ma ọ́ si líkpò ọ́ma

**x49.17** Líbibí ọ́, ejò ọ́ kò kó shìkà lá aro è, bí kò jí fí òtá è an

**x50.10** Ibi àà gú ọ̀jẹ̀ lí ilú ọ́ nìí àà kpè lí Goréni-Atádì è